

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr
Rady Gminy Wiśniew
z dnia 2014 r.

WÓJT GMINY WIŚNIEW

**ZMIANA STUDIUM
UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY WIŚNIEW**

TEKST JEDNOLITY

WIŚNIEW - 2014

Zespół autorski:

dr Stefan Bialczak - główny projektant, uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 398/88

dr Paweł Marciniuk – prognoza wpływu ustaleń studium na środowisko przyrodnicze

Dariusz Remiszewski – przeznaczenie i zagospodarowanie terenów

Jarosław Zdanikowski – opracowanie graficzne

Spis treści

WPROWADZENIE DO TEKSTU JEDNOLITEGO - INFORMACJE OGÓLNE	4
Wstęp	6
I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	7
1. Ogólna charakterystyka gminy	7
2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego	8
3. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	9
3.1. Położenie gminy na tle podziałów geograficznych Polski	9
3.2. Charakterystyczne elementy rzeźby	10
3.3. Budowa geologiczna	11
3.4. Surowce budowlane	12
3.5. Gleby	15
3.6. Wody powierzchniowe	16
3.7. Wody podziemne	17
3.8. Klimat	17
3.9. Położenie gminy Wiśniew na tle Krajowej Sieci Ekologicznej (ECONET – PL)	18
3.10. Obszary i obiekty prawnie chronione	19
3.11. Krajobrazy przyrodnicze	22
3.12. Leśna przestrzeń produkcyjna	24
3.13. Zagrożenia środowiska	25
3.14. Wnioski wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska	27
4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	27
4.1. Zabytki archeologiczne	27
4.2. Osadnictwo	31
4.3. Zabytkowe układy drożne	32
4.4. Układy ruralistyczne	33
4.5. Założenia rezydencjonalne	34
4.6. Architektura sakralna	35
4.7. Budownictwo	36
4.8. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne	37
4.9. Cmentarze	38
4.10. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków	39
4.9. Wykaz obiektów ujętych w ewidencji zabytków	39
5. Warunki i jakość życia mieszkańców	43
5.1. Ludność	43
5.2. Osadnictwo	46
5.3. Warunki mieszkaniowe	47
5.4. Szkolnictwo	48
5.5. Wychowanie przedszkolne	48
5.6. Inne placówki obsługi ludności	48
6. Uwarunkowania gospodarcze	49
6.1. Rolnictwo	49
6.2. Leśnictwo	51
6.3. Rynek pracy	51
6.4. Podmioty gospodarcze	51
6.5. Budżet gminy	53
7. Infrastruktura techniczna	54
7.1. Komunikacja	54
7.2. Gospodarka wodno-ściekowa	58
7.3. Gospodarka odpadami	60
7.4. Zaopatrzenie w gaz	60
7.5. Elektroenergetyka	61
7.5.1. Uwarunkowania zewnętrzne - powiązania ponadlokalne	61
7.5.2. Uwarunkowania wewnętrzne	65
II. CELE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY	68
1. Cele rozwoju	68
2. Polityka przestrzenna gminy	69

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	70
1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	70
1.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy	70
1.2. Przeznaczenie terenów	71
1.2.1. Obszary urbanizacji	72
1.2.2. Obszary otwarte	77
2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy	78
2.1. Kierunki zagospodarowania terenów	78
2.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów	80
2.3. Tereny wyłączone z zabudowy	81
3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego ...	82
3.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów	82
3.2. Obszary objęte prawną ochroną przyrody	84
3.3. Obszary i obiekty proponowane do objęcia prawną ochroną przyrody	86
3.4. Ochrona walorów krajobrazowych	88
4. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	88
4.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	88
4.2. Obiekty znajdujące się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków	89
4.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	89
4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej oraz warunki zagospodarowania w poszczególnych strefach	89
5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	91
5.1. Komunikacja	91
5.2. Infrastruktura sanitarna	93
5.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki	95
5.3.1. Kierunki rozwoju powiązań zewnętrznych	95
5.3.2. Kierunki rozwoju urządzeń lokalnych	99
5.3.3. Odnawialne źródła energii elektrycznej	101
5.4. Kierunki rozwoju telekomunikacji	102
6. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	102
7. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	103
8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m ² oraz obszary przestrzeni publicznej	103
9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	103
10. Kierunki kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	104
11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi	106
12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	106
13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady	107
14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	107
15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	107
IV. SYNTEZA ZMIANY STUDIUM I UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ	108
Materiały wejściowe	110
Spis map	111

WPROWADZENIE DO TEKSTU JEDNOLITEGO - INFORMACJE OGÓLNE

Projekt zmiany „Studium...” sporządzono w oparciu o następujące przepisy:

- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012, poz.647 z późniejszymi zmianami),
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013, poz. 1232 z późniejszymi zmianami),
- ustawę z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.2013, poz.1205 z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podstawą prawną do dokonania zmiany w studium jest uchwała Rady Gminy w Wiśniewie nr XL/288/2014 z dnia 28 kwietnia 2014r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew.

Granice obszaru zmiany studium, zgodnie z załącznikiem graficznym do uchwały, oznaczone literą A i B określono graficznie na rysunkach studium:

- „Uwarunkowania rozwoju „ na kopii mapy topograficznej pochodzącej z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w skali 1:25 000;
- „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, na kopii mapy topograficznej, pochodzącej z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w skali 1:25 000.

Materiałem wejściowym do opracowania zmiany studium jest w szczególności dokumentacja zmiany przebiegu drugiej linii elektroenergetycznej NN 400 kV i wnioski zainteresowanych właścicieli gruntów.

Zmiana w studium, uwzględniając uwarunkowania wynikające w szczególności z analizy Wniosków, określa kierunki dotyczące zmiany w przeznaczeniu i zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu w granicach objętych zmianą, określonych w uchwale o przystąpieniu do wprowadzenia zmiany, w celu sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzone zmiany w niniejszym tekście i na rysunkach studium polegają na:

- 1) uwzględnieniu inwestycji celu publicznego, polegającej na budowie linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów, z jednoczesnym uwzględnieniem demontażu istniejącej linii elektroenergetycznej 220 kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów,

2) przeznaczeniu nowego terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i usługową w granicach administracyjnych wsi Borki-Paduchy – obszar B.

Zmiany w niniejszym jednolitym tekście studium, przyjętym uchwałą nr dnia, wyróżniono drukiem: czcionką typu Arial na stronach nr: 4, 5, 73-74, 94, 95-96 i 108-109.

Na rysunku studium "Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w granicach jego zmiany wyznaczono:

- 1) nową trasę przebiegu linii elektroenergetycznej NN 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów wraz ze strefą uciążliwości (granice pasa technologicznego),
- 2) teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, oznaczony symbolem 1MN/U, we wsi Borki-Paduchy,
- 3) teren zabudowy zagrodowej oznaczony symbolem 2RM, położony we wsi Wiśniew- Kolonia, w związku z planowanym demontażem linii elektroenergetycznej NN 220kV.

Istniejącą linię elektroenergetyczną NN 220kV oznaczono graficznie jako przewidzianą do demontażu.

W/w zmiany nie wpływają na konieczność, w granicach opracowania zmiany studium, korekty innych ustaleń studium w zakresie przeznaczenia terenów (m.in. tereny górnicze Kaczory – Tworki) i zasad zagospodarowania oraz użytkowania, zasad ochrony środowiska, kierunków rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

W ramach prac nad zmianą Studium opracowano prognozę oddziaływania na środowisko. Wprowadzane zmianą ustaleń Studium możliwości działań inwestycyjnych, w ocenie autora prognozy oddziaływania na środowisko zostały uznane za korzystne, gdyż eliminują kolizje planowanej linii NN 400 kV z zabudową w miejscowości Wiśniew-Kolonia i stwarzają możliwość zabudowy nowych, uzbrojonych w infrastrukturę techniczną terenów po demontażu istniejącej linii NN 220 kV.

Wstęp

Projekt niniejszej aktualizacji studium opracował dr Stefan Białczak z zespołem na zlecenie Wójta Gminy.

Podstawę prawną opracowania stanowi uchwała Nr XII/74/2011 Rady Gminy Wiśniew z dnia 28 grudnia 2011 roku w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Punktem wyjścia było studium uchwalone w 2001 roku (uchwała nr XVII/117/2001 Rady Gminy w Wiśniewie z dnia 6 marca 2001 roku). Zmiany w stosunku do pierwotnego tekstu zostały spowodowane Wnioskami mieszkańców i potencjalnych inwestorów oraz upływem czasu. Wnioski mieszkańców i inwestorów dotyczą:

- lokalizacji linii elektroenergetycznej NN 400 kV,
- lokalizacji elektrowni wiatrowych,
- nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej,
- nowych terenów eksploatacji żwiru,
- nowych terenów zalesień.

Upływ czasu od uchwalenia pierwszej wersji w 2001 roku wymagał wprowadzenia zmian, głównie w części diagnostycznej w zakresie problematyki społeczno-gospodarczej. Dane te zostały zweryfikowane w oparciu o bazę danych lokalnych GUS za 2010 i częściowo 2011 rok oraz nowsze dane udostępnione przez gminę (np. rejestr podmiotów gospodarczych, zrealizowane inwestycje i zmiany planów inwestycyjnych). Również mapy załączone do tekstu zostały opracowane w oparciu o aktualny stan wiedzy dotyczący prezentowanej problematyki.

Projekt studium przygotowano w trybie aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami) w zakresie określonym w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Niniejsze opracowanie, w formie jednolitego tekstu, składa się z następujących części:

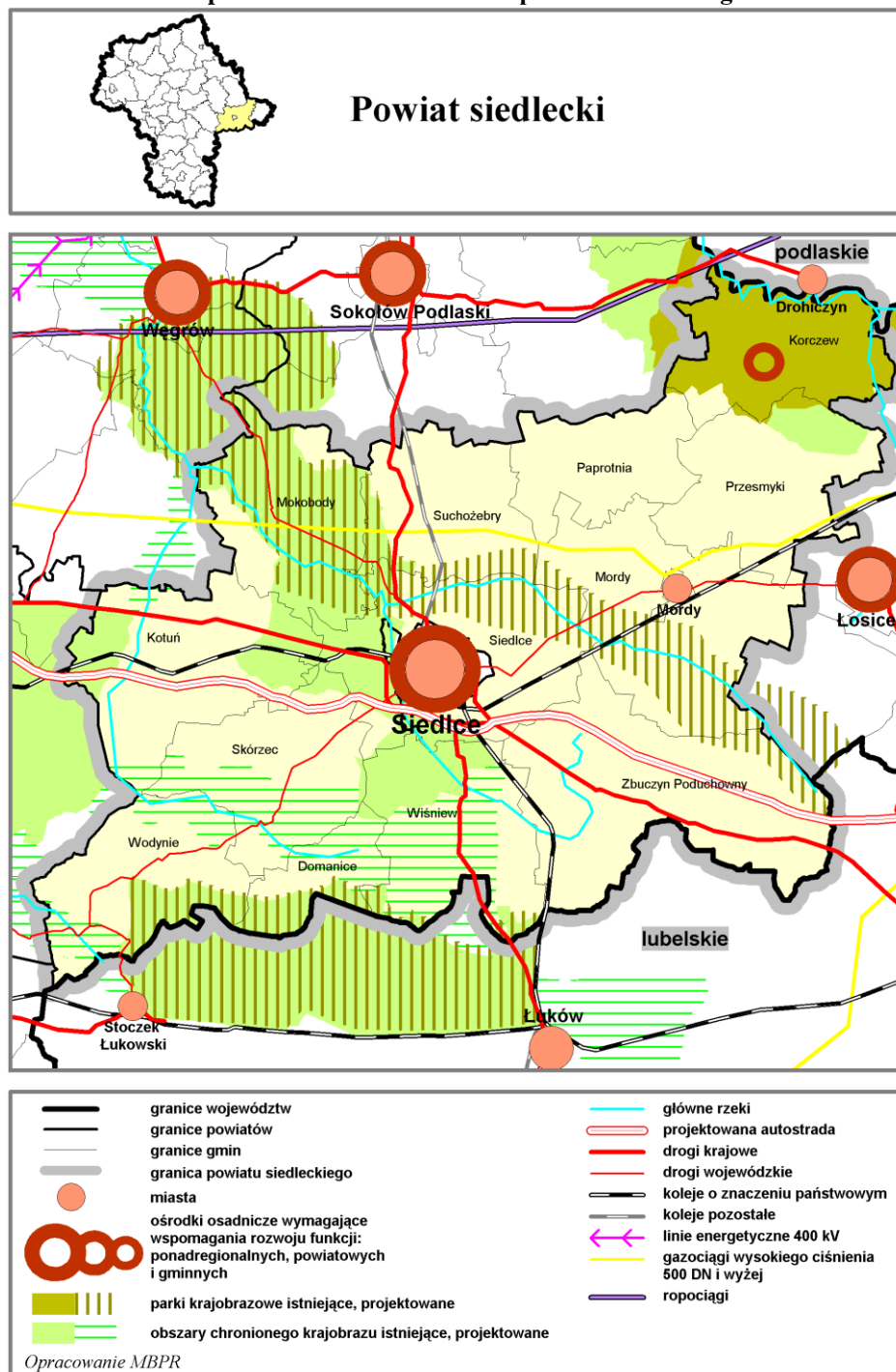
- część tekstowa – stanowiąca załącznik Nr 1 do uchwały Rady Gminy Wiśniew, zawierająca uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy,
- część graficzna – stanowiąca załącznik Nr 2 zawierający uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego wykonany na mapie topograficznej w skali 1:25000,
- część graficzna – stanowiąca załącznik Nr 3 zawierający kierunki zagospodarowania przestrzennego wykonany na mapie topograficznej w skali 1:25000.

I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Wiśniew jest położona w południowej części powiatu siedleckiego, na wschodnim krańcu województwa mazowieckiego (mapa 1). Gminy sąsiadujące to: Domanice, Skórzec, Siedlce, Zbuczyn, Łuków. Odległości drogowe z miejscowości gminnej wynoszą: do Łukowa około 18 km, do Siedlec około 12 km, do Warszawy około 100 km.

Mapa 1. Gmina Wiśniew na tle powiatu siedleckiego

Powierzchnia gminy - 126 km², stawia ją w grupie średnich obszarowo gmin w kraju. W ogólnej powierzchni gminy: 67,3% zajmują użytki rolne, 21,8% lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione i 10,9% pozostałe grunty i nieużytki. W strukturze powierzchni według form własności dominują grunty osób fizycznych (86,7%), w tym wchodzące w skład gospodarstw rolnych (78,0%). Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste zajmują (8,4%), w tym w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (7,8%)¹.

Liczba ludności - 5,8 tys. osób na koniec 2010 r. - stawia gminę w grupie średnich. Gęstość zaludnienia (aktualnie 46 osób na 1 km²) jest zbliżona do średniej dla gmin wiejskich. W ostatnich latach liczba ludności wykazuje niewielką tendencję spadkową. Bezwzględny ubytek liczby mieszkańców w latach 2002-2010 wynosi 59 osób (1,0%).

Gmina ma charakter rolniczy. W jej granicach znajduje się 8,5 tys. ha użytków rolnych o stosunkowo niskiej jakości (wskaźnik według IUNG 55,3 pkt) i wysokim udziale trwałych użytków zielonych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (37,4 %). Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego (6,8 ha użytków rolnych) jest odzwierciedleniem niezłej struktury obszarowej gospodarstw.

Północna część gminy znajduje się w granicach Siedlecko – Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a niewielki skrawek części południowej – w granicach Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, co stwarza preferencje do ekologicznych metod gospodarowania, pozostających w harmonii z przyrodą. Fakt ten, jak też znajdujące się na terenie gminy obiekty zabytkowe, mogą być wykorzystane w promocji walorów turystycznych gminy, a także produktów rolnych pochodzących z tego obszaru.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 63, stanowiąca fragment tzw. wielkiej obwodnicy Mazowsza, a także zmodernizowana magistrala kolejowa E-20.

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego

Gmina Wiśniew należy do gmin o podstawowej funkcji produkcja żywności. Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym jest miejscowość Wiśniew. Centralne położenie, dobre powiązania komunikacyjne z pozostałymi wsiami i Siedlcami oraz lokalizacja głównych obiektów administracji publicznej i infrastruktury społecznej determinuje funkcję i potencjalny rozwój

¹ Na podstawie wykazu gruntów nadziei 1.01.2012 r.. Starostwo Powiatowe w Siedlcach.

miejsowości gminnej. Uzupełniającą funkcję obsługi ludności pełnią wsie Radomyśl i Śmiary. Do końca roku sieć wodociągowa obejmie wszystkie wsie gminy. Mieszkańcy wsi gminnej korzystają z sieci kanalizacyjnej i gazu sieciowego.

Tereny gminy są użytkowane na cele rolnictwa, leśnictwa, mieszkalnictwa, usług, produkcji i składowania oraz infrastruktury technicznej, zgodnie z ich przeznaczeniem określonym miejscowymi planami, a na terenach, dla których miejscowe plany nie zostały opracowane, zgodnie z dotychczasowym użytkowaniem lub użytkowaniem nowym, określonym w wydanych decyzjach o warunkach zabudowy lub decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Stan zagospodarowania gminy Wiśniew i sposób użytkowania terenów przedstawiono na rysunku studium „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – załącznik nr 1”

Na obszarze gminy dominuje zabudowa skoncentrowana. Przeważa układ zabudowy uliczny. Tereny zabudowane prawie wszystkich jednostek osadniczych to obustronne odcinki dróg publicznych. Osadnictwo rozproszone występuje głównie we wsiach: Nowe Okniny, Kaczory i Wiśniew- Kolonia.

Analizując rodzaje zabudowy mieszkaniowej ocenia się, że na obszarze gminy Wiśniew dominuje zabudowa zagrodowa. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje głównie na terenie miejscowości gminnej.

Na terenie gminy można wyodrębnić tereny koncentracji usług we wsi Wiśniew i specjalistycznej produkcji rolnej (kurniki) we wsi Daćbogi. Wieś gminna jest wyposażona w infrastrukturę techniczną: wodociąg, sieć gazową, sieć kanalizacji sanitarnej oraz sieć elektroenergetyczną.

Stan zagospodarowania terenów wskazuje na małą aktywność inwestorów, co wynika z odległości od Siedlec, rozwoju układu drogowego oraz planistycznego przygotowania gminy na przyjęcie inwestorów.

Aktualny stan zagospodarowania gminy cechuje wysoki stopień ładunku przestrzennego. Wyrazem tego jest dominacja zabudowy skoncentrowanej oraz wyznaczanie nowych terenów na cele budowlane, jako kontynuacji istniejącej zabudowy wsi.

3. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

3.1. Położenie gminy na tle podziałów geograficznych Polski

Według przeprowadzonej przez J. Kondrackiego (1990) regionalizacji fizyczno - geograficznej Polski gmina Wiśniew położona jest w granicach prowincji Niżu

Środkowoeuropejskiego i leży we wschodniej części podprovincji Nizin Środkowopolskich. Gmina Wiśniew znajduje się w południowej części mezoregionu Wysoczyzna Siedlecka należącego do makroregionu Nizina Południowopodlaska.

3.2. Charakterystyczne elementy rzeźby

Współczesna rzeźba terenu gminy Wiśniew ukształtowana została w wyniku działalności czynników rzeźbotwórczych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz procesów denudacyjnych z okresu zlodowacenia północnopodlaskiego. Rzeźba terenu gminy jest zróżnicowana. Wysokości względne wahają się od 147 m npm w dolinie Muchawki (w rejonie Wólki Wiśniewskiej) do 177 m npm w południowej części gminy (w rejonie wsi Okniny Nowe).

Na przeważającej części terenu gminy występuje wysoczyzna polodowcowa. Stanowi ona powierzchnię płaską, miejscami lekko falistą o wysokościach względnych wynoszących około 5 m i spadkach terenu do 5%. W północno-zachodniej części gminy obszar wysoczyzny polodowcowej wyraźną krawędzią opada ku dolinie Muchawki. Krawędź ta w rejonie wsi Wólka Wołyńska i Myrcha jest wyraźnie widoczna w terenie - osiąga wysokości względne do 15 m i spadki ponad 15%.

Północną i centralną część gminy zajmuje rozległe obniżenie powytopiskowe. Utworzone ono zostało w obszarze marginalnej lądolodu. Charakteryzuje się dość wyrównanym zabagnionym dnem. Przez teren obniżenia przepływa Muchawka i Zbuczynka. Wokół obniżenia występują płaskie poziomy akumulacyjne wyniesione około 2 m ponad jego dno.

Na urozmaicenie rzeźby terenu wpływają: wzgórza i pagóry moreny czołowej, pagóry kemowe, wały ozowe, pola piasków przewianych, wydmy. Wzgórza i pagóry moreny czołowej są to niewielkie wzniesienia o wysokościach względnych od 2 do 5 m i spadkach do 5%. Występują w rejonie wsi: Stok Wiśniewski, Mościbrody, Borki-Kosiorki, Kolonia Łupiny, Kaczory, Kolonia Gostchorz, Zabłocie, Okniny Podzdrój.

Wały ozowe osiągają wysokości względne do 15 m i nachylenie zboczy 5-10%. Występują głównie w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie wsi: Okniny Stare, Radomyśl i Zabłocie. Ponadto rozległy wał ozowy występuje w północno-wschodniej części wsi Borki-Paduchy.

Wieś gminna Wiśniew położona jest na rozległym wzgórzu kemowym o wysokościach względnych 5-15 m, nachyleniami zboczy do 10%. W rejonie wsi: Daćbogi, Gostchorz, Myrcha i

Wólka Wołyńska występują pola piasków przewianych. Są to obszary o powierzchni lekko falistej, wysokościach względnych do 5 m i spadkach mniejszych niż 5%. Na terenach tych lub w ich sąsiedztwie występują wydmy w formie wałów i wydym parabolicznych. Większe wydmy, o wysokościach względnych 5-10 m i nachyleniu zboczy do 10%, występują w rejonie wsi: Lipniak, Myrcha, Mościbrody, Wiśniew-Kolonia i Gostchorz.

3.3. Budowa geologiczna

Gmina Wiśniew położona jest w obrębie Obniżenia Podlaskiego należącego do Platformy Wschodnioeuropejskiej. Na osadach proteozoicznych zalegają tu morskie osady paleozoiku i mezozoiku oraz lądowe osady trzeciorzędu. Osady trzeciorzędowe stanowią:

- oligoceńskie piaski glaukonitowe oraz piaski z wkładkami ilów;
- mioceneńskie iły, piaski, mułki z wkładkami węgla brunatnego;
- plioceneńskie iłki i mułki z przewarstwieniami piasków drobnych.

Ponad podłożem trzeciorzędowym występują osady czwartorzędowe. Obszar gminy Wiśniew pozostawał w zasięgu 3 zlodowaceń: podlaskiego, południowopolskiego i środkowopolskiego. Bezpośrednio na utworach trzeciorzędowych leżą osady najstarszego zlodowacenia - podlaskiego. Cały obszar gminy znalazł się w zasięgu stadiału Warty, zlodowacenia środkowopolskiego. Z tego okresu pochodzą utwory zastoiskowe powstałe w obniżeniach przed czołem nasuwającego się lądolodu. Są to iły, mułki i piaski ilaste odsłaniające się w krawędzi doliny Muchawki w okolicach wsi Okniny - Radomyśl. Również z tego okresu pochodzi glina zwałowa, która występuje na znacznej powierzchni gminy. Na glinie zwałowej zalegają moreny czołowe. Tworzą one formy wzgórz łączących się w ciągi. Najokazalszy przebiega przez okolice wsi Gostchorz. Wzgórza moreny czołowej występują również w rejonie wsi: Borki-Kosiorki, Mościbrody, Kaczory, Kolonia Łupiny, Okniny Podzdrój i Zabłocie. Zbudowane są z piasków różnoziarnistych z domieszką żwiru, niekiedy z wkładkami gliny.

Ze stadią Warty związane są również formy ozowe występujące w rejonie wsi: Borki-Paduchy, Okniny Stare, Radomyśl, Zabłocie. Zbudowane są one z piasków i piasków ze żwirem, czasami przewarstwione gliną piaszczystą.

W przypowierzchniowej warstwie gruntów gminy (tj. od powierzchni terenu do głębokości 4,5 m) występują utwory plejstocenne (gliny, piaski i żwiry morenowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe) oraz utwory holocenne (piaski i mułki rzeczne, torfy bagienne i piaski eoliczne).

Na przeważającej części terenu gminy w rozległym obniżeniu powytopiskowym, w dolinach i obniżeniach terenu występują utwory holoceniowe. Są to głównie namuły organiczne pylaste i piaski próchniczne luźne.

Na znacznych powierzchniach występują torfy o miąższościach przeważnie większych niż 1 m.

Na pozostałym obszarze gminy przeważają piaski i żwiry wodnolodowcowe. Są to piaski drobne z domieszką żwirów, rzadziej pospółki o miąższości najczęściej około 2 m, a miejscami powyżej 4,5 m. W południowej części gminy oraz w rejonie wsi Wiśniew-Kolonia przeważają piaski wodnolodowcowe. Są to piaski pylaste lub drobne średniozagęszczone o miąższości około 15 m miejscami do około 4,5 m. W rejonie wsi: Mościbrody, Borki-Kosy, Wiśniew-Kolonia, Kolonia Łupiny, Kaczory, Daćbogi, Mroczy i Radomyśl występują gliny, piaski i żwiry morenowe. Są to gliny piaszczyste, rzadziej piaski gliniaste półzwarne i twardoplastyczne, miejscami plastyczne o miąższości powyżej 4,5 m.

Przypowierzchniowa warstwa gruntów wsi Wiśniew zbudowana jest z piasków, żwirów i mułków. Są to piaski drobne i średnie, średnio-zagęszczone i zagęszczone zalegające na pospółkach podścielonych pyłami.

W rejonie wsi: Kolonia Mościbrody, Borki-Kosiorki, Stok Wiśniewski, Kolonia Łupiny, Kaczory, Gostchorz, Okniny, Radomyśl występują piaski, żwiry i gliny czołowomorenowe.

Przeważają piaski średnie z dużym udziałem frakcji pyłowej lub pospółki średniozagęszczone i zagęszczone. Lokalnie występują gliny piaszczyste, zwarte o łącznych miąższościach większych niż 2 m.

W południowo-wschodniej części gminy oraz w Borkach-Paduchach występują piaski i żwiry wodnolodowcowe, z których zbudowane są wały ozowe. Są to piaski średnie lub pospółki średniozagęszczone lub zagęszczone o miąższościach powyżej 4,5 m. Występujące głównie pomiędzy wsiami Wólka Wiśniewska, a Kolonia Wiśniew pola piasków przewianych zbudowane są z piasków drobnych i średnich luźnych o miąższościach powyżej 1,5 m.

3.4. Surowce budowlane

Jedynym surowcem mineralnym wydobywanym na terenie gminy jest kruszywo naturalne drobne i grube nagromadzone podczas akumulacji czwartorzędowej.

Na terenie gminy udokumentowano kartami rejestracyjnymi i uproszczonymi

dokumentacjami geologicznymi złoża kruszywa naturalnego, w ramach których wyróżniono niżej wymienione, objęte wydanymi koncesjami na ich eksploatację:

1. Złoże „Łupiny” o powierzchni 1,91 ha, zasobach geologicznych w ilości 280 tys. ton., w obrębie wzgórza morenowego. Położone w granicach miejscowości Łupiny. W ewidencji gruntów w obrębie działek nr 565, 566/1, 566/2, 568, 569 i 570/1. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RB.751/1/12/2004 z dnia 29.12.2004r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 1TG.
2. Złoże „Kaczory I” o pow.0,67 ha, zasobach geologicznych możliwych do wydobycia w ilości 15 655 ton. Położone w granicach administracyjnych wsi Kaczory, na części działek oznaczonych numerami: 213, 215, 217, 220 i 222. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RŚ.6522.3.2011 z dnia 16.02.2011r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 2TG.
3. Złoże „Kaczory - Tworki” o łącznej powierzchni 0,456 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Kaczory, na części działek oznaczonych numerami: 87 (pole A), 77 i 79 (pole B). Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RS.751/1/2/2000/2001 z dnia 08.-05.2001r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 4TG i 4ATG.
4. Złoże „Okniny Nowe” o powierzchni 4,92 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Okniny, na działkach oznaczonych numerami: 1329, 1330, 1331 i 1332. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach PŚ.744.20.2011.PS z dnia 25.05.2011 zmieniająca decyzję z dnia 17.05.2000 r. dot. złoża „Okniny Nowe I”. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 5TG.
5. Złoże „Okniny Stare” o powierzchni 1,42 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Okniny, na działkach oznaczonych numerami: 1670/1, 1177/1 i 1668/4. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RB.751/1/4/02/04 z dnia 27.04.2004 r.. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 6TG.
6. Złoże „Okniny Stare – Pole B” o powierzchni 1,98 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Okniny, na działce oznaczonej numerem 1179/1. Koncesja na wydobywanie wydana Przez Starostwo Powiatowe w Siedlcach RŚ.751-1/6/08 z dnia 26.11.2008r. Na rysunku studium „Uwarunkowania ...” teren złoża oznaczono symbolem 7TG.

Odkrywki eksploatowane, bez uregulowanej strony formalnoprawnej

1. Myrcha

Trzy małe wyrobiska o wymiarach około 20x20 m każde i głębokości do 1,5 m. Kruszywo naturalne grube, eksploatacja dorywcza, na potrzeby okolicznych mieszkańców.

2. Stok Wiśniewski

Wyrobisko o wymiarach 50x100 m głębokości do 4,0 m. Piaski drobnoziarniste z wkładkami żwiru. Dno zarośnięte, częściowo zawodnione. Ślady aktualnego wydobywania.

3. Borki-Soldy

Wyrobisko na obszarze wzniesienia ozowego. Wydobywanie piasku drobnego, dorywcze, na potrzeby miejscowej ludności. Powierzchnia około 1,0 ha, nadkład do 0,4 m, głębokość wydobywania do 2,0 m.

4. Borki-Paduchy

Dwa wyrobiska w obrębie płata utworów lodowcowych. Wydobywany jest piasek drobny i średni na potrzeby okolicznych mieszkańców w sposób chaotyczny. Powierzchnia 1,0 ha, nadkład do 0,7 m, głębokość wydobywania do 2,0 m. Niecka zarośnięta samosiewkami, zaśmiecona.

5. Okniny Podzdrój

Punkt eksploatacji piasków drobnych z przewarstwieniami żwirów na obszarze wzniesienia z utworów czołowomorenowych. Wydobywanie dorywcze na potrzeby miejscowej ludności. Powierzchnia około 0,5 ha, nadkład do 0,2 m, głębokość wydobywania do 4,0 m. Niecka częściowo zarośnięta samosiewkami.

6. Okniny Stare

Wyrobisko w obszarze wzniesienia czołowomorenowego, zbudowanego z piasków ze żwirem. Wydobywanie dorywcze na potrzeby miejscowej ludności. Powierzchnia około 0,1 ha, nadkład do 0,2 m, głębokość wydobywania do 3,0 m.

7. Okniny Stare

Odkrywka na południowym krańcu wsi Okniny Stare. Eksploatowane jest kruszywo naturalne grube. Dwa wyrobiska o powierzchni około 0,5 ha i głębokości do 2,0 m.

8. Okniny

Połączone ze sobą dwa wyrobiska o sumarycznej powierzchni 0,5 ha i głębokości do 4,0 m. W części południowo-zachodniej aktualna eksploatacja, część północno-wschodnia nie eksploatowana i fragmentarycznie zrekultywowana. Wydobywane jest kruszywo naturalne grube

w obrębie płata osadów lodowcowych.

9. *Okniny*

Wyrobyiska o powierzchni 0,2 ha i głębokości do 3,0 m. Eksploatacja wstrzymana, w dnie wyrobiska woda. Wydobywane jest kruszywo naturalne grube w obrębie płata osadów lodowcowych.

10. *Kaczory*

Cztery wyrobiska w obrębie utworów czołowomorenowych, zlokalizowane w środkowej części wsi na południe od zabudowań. Największa odkrywka ma powierzchnię 0,5 ha i głębokości do 6,0 m, pozostałe o powierzchni około 0,2 - 0,3 ha i głębokości do 5,0 m. Wszystkie eksploatowane.

11. *Kaczory*

Wyrobyisko w obrębie utworów czołowomorenowych, zlokalizowane na zachodnim krańcu wsi na południe od zabudowań. Odkrywka ma powierzchnię 0,5 ha i głębokość do 6,0 m. Niecka zarośnięta, wydobywanie zaniechane.

12. *Kolonia Kaczory*

Nieczynna kopalnia pospółki o wymiarach 100x40 m i głęb. do 5,0 m. Możliwość powiększenia obszaru eksploatacji.

13. *Łupiny*

Stare wyrobisko o pow. 0,5 ha w sąsiedztwie udokumentowanego złoża „Łupiny”. Obecnie aktualne wydobywanie z dna niecki piasków i żwirów lodowcowych.

3.5. Gleby

Skalą macierzystą gleb gminy Wiśniew są utwory lodowcowe i wodnolodowcowe (głównie piaski) oraz utwory współczesne (mady, torfy, mursze). Pod względem typologicznym gleby gminy są mało zróżnicowane. Są to gleby bielcowe, pseudobielcowe oraz brunatne wylugowane. W dolinach i obniżeniach terenu występują gleby hydrogeniczne: torfowe, murszowo-torfowe oraz murszowo-mineralne. Największe obszary tych gleb występują w centralnej i północno-wschodniej części gminy.

Na terenach niebędących dolinami i obniżeniami przeważają gleby pseudobielcowe wytworzone z piasków słabogliniastych lub gliniastych lekkich. Miejscami występują czarne ziemie wytworzone z piasków gliniastych lekkich oraz gleby brunatne wylugowane wytworzone

z piasków gliniastych lekkich lub pyłów zwykłych.

Wśród gruntów ornych gminy przeważają gleby kompleksu żytinio-ziemniaczanego słabego oraz żytinio-ziemniaczanego dobrego. Największe, zwarte obszary tych gleb występują w południowej i wschodniej części gminy. Na pozostałych terenach gleby te występują w postaci rozdrobnionych konturów.

Użytki zielone gminy zaliczane są głównie do kompleksu średniego trwałych użytków zielonych.

Większość gleb gminy charakteryzuje się średnią i niską zasobnością w składniki pokarmowe. Przeważają gleby V-VI klasy bonitacyjnej. Gleby najlepsze występują we wsiach: Borki-Paduchy, Daćbogi, Mościbrody. Gleby najslabsze występują we wsiach: Lipniak, Stok Wiśniewski, Śmiary.

3.6. Wody powierzchniowe

Gmina Wiśniew jest położona w dorzeczu Bugu i odwadniana jest przez rzeki Muchawkę i Zbuczynkę. Muchawka, lewobrzeżny dopływ Liwca, wypływa na wysokości ok. 165 m npm z zabagnionego obniżenia w rejonie wsi Śmiary. Płyne przez teren gminy, kilkakrotnie zmieniając kierunek - początkowo z zachodu na wschód, potem na północny wschód, następnie na północ, a od ujścia Zbuczynki na północny zachód. W okolicach Wiśniewa rzeka wypływa na teren płaski, zabagniony, pocięty siecią rowów melioracyjnych. W rejonie wsi Mościbrody w dolinie Muchawki znajdują się stawy.

Zbuczynka, prawobrzeżny dopływ Muchawki przepływa przez obszar obniżenia powypiskowego pomiędzy wsiami Borki-Sołdy, Borki-Paduchy i Ciosny.

Dominującą formą występowania wód stojących na terenie gminy są stawy. Zlokalizowane są one na terenie wsi: Mościbrody (grunty pod wodami zajmują 84,7 ha), Łupiny (8,2 ha) oraz Stok Wiśniewski (0,6 ha). Znaczne powierzchnie stawów są zakrzaczone i zdewastowane - wymagają rekultywacji. Inne antropogeniczne zbiorniki wód stojących na terenie gminy to: wyrobiska potorfowe, zbiorniki przeciwpożarowe i rowy melioracyjne.

Naturalnymi zbiornikami wód stojących są niewielkie oczka śródbagienne o zmiennym poziomie lustra wody uzależnionym od pory roku i ilości opadów atmosferycznych oraz wypełnione wodą (głównie po roztopach i ulewnych deszczach) dna zagłębień bezodpływowych, stanowiące pozostałości po istniejących niegdyś jeziorach polodowcowych.

3.7. Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym gmina Wiśniew leży w obrębie Niecki Mazowieckiej zbudowanej z utworów kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Główny poziom wodonośny tej jednostki związany jest z piętnem trzeciorzędowym. Utwory trzeciorzędowe zalegają na dużych głębokościach, a wody warstwy trzeciorzędowej charakteryzują się zwiększoną zawartością związków żelaza i manganu, w związku, z czym dla celów pitnych wymagają uzdatnień. Na terenie gminy brak jest studni ujmujących wody z warstwy trzeciorzędowej.

Ludność gminy zaopatruje się w wodę głównie z pierwszego poziomu wodonośnego pochodzącego z piaszczystych utworów czwartorzędowych. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wodonośnego uzależniona jest od budowy geologicznej, przepuszczalności gruntów i rzeźby terenu. Najpłycej (0-1,0 m ppt) poziom ten występuje w dolinach i obniżeniach terenu. Charakteryzuje się on zwierciadłem swobodnym, powiązany z poziomem lustra wody w rzekach. Wahań zwierciadła tej warstwy wodonośnej uzależnione są od wahań wody w rzekach oraz od intensywności zasilania wodami opadowymi i roztopowymi. Na obszarach wysoczyzny pierwszy poziom wodonośny występuje głębiej niż 2 m ppt.

W obrębie dolin rzecznych i rozległych obniżen powytopiskowych pierwszy poziom wodonośny nie jest izolowany. W południowej części gminy pierwszy poziom wodonośny jest średnio izolowany. Natomiast na północno-zachodnich terenach gminy (wsie: Mościbrody, Helenów, Borki-Paduchy) pierwszy poziom wodonośny jest dobrze izolowany. Występujący na znacznych obszarach gminy brak trudno przepuszczalnej warstwy izolującej wody pierwszego poziomu wodonośnego przed zanieczyszczeniami z zewnątrz sprawia, że wody te są zanieczyszczone chemicznie i bakteriologicznie.

Wody głębszych warstw wodonośnych nie budzą zastrzeżeń pod względem bakteriologicznym. Charakteryzują się natomiast zwiększonymi wskaźnikami żelaza i manganu i dla celów pitnych wymagają uzdatnień.

3.8. Klimat

Gmina Wiśniew położona jest w regionie klimatycznym Mazowiecko-Podlaskim. Region ten charakteryzuje się wpływami ostrego klimatu kontynentalnego, wyrażającego się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą. Średnia temperatura lipca wynosi w tej krainie 18,2° C, średnia temperatura stycznia -3,2° C, okres trwania zimy przeciętnie 97 dni, a lata 98 dni. Liczba dni z

pokrywą śnieżną wynosi 78.

Średnia roczna temperatura powietrza na obszarze gminy Wiśniew wynosi około 7,4°C. Najcieplejszy jest lipiec, ze średnią temperaturą 17,6 - 18,2°C, najzimniejszy styczeń, którego średnia temperatura wynosi - 4,3 - 4,9°C. Ujemne są także średnie wieloletnie temperatury listopada oraz marca. Powoduje to, że zima jest długa i dosyć ostra. W ciągu roku występuje średnio 130 dni z przymrozkami, które sporadycznie mogą występować także w maju i we wrześniu. Dni mroźnych (o temperaturze maksymalnej poniżej 0°C) jest średnio 53, a dni bardzo mroźnych (temperatura minimalna poniżej -10°C) jest 27. Okres bezprzymrozkowy trwa 155 dni, a okres wegetacyjny 210 dni.

Średnia względna roczna wilgotność powietrza wynosi 81%. Największa wilgotność występuje w zimie (od listopada do marca) z maksimum przypadającym na grudzień (88%). Najniższa jest wiosną i latem - w maju osiąga wartość 72%. Średnia roczna wartość zachmurzenia wynosi 6,5 stopnia pokrycia nieba. Największe zachmurzenie przypada na okres zimowy - w listopadzie wynosi 8,3, a najmniejsze we wrześniu (5,4).

Średnia roczna wielkość opadów atmosferycznych na terenie gminy wynosi około 550 mm. Najniższe opady notuje się w okresie od stycznia do kwietnia, kiedy wynoszą około 30 mm miesięcznie. Maksimum opadów przypada na lipiec, kiedy średnia miesięczna wynosi 80 mm.

Na obszarze gminy Wiśniew przeważają wiatry zachodnie. Około 15% wiatrów pochodzi z tego kierunku. Częste są także wiatry południowo-zachodnie i północno-zachodnie. Najrzadziej notowane są wiatry z kierunku północno-wschodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 m/sek. Wiatry silne i bardzo silne występują rzadko i pochodzą z kierunku zachodniego.

Wnioski:

- warunki klimatyczne na terenie gminy nie odbiegają od przeciętnych dla regionu siedleckiego,
- lokalne odkształcenia warunków klimatycznych są niewielkie i związane głównie z występowaniem wód powierzchniowych.

3.9. Położenie gminy Wiśniew na tle Krajowej Sieci Ekologicznej (ECONET – PL)

Na terenie gminy wyróżniono:

- jeden obszar przyrodniczy o randze krajowej (w dwóch fragmentach),
- jeden obszar o randze regionalnej,
- dwa obszary o randze lokalnej.

Obszary o randze krajowej

Obszary o randze krajowej obejmują stosunkowo niewielkie fragmenty dużego, liczącego 100 km² kompleksu leśnego, położonego w większości w sąsiedniej gminie Łuków i wykazującego bardzo wysokie walory przyrodnicze. Na terenie gminy Wiśniew występuje on w dwóch fragmentach: jeden przy południowo-zachodniej granicy gminy oraz drugi przy granicy południowo-wschodniej. Pierwszy fragment wchodzi w granice Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszary te kwalifikują się do objęcia Łukowskim Parkiem Krajobrazowym.

Obszary o randze regionalnej

Na terenie gminy Wiśniew znajduje się jeden bardzo rozległy obszar o randze regionalnej, obejmujący północno-zachodnią oraz częściowo środkową i południowo-wschodnią część gminy. W jego granice wchodzi największy na terenie gminy kompleks leśny oraz szerokie i rozczłonkowane doliny Muchawki, Zbuczynki i innych cieków. W granicach tego obszaru znajduje się duży kompleks stawów rybnych w Mościbrodach oraz dwa projektowane rezerваты przyrody. Północny fragment tego obszaru znajduje się w granicach Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, natomiast fragment południowy wchodzi w granice otuliny projektowanego Łukowskiego Parku Krajobrazowego.

Obszary o randze lokalnej

W granicach gminy wyznaczono dwa obszary spełniające kryteria obszarów o randze lokalnej. Są to dwa niewielkie kompleksy leśne położone w całości w granicach gminy: jeden z nich znajduje się na południe od wsi Pluty, drugi na północ od drogi Łupiny - Domanice, przy zachodniej granicy gminy.

3.10. Obszary i obiekty prawnie chronione

W granicach gminy występują niewielkie fragmenty obszarów Natura 2000: SOO „Gołobórz” o symbolu PLH 140028 i OSO „Lasy Łukowskie” o symbolu PLB 060010, fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu: Łukowskiego i Siedlecko-Węgrowskiego oraz trzy pomniki przyrody.

1) Obszar Natura 2000 OSO „Lasy Łukowskie” o symbolu PLB 060010, którego niewielki fragment (4,3 ha) jest położony na terenie gminy Wiśniew, stanowi duży i zwarty drzewostan. Jego najcenniejszym elementem są bory mieszane z jodłą. Największe skupienia jodły w

uroczyskach Jata i Topór, są objęte ochroną rezerwatową. Obszar ten stanowi ostoję dla co najmniej 16 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a trzy spośród nich zostały wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze, jako gatunki zagrożone. Znajdują się tu takie gatunki ptaków jak: bocian czarny i biały, trzmielojad, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, uszatka błotna, dzięcioł czarny i średni, lerka, świergotek polny, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek, ortolan i lelek.

2) Obszar Natura 2000 SOO „Gołobórz” o symbolu PLH 140028 jest w zasadniczej części położony w gminie Siedlce. W gminie Wiśniew znajduje się tylko jego niewielka część południowo-wschodnia.

Gołobórz stanowi bardzo ciekawy przykład rzeźby lodowcowej i polodowcowej o specyficznej budowie geologicznej i zróżnicowanych pod względem geomorfologicznym krajobrazach. Gołobórz znajduje się w strefie moreny czołowej, a wysokości bezwzględne kształtują się na poziomie około 148 do 152 m, przy deniwelacji terenu wynoszącej około 30 m. Teren pochylony jest w kierunku południowym. W jego północnej i środkowej części rozciągają się piaszczyste wydmy o różnych formach morfologicznych, przybierających kształty łuków, paraboli i wałów. Na wschód od nich znajduje się niecka wytopiskowa po martwym lodzie oraz dolina erozyjno-denudacyjna, która tworzy sieć drobniejszych form. W południowej części Obszaru znajduje się taras nadzalewowy rzeki Muchawki. Prawie 80% obszaru porastają zbiorowiska leśne. Pod względem powierzchni dominują bory mieszane i bory sosnowe reprezentujące pełną skalę wilgotnościową siedlisk, od skrajnie suchych po bagienne. Ponadto występują tu olsy oraz grądy tworzące mozaikę z płatami dąbrów świetlistych. Teren niezalesiony porastają zbiorowiska wrzosowiskowe, murawowe, ziołoroślowe, szuwarowe i zarośla wierzbowe. Północna część Gołoborza stanowi użytkowany poligon wojsk lądowych.

3) Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005r. w sprawie łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 91, poz. 2448)

Położony jest między Łukowem a Stoczkiem Łukowskim, obecnie w granicach województw mazowieckiego i lubelskiego zajmując powierzchnię 22.890 ha. W granice obszaru wchodzi fragmenty 5 gmin: Łuków, Stoczek Łukowski, Wodynie, Wiśniew i Domanice oraz miast: Łuków i Stoczek Łukowski. W granicach gminy Wiśniew Łukowski Obszar Chronionego zajmuje 332 ha, co stanowi 1,45% pow. obszaru i 2,65% pow. gminy. W granice obszaru na terenie gminy

Wiśniew wchodzi tylko północne fragmenty kompleksu leśnego Kryńszczak.

Najważniejszy fragment całego Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zajmuje duży kompleks leśny Kryńszczak, w granicach, którego znajdują się dwa bardzo cenne rezerваты przyrody, chroniące m.in. naturalne stanowiska jodły. Jest to rezerwat Topór położony w pobliżu południowo-zachodniej granicy gminy oraz rezerwat Jata - jeden z nielicznych na Nizinie Mazowieckiej rezerwat ściśle chroniący naturalne stanowisko jodły. Zarówno w rezerwach, jak i w całym kompleksie leśnym, występuje wiele gatunków rzadkich zwierząt i roślin. Teren ten jest jedną z ważniejszych ostoj faunistycznych w Polsce.

4) Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony Rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Siedlecko – Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 91, poz. 2443).

Położony jest w środkowej części byłego woj. siedleckiego obejmując dolinę środkowego Liwca, fragmenty dolin Kostrzynia, Muchawki, Czerwonki, Myrchy i Sosenki oraz tereny przyległe. Zajmuje powierzchnię 35.840 ha, z czego na terenie gminy Wiśniew znajduje się 3703 ha (29,5% powierzchni gminy). Obejmuje północną część gminy - największy kompleks leśny (uroczysko Stok Wiśniewski), stawy rybne w Mościbrodach oraz fragmenty doliny Muchawki w rejonie Myrchy.

3) Pomniki przyrody

Na terenie gminy Wiśniew w rejestrze pomników znajduje się 3 drzewa:

1. Dąb szypułkowy położony przy leśniczówce w Stoku Wiśniewskim (Nadleśnictwo Siedlce) w oddziale 164f, przy szosie. Obwód pnia wynosi 340 cm, a wysokość 24 m. Objęty ochroną w roku 1973 (nr w rejestrze pomników - 84).
2. Lipa drobnolistna położona w miejscowości Wólka Wiśniewska, przy drodze. Obwód pnia wynosi 400 cm, a wysokość 18 m. Objęta ochroną w roku 1974 (nr w rejestrze pomników - 115).
3. Jesion wyniosły położony w miejscowości Mościbrody, na terenie parku dworskiego. Obwód pnia wynosi 543 cm, a wysokość 35 m. Objęty ochroną w roku 1990 (nr w rejestrze pomników - 465).

Lokalizację obszarów prawnie chronionych i pomników przyrody naniesiono na rysunku studium „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

3.11. Krajobrazy przyrodnicze

Na terenie gminy Wiśniew występują wszystkie trzy typy krajobrazów przyrodniczych: rolniczy, dolinny i leśny. W obrębie krajobrazu rolniczego w Łupinach i Mościbrodach występują kompleksy stawów rybnych. Największą powierzchnię zajmuje krajobraz rolniczy, stanowiący około 45 % powierzchni gminy, następnie krajobraz dolinny - 27 % i leśny – około 21%. Charakterystykę poszczególnych typów krajobrazów przedstawiono poniżej.

Krajobraz rolniczy

W gminie Wiśniew jest dominującym typem krajobrazu, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska, krajobraz rolniczy jest obszarem wyłącznego występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawową funkcją tego krajobrazu jest produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Tylko w tym środowisku występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla półotwartego krajobrazu rolniczego. Cechą charakterystyczną tego środowiska jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew, rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy południowego Podlasia jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól. Sprzyja to występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie środowisk półotwartych i ekotonalnych. Pod tym względem, krajobraz gminy wyróżnia się znaczną różnorodnością świata roślin i zwierząt, w porównaniu z wieloma innymi gminami.

Krajobraz dolin rzek

Szczególne znaczenie - z przyrodniczego punktu widzenia - mają doliny rzeczne. Na terenie gminy Wiśniew jest to dolina Muchawki, która bierze początek na terenie gminy Wiśniew w rejonie wsi Mrocзки i Śmiary. Dolina jest zmeliorowana i w znacznym stopniu przekształcona. Użytki zielone występujące głównie w bardzo rozległej dolinie Muchawki posiadającej liczne boczne rozgałęzienia, rozciągające się niemal na całym obszarze gminy. Udział łąk i pastwisk w ogólnej strukturze gruntów wynoszący 29,4% jest niemal dwukrotnie wyższy od średniej dla byłego województwa siedleckiego, która wynosi 15,2%. Mniejsze fragmenty łąk i pastwisk występują także w innych częściach gminy

Naturalne torfowiska niskie zostały przesuszane i zamienione w łąki, a miejscami w pastwiska. Wraz ze zmianą stosunków wodnych i intensywnym użytkowaniem rolniczym,

pierwotne zespoły roślinne uległy przekształceniu. Z zespołów łąkowych i pastwiskowych powierzchniowo dominują łąki owsicowe, ostrożeńiowe i zbiorowiska ziołoroślne złożone z wysokich roślin dwuliściennych. Miejscami, głównie w torfiankach, występują zbiorowiska wodne i szuwarowe. Niemal na całym obszarze łąk w dolinie Muchawki występują lokalnie łożowiska, najczęściej w formie niewielkich kęp i na obrzeżach olsów. Zbiorowiska wodne i szuwarowe najliczniej występują na stawach w Mościbrodach oraz (w znacznie mniejszym zakresie) na niewielkich stawach w Łupinach. Ze zbiorowisk leśnych w dolinach i obniżeniach terenu najczęściej występują - chociaż nielicznie i w małych płatach - olsy i łągi olszowo - jesionowe.

Podstawowe zespoły ptaków występujące w dolinie Muchawki to gatunki typowe dla łąk i łożowisk. Oprócz gatunków licznych w takich środowiskach, jak skowronek polny, pliszka żółta, pokląskwa, świergotek łąkowy, czajka, występują gatunki rzadkie, takie jak: bekas kszyszek, rycyk, cyranka, derkacz, przepiórka i inne. Ze względu na dużą powierzchnię, łąki są często wykorzystywane, jako miejsce żerowania przez bociany białe i czarne oraz przez ptaki drapieżne gnieźdzące się w pobliskich dużych kompleksach leśnych.

Krajobraz leśny

Na terenie gminy Wiśniew występuje jeden duży kompleks leśny (uroczysko Stok Wiśniewski), położony w północno-zachodniej części gminy. Las ten posiada nieregularny kształt, bardzo rozbudowaną linię brzegową i liczne wewnętrzne polany. Kompleks ten niemal w całości położony jest w granicach gminy Wiśniew.

Od strony południowo-zachodniej w granice gminy wchodzi duży kompleks Kryńszczak, leżący w sąsiedniej gminie Łuków, natomiast od strony południowo-wschodniej wchodzi inny - znacznych rozmiarów - kompleks, stanowiący przedłużenie Kryńszczaka.

Mniejsze powierzchniowo lasy i zadrzewienia występują na całym obszarze gminy, jako jeden z podstawowych elementów krajobrazu.

Zbiorniki wodne

Na terenie gminy występuje jeden z ciekawszych pod względem przyrodniczym kompleks stawów rybnych w Mościbrodach. Stwierdzono tu liczne występowanie wielu gatunków ptaków wodnych i szuwarowych, w tym tak rzadkich jak zielonka, bąk, płaskonos, sieweczka *rzeczna*.,

plaskonos, podróżniczek, brzęczka, perkoz rdzawoszyi, perkoz dwuczuby. Z ptaków liczniej występujących gniazdują tu kaczki (krzyżówka, cyranka, czernica, głowienka), a także błotniak stawowy, wodnik, kokoszka wodna, łyska i inne. W dolinie Muchawki nielicznie występują torfianki, zasiedlane przez niektóre z wyżej wymienionych gatunków. Z naturalnych zbiorników wód stojących spotykane są niewielkie „oczka wodne” powstałe w naturalnych zagłębieniach terenu, będące najczęściej pozostałościami dawnych jezior bezodpływowych. Ponadto na terenie gminy na uwagę zasługują stawy w Łupinach.

3.12. Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy są w większości położone na obrzeżach gminy. Wchodzą one w skład dużych kompleksów leśnych położonych na terenach sąsiednich gmin. Wyjątek stanowi część północno-zachodnia, gdzie w całości występuje największe uroczysko, złożone głównie z lasów państwowych Uroczysko „Myrcha Stok”, do którego przylegają nieregularne fragmenty lasów niepaństwowych (łącznie około 900 ha). W tej części gminy widoczne są również trzy mniejsze kompleksy Uroczysko Koty i Uroczysko Mościbrody, należące do lasów państwowych oraz kompleks lasów chłopskich wsi Wiśniew, Stok Wiśniewski i Wólka Wiśniewska. W części południowo-zachodniej lasy prywatne, należące do gruntów wsi Mrocзки i Daćbogi przylegają do północnej części dużego kompleksu leśnego Uroczysko Jagodne, położonego głównie w gminie Łuków. W części północno-wschodniej przylegają do niego również lasy prywatne wsi Okniny i Radomyśl. W południowej części gminy są dwa stosunkowo regularne fragmenty lasów chłopskich (wsie Gostchorz, Pluty). Na pozostałym obszarze rozdrobnienie powierzchni leśnej jest znaczne. W części wschodniej dominują niewielkie kilku bądź kilkunasto hektarowe fragmenty lasów niepaństwowych o charakterystycznym, nieregularnym kształcie należące do wsi Borki Paduchy, Borki Kosiorki, Borki Sołdy oraz Ciosny.

Lasy ochronne

Na terenie gminy Wiśniew występują lasy ochronne, położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miasta Siedlce, liczącego ponad 50 tys. mieszkańców. Są one położone w następujących oddziałach: 145-149, 155-166, 172, 183, 190 na łącznej powierzchni 417,06 ha (powierzchnia leśna 384,14 ha).

Pozostałe to lasy gospodarcze, których podstawowym celem jest produkcja surowca drzewnego.

Charakterystyka siedliskowa, drzewostanowa i wiekowa lasów państwowych

W lasach państwowych na terenie gminy Wiśniew występuje 9 typów siedliskowych lasu. Zdecydowanie przeważają siedliska borowe, których łączny udział wynosi 89% powierzchni leśnej. Wśród siedlisk borowych dominuje bór mieszany świeży BMśw (około 50% pow. leśnej). Mniejszy jest udział boru świeżego Bśw, którego powierzchnia wynosi około 30%). Pozostałe siedliska borowe tj. bór mieszany wilgotny Bmw, bór wilgotny W i bór bagienny B., stanowią niewielki procent. Wśród siedlisk żyznych największą powierzchnię zajmuje ols Ol. Zdecydowanie mniejsze udziały mają las mieszany wilgotny LMw, las mieszany świeży LMśw oraz las wilgotny Lw. Na terenie gminy Wiśniew, podobnie jak na całym obszarze niżowej części Polski, dominują drzewostany sosnowe, które występują na powierzchni około 700 ha (około 85% pow. leśnej). Drzewostany olszowe i brzozowe stanowią około 14% powierzchni leśnej, a pozostałe gatunki (świerk, grab i dąb) około 1%.

W drzewostanach występują gatunki domieszkowe takie jak: osika, sporadycznie buk, modrzew, jodła. W podroście spotyka się: dąb, modrzew, jodłę, sosnę. W warstwie podszytu występują: kruszyna, leszczyna, czeremcha, jarzębina, bez czarny, brzoza, dąb, jałowiec, świerk, osika.

W strukturze wiekowej dominują drzewostany III i IV klasy wieku. Dużą powierzchnię zajmują także drzewostany młodszych klas wieku tj. I i II. Brak jest powierzchni niezalesionej (zręby zaległe, halizny i płazowiny). Struktura wiekowa tych drzewostanów jest korzystna i ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie tych środowisk, jako systemów przyrodniczych.

3.13. Zagrożenia środowiska

W gminie Wiśniew zarejestrowano obiekty uciążliwe lub szkodliwe dla środowiska w skali lokalnej. Są to:

- kurniki we wsi Daćbogi i Okniny,
- warsztat mechaniki pojazdowej we wsi Zabłocie,
- stacja paliw we wsi Wiśniew,
- linia kolejowa.

Droga krajowa Siedlce - Łuków ma charakter ponadlokalny i powoduje przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu i dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza.

Obserwuje się systematyczne zwiększenie się zanieczyszczenia miedzią, stabilizację w zanieczyszczeniach cynkiem oraz spadek zanieczyszczeń ołowiem i kadmem.

Gmina Wiśniew nie jest objęta badaniami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Zanieczyszczenia powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza są: lokalne kotłownie w indywidualnych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i transport samochodowy.

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych

Zanieczyszczenia wód spowodowane są niedostatecznym wyposażeniem gminy w kompleksową infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną - przede wszystkim kanalizację sanitarną. Ścieki związane z zabudową mieszkaniową oraz zakładami produkcyjno-usługowymi trafiają bardzo często do nieszczelnych szamb. Na złą jakość wód podziemnych i powierzchniowych mają także wpływ zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego oraz z powietrza.

Na terenie gminy użytkowe warstwy wodonośne są dość dobrze izolowane od powierzchni terenu i nie są narażone na zanieczyszczenie. Jednak w rejonach zabudowy nieskanalizowanej głównym problemem jest zanieczyszczenie I poziomu wód gruntowych, ujmowanych studniami przydomowymi. Jakość wód w studniach jest zła, Głównie są one zanieczyszczane związkami azotowymi.

Natomiast, jakość wody podziemnej z ujęć głębinowych jest objęta badaniami i oceniana, jako dobra lub bardzo dobra. Niekiedy mogą w niej wystąpić podwyższone zawartości związków żelaza i manganu.

Zanieczyszczenia gruntu

Brak badań stanu zanieczyszczenia gruntu na terenie gminy nie pozwala na jednoznaczne określenie stopnia degradacji.

Hałas

Wykonane pomiary hałasu przy drodze krajowej wykazały nieznaczne uciążliwości w badanych punktach.

Gospodarka odpadami

Gmina posiada oczyszczalnię ścieków. Oczyszczalnia zlokalizowana jest w miejscowości gminnej i posiada przepustowość 250 m³ na dobę. Jednak obecnie na terenie gminy sieć kanalizacji jest niewystarczająca. Niewielki odsetek gospodarstw jest skanalizowanych.

Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące

Przez teren gminy przebiega tranzytowa, jednotorowa linia wysokiego napięcia 220 kV pracująca na napięciu 110 kV relacji Kozienice-Siedlce.

3.14. Wnioski wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska

Ze szczegółowej analizy stanu i funkcjonowania środowiska wynikają następujące Wnioski:

- 1) Gmina Wiśniew wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczymi. Najwyższe walory przyrodnicze charakteryzują dolinę Muchawki oraz kompleksy stawów w Mościbrodach. Znaczna część obszaru gminy znajduje się w granicach objętych prawną ochroną przyrody.
- 2) Gmina charakteryzuje się na części jej obszaru korzystnymi warunkami glebowymi dla rozwoju rolnictwa.
- 3) Gmina charakteryzuje się gęstą siecią hydrograficzną. Główną jej osią jest rzeka Muchawka i Zbuczynka.
- 4) Mieszkańcy wsi niezwodociągowanych zaopatrują się w wodę ze studni kopanych. Wody te narażone są na zanieczyszczenia chemiczne i bakteriologiczne.
- 5) Zagrożenia dla środowiska stanowi nieuporządkowana gospodarka ściekowa. Brak zorganizowanych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych.
- 6) Gmina charakteryzuje się średnim wskaźnikiem lesistości.
- 7) W lasach gminy wyróżniono lasy ochronne. Nadanie im statusu ochronności wynika z ich położenia od m. Siedlce.
- 8) Stan sanitarny lasów jest zadowalający.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Wiśniew spotykamy liczne ślady działalności człowieka na przestrzeni wielu tysięcy lat. Wśród obiektów archeologicznych występują między innymi: osady, cmentarzyska, obozowiska, ślady osadnicze, znaleziska luźne, datowane od epoki kamienia po czasy nowożytne. Badania archeologiczne były prowadzone na obszarze obecnej gminy Wiśniew w różnych okresach i z różnym nasileniem. Najwięcej stanowisk odkryto podczas prowadzenia archeologicznych badań powierzchniowych w ramach tzw. Archeologicznego Zdjęcia Polski. Do najstarszych znalezisk powierzchniowych z terenu gminy, należy wymienić stanowiska z epoki kamienia w Borkach-Kosiorkach, Stoku Wiśniewskim, Wiśniewie, Wólce Wiśniewskiej;

z mezolitu i neolitu w Wiśniewie- Kolonii, Stoku Wiśniewskim, Wólce Wiśniewskiej; z epoki brązu w Borkach–Kosiorkach, Kolonii Mościbrody, Wiśniewie, Wólce Wiśniewskiej, Wiśniewie-Kolonii; z okresu starożytnego w Myrsze, Stoku Wiśniewskim, Wólce Wiśniewskiej.

Na terenie gminy odnotowano też szereg przypadkowych odkryć archeologicznych, między innymi: skarb 15 monet i siekierki kamienne w Jastrzębiach – Śmiarach; siekierki kamienne w Wólce Wiśniewskiej.

Na terenie gminy nie ma stanowisk wpisanych do rejestru zabytków, chociaż wiele z nich charakteryzuje się dużą wartością naukową.

Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji zabytków

Wykaz zawiera: nazwę miejscowości; numer stanowiska na obszarze AZP; rodzaj obiektu.

BORKI - KOSIORKI

AZP 59-79/1/6	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
AZP 59-79/2/7	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-79/2/8	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

CIOSNY

AZP 50-79/1/10	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 50-79/2/11	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

DAĆBOGI

AZP 61-78/1/13	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
----------------	--

KACZORY

AZP 60-78/1/11	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 60-78/2/12	stanowisko archeologiczne – osada?
AZP 60-78/3/13	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy

LIPNIAK

AZP 59-78/1/74	stanowisko archeologiczne – wieś historyczna
----------------	--

ŁUPINY

AZP 60-78/1/14	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/2/15	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

ŁUPINY (KOLONIA)

AZP 60-78/1/16	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/2/17	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

MOŚCIBRODY

AZP 59-79/1/4	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
---------------	---

AZP 59-78 stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

MOŚCIBRODY (KOLONIA)

AZP 59-78/1/72 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/2/73 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78 stanowisko archeologiczne – znalezisko siekierki i elementów
drewnianych

MROCZKI

AZP 61-78/1/14 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 61-78/2/15 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,
3) ślad osadnictwa, 4) osada

MYRCHA

AZP 59-78/1/29 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-78/2/30 stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78/3/31 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/4/32 stanowisko archeologiczne – wieś historyczna
AZP 59-78/5/33 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa,
3) ślady osadnictwa
AZP 59-78/6/34 stanowisko archeologiczne –
AZP 59-78/7/35 stanowisko archeologiczne – osada ?
AZP 59-78/8/36 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-78/9/37 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa

PLUTY

AZP 61-78/1/7 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 61-78/2/8 stanowisko archeologiczne – 1) urządzenie produkcyjno- gospodarcze
(piec?), 2) ślad osadnictwa
AZP 61-78/3/9 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,
3) punkt osadniczy
AZP 61-78/4/10 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 61-78/5/11 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 61-78/6/12 stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa

PLUTY KOLONIA

AZP 61-78/1/6 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

RADOMYŚL

AZP 61-79 stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

STOK WIŚNIEWSKI

AZP 59-78/1/1 stanowisko archeologiczne – cmentarzysko
AZP 59-78/2/38 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-78/3/39 stanowisko archeologiczne – 1) obozowisko ?, 2) osada, 3) ślad
osadnictwa
AZP 59-78/4/40 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78/5/41 stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/6/42 stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa,

	3) ślad osadnictwa, 4) ślad osadnictwa
AZP 59-78/7/43	stanowisko archeologiczne –
AZP 59-78/8/44	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78/9/45	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) wieś historyczna
AZP 59-78/10/46	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78/11/47	stanowisko archeologiczne – osada
AZP 59-78/12/48	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślady osadnictwa
AZP 59-78/13/49	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa ?
AZP 59-78	stanowisko archeologiczne – mogiłki

ŚMIARY

AZP 61-78/1/16	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
----------------	--

ŚMIARY (JASTRZĘBIE)

AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – skarb 15 monet srebrnych
AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – znalezisko luźne, siekierki kamienne
AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe
AZP 61-78	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko szkieletowe

TWORKI

AZP 61-78/1/1	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) punkt osadniczy
AZP 61-78/2/2	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 61-78/3/3	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 61-78/4/4	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) punkt osadniczy
AZP 61-78/5/5	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

WIŚNIEW

AZP 60-78/1/1	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
AZP 60-78/2/2	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/3/3	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/4/4	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 60-78/5/5	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 60-78	stanowisko archeologiczne – znalezisko krzemieni po obozowisku

WIŚNIEW (OGRODY)

AZP 60-78/1/6	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
---------------	---

WIŚNIEW KOLONIA

AZP 59-78/1/2	stanowisko archeologiczne – znalezisko luźne ?
AZP 59-78/2/66	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/3/67	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
AZP 59-78/4/69	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78/5/70	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78/6/71	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślady osadnictwa

AZP 60-78/1/7	stanowisko archeologiczne – punkt osadniczy
AZP 60-78/2/8	stanowisko archeologiczne – 1) punkt osadniczy, 2) punkt osadniczy, 3) punkt osadniczy, 4) punkt osadniczy
AZP 60-78/3/9	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) osada
AZP 60-78/4/10	stanowisko archeologiczne – osada
AZP 60-78	stanowisko archeologiczne – dwór

WÓLKA WIŚNIEWSKA

AZP 59-78/1/3	stanowisko archeologiczne – cmentarzysko („mogiłki”)
AZP 59-78/2/50	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78/3/51	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
AZP 59-78/4/52	stanowisko archeologiczne – 1) obozowisko, 2) ślady osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
AZP 59-78/5/53	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78/6/54	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślady osadnictwa
AZP 59-78/7/55	stanowisko archeologiczne – obiekt osadniczy
AZP 59-78/8/56	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa, 3) osada, 4) osada
AZP 59-78/9/57	stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
AZP 59-78/10/58	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/11/59	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-78/12/60	stanowisko archeologiczne – 1) obozowisko, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
AZP 59-78/13/61	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
AZP 59-78/14/62	stanowisko archeologiczne – osada
AZP 59-78/15/63	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/16/64	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/17/65	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) osada
AZP 59-78/18/68	stanowisko archeologiczne – 1) ślady osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślady osadnictwa
AZP 59-78	stanowisko archeologiczne – znalezisko luźne, siekierki krzemienne

WÓLKA WOŁYNIECKA

AZP 59-78/1/26	stanowisko archeologiczne – ślady osadnictwa
AZP 59-78/2/27	stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
AZP 59-78/3/28	stanowisko archeologiczne – wieś historyczna.

Orientacyjne położenie w/w stanowisk obrazuje rysunek studium....”Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” w skali 1:25000.

4.2. Osadnictwo

Omawiając osadnictwo na obszarze, na którym położona jest obecna gmina Wiśniew, należy przede wszystkim uwzględnić okres średniowiecza. Od wieku IX aż po połowę wieku XI rozwijało się na tych ziemiach osadnictwo mazowieckie. Przeludnione szlachtą zaściankową

Mazowsze Stare i Polne prędko stało się terenem emigracji ludności na sąsiednie obszary, a przede wszystkim na północno-wschodnie Mazowsze, leżące po prawej stronie Wisły, zwane Mazowszem Leśnym. Rozciągały się tu bezludne puszcze, które stopniowo zostawały zaludniane.

W XI wieku rozpoczęła się również kolonizacja ruska, idąca głównie wzdłuż szlaków wodnych, m.in. od południa wzdłuż Bugu, co potwierdzają liczne wczesnośredniowieczne stanowiska archeologiczne, odkryte m.in. na tym terenie. W okresie, kiedy tereny te są we władaniu Litwy (1323 - 1569) rozwinęło się osadnictwo - zarówno mazowieckie, jak i ruskie. Mimo panowania litewskiego na tereny te przybywała głównie drobna szlachta z Mazowsza zakładając wiele wsi drobnoszlacheckich, choć tereny te kolonizowała również chłopska ludność ruska.

Jedna z fal kolonizacyjnych przyszła z głębi Mazowsza w 2 połowie XIV wieku, nasilając się po podpisaniu unii polsko-litewskiej w Krewie w 1385 r. Kolonizatorami tych terenów było przede wszystkim drobne rycerstwo, stanowiące zaczątek późniejszej szlachty zagrodowej. W XV wieku kolonizacja obejmowała całe połacie ziem wschodniego Mazowsza. W XV i XVI wieku powszechnie występowały folwarki, genetycznie związane z osadami, które w przeważającej liczbie były rycerskimi, drobnymi gospodarstwami rolnymi. Obok pól uprawnych obejmowały ogrody owocowe, warzywne, hodowlę bydła, koni, itp.. Z chwilą, gdy rozpoczęła się kolonizacja tych terenów, ludność osiadła na obszarze starego osadnictwa opuszczała swe dotychczasowe siedziby i przenosiła się na nowe miejsca, gwarantujące tzw. wolniznę, a po jej upływie znacznie niższe czynsze i dziesięcinę pieniężną. Do zakładania nowych, względnie powiększania dotychczasowych folwarków przyczyniało się stale postępujące rozdrobnienie własności szlacheckiej, nieraz podział włości między kilku właścicieli.

Masowe powstawanie nowych folwarków czy powiększanie starych, rozpoczęło się po pokoju toruńskim w 1466 r., po otwarciu drogi do Gdańska, kiedy to wzrosły znacznie ceny na zboża. Intensywniejsza ekspansja osadnictwa na tych terenach miała miejsce przede wszystkim w XIV - XVI wieku. W tym czasie powstały takie wsie jak: Wiśniew Kolonia, Borki Paduchy, Daćbogi, Łupiny, Mrocзки, Pluty, Radomyśl, Stare Okniny, Stok Wiśniewski, Śmiary, Tworki, Wiśniew, Wólka Wiśniewska, Zabłocie.

4.3. Zabytkowe układy drożne

Ludność na pograniczu mazowiecko-podlaskim, chociaż rozrzucona w terenie, nie żyła w odosobnieniu. Utrzymanie stosunków sąsiedzkich i potrzeby gospodarcze przyczyniły się do powstania dróg lądowych, łączących poszczególne osiedla ze sobą i z grodem książęcym. Z dróg

tych korzystała administracja państwowa, jak i kościelna. Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje długotrwała niezmienność, ze względu na fakt, iż sieć osadnicza zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie można przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi z XVIII czy XIX stulecia. Pewne zmiany wprowadzone zostały w sieci dróg publicznych w związku z rozwojem poczty w XVIII i XIX wieku. Wyodrębniono wtedy osobną kategorię dróg pocztowych, a gdzieś tam zaczęto także prostować niektóre odcinki gościńców.

Najstarszym najważniejszym szlakiem z regionu obecnej gminy Wiśniew, funkcjonującym już w średniowieczu, był handlowy trakt łączący Siedlce z Łukowem, wiodący przez takie miejscowości jak: Białki, Mościbrody, Wiśniew Kolonię, Wiśniew, Gostchorz, Biardy. Szlak ten nie stracił ze swego znaczenia, i dzisiaj jest on najważniejszą drogą przebiegającą przez gminę Wiśniew.

4.4. Układy ruralistyczne

W XV wieku udokumentowane jest zakładanie nowych osad na prawie niemieckim, o czym świadczy instytucja sołtysów, związana ściśle z osadnictwem na tym prawie. Nowe prawo zmieniało zasadniczo zewnętrzny wygląd wcześniejszych wiosek. Wprowadzało gospodarkę uporządkowaną, trójpolewą wraz z nowym podziałem gruntów pod zabudowę i uprawę rolną. W miejsce dotychczasowej chaotycznej zabudowy i pojedynczo uprawnych polan leśnych, wytyczono główną ulicę, a przylegającą do niej z obu stron ziemię dzielono pod sadyby i ogrody. Ożywiony ruch osadniczy rozwinął się w XVI w. za panowania króla Zygmunta Starego i Bony, która miała na terenie wschodniego Mazowsza wielkie obszary ziemi. W 2 poł. XVII w. osadnictwo na omawianym terenie uległo gruntownej przebudowie w związku z tzw. „pomiarą włóchną”. Całe terytorium wsi dzielono na trzy pola równej wielkości, stosownie do trójpolewego gospodarstwa. Każde pole dzielono na równoległe pasy (tzw. Rey), każdy chłop otrzymywał swą Rezem w każdym z trzech pól. Zabudowania stawiano w odstępach po obu stronach ulicy – szeregowka. Reformę tę przeprowadzono na całej Litwie i Podlasiu. „Pomiara włóchna” zniwelowała na tym terenie różnice między dawną wsią powstałą samorzutnie a wsią na prawie niemieckim i stworzyła nowy typ wsi, który bez większych zmian dotrwał do XIX w.

Układy ruralistyczne na terenie gminy Wiśniew są zróżnicowane, przeważa typ ulicówki. Taka wieś złożona jest z dwu szeregów zwarto stojących domów, tworzących wraz z zabudowaniami i ogrodami regularny prostokąt. Droga będąca główną arterią komunikacyjną przebiega przez środek wsi. Pierwotny układ gruntów był szachownicowy a domy ciągnęły się nie przez cały obszar, lecz skupione były w pobliżu środka wsi. Ten typ wsi reprezentuje: Wiśniew.

Często spotykamy też rzędówkę – wieś o bardzo regularnej zabudowie, różnej długości, wynoszącej od 0,5 do kilku km. Domy stoją najczęściej po jednej stronie drogi, w pewnej od siebie odległości. Pierwotnie wieś związana z układem łańcuchowym i niwowym, bardzo rozpowszechniona w dawnym Królestwie Kongresowym. Ten typ wsi reprezentują: Wólka Wiśniewska, Wólka Wołyńska, Stok Wiśniewski.

Istnieją też wsie wielodrożnicówki pochodzenia samorządowego o nieregularnym układzie zabudowy, dostosowanym do terenu. Pierwotny układ gruntów był niwowy. Zabudowane zazwyczaj wzdłuż kilku różnie usytuowanych względem siebie ulic, np.: Borki Paduchy, Daćbogi.

Występuje też forma przejściowa między wsią wielodrożną a ulicówką – widlica. Składa się najczęściej z dwóch prawie równoległych ulic połączonych przecznicami w kształcie drabiny, często przybiera kształt wideł. Do tego typu zalicza się również wsie złożone z dwóch przecinających się ulic. Ten typ reprezentują Śmiary.

Odnajdujemy też na terenie gminy – przysiółki. W nich to mała grupa domów położona jest samotnie. Jeżeli budynki nie są ustawione wzdłuż jednej uliczki lub dokoła placu, taki typ nazywamy przysiółkiem bezkształtnym. Przysiółki m.in. reprezentuje: Kolpnia Mroczyńska.

Do rzadko spotykanych typów należy wieś – samotnicza. Wieś taka posiada zabudowę bardzo rozluźnioną, usytuowaną w większej odległości od drogi. Ten typ reprezentują Mościbrody.

4.5. Założenia rezydencjonalne

Interesującym założeniem rezydencjonalnym na terenie gminy Wiśniew, jest zespół dworski w Mościbrodach. Dwór został wybudowany w 2 poł. XIX w. dla rodziny Jarzęba. Został później przejęty przez carskiego generała Niestrujewa Maniukina, który przebywał tu do czasu I wojny światowej. W 1915 roku Rosjanie uciekli z tych terenów pod naporem wojsk niemieckich. Po 1920 roku posiadłość wróciła do prawowitych właścicieli rodziny Jarzęba. Dwór zajmuje centralne, najbardziej eksponowane miejsce w zespole, zwrócony frontem na wschód w stronę podjazdu i bramy głównej. Dwór został wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta. Murowany, wielotraktowy, częściowo podpiwniczony. Bryła parterowa, zwarta, nakryta wysokim dachem dwuspadowym. Od frontu kolumnowy portyk, od strony ogrodowej taras. W zespole dworskim zachowały się budynki towarzyszące, jak: oficyna, czworak, a także budynki gospodarcze, jak: piwnica, stodoła. Wokół założenia rozciąga się park o charakterze krajobrazowym. W drzewostanie szata roślinna jest urozmaicona o zdecydowanej przewadze drzew liściastych. Występują przede wszystkim: lipy drobnolistne, graby pospolite, jesiony wyniosłe, klony zwyczajne, kasztanowce białe, robinie akacjowe, a z iglaków świerki pospolite.

Drugim zespołem dworskim jest założenie Łupinach. Należy ono do skromnych siedzib ziemiańskich, typowych dla tego regionu. Dwór reprezentuje typ powszechnie spotykanego budynku parterowego. Zbudowany został na planie wydłużonego prostokąta. Murowany, dwutraktowy, z rozplanowaniem osiowym. Bryła parterowa, zwarta, nakryta wysokim dachem dwuspadowym. Elewacje gładkie na nieco szerszym cokole, z charakterystycznymi boniowanymi narożnikami. Od strony północnej dworu usytuowana jest murowana obora o gładkich elewacjach z otworami: drzwiowym i okiennymi zamkniętymi łukami odcinkowymi. W parku otaczającym dwór, układ kompozycyjny jest znacznie zatarty. Wśród starodrzewu występuje: kasztanowiec biały, klon zwyczajny, robinie akacjowe, jesion wyniosły, a z iglaków modrzew europejski.

4.6. Architektura sakralna

Zabytki sakralne reprezentowane są przez kościoły w Wiśniewie i Radomyśli (Zabłociu). Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Wiśniewie usytuowany jest w centrum miejscowości, przy drodze Siedlce - Łuków. Pierwotnie był to kościół drewniany wybudowany w 1920 roku, staraniem ks. Edwarda Mankiewicza z chwilą utworzenia parafii. Obecny kościół murowany, wybudowany w latach 1945 – 1954, staraniem ks. Tadeusza Pulikowskiego. Świątynia została konsekrowana w 1955 roku przez biskupa Mariana Jankowskiego. Kościół reprezentuje styl eklektyczny z dominującymi elementami neoklasycyzmu. Został wzniesiony na planie krzyża łacińskiego, jednonawowy z transeptem. Wyróżnikiem wśród innych kościołów jest okazały, monumentalny portyk kolumnowy, umieszczony od frontu. Kolumny na wysokich cokołach, gładkie, zakończone głowicami w porządku jońskim. Na kolumnach spoczywa profilowane belkowanie dźwigające trójkątny fronton, zdobiony kroksztynami.

Kościół parafialny pw. św. Andrzeja z Avelinu, usytuowany jest pomiędzy zabudową wsi Radomyśl i Zabłocia. Ufundowany i wybudowany został przez ks. Szymona Piór, w 1931 roku. Stanowi on dominantę wysokościową okolicy i charakteryzuje się ciekawą formą architektoniczną, podlegającą harmonijnej artykulacji różnorodnych brył. Kościół reprezentuje typ świątyni wzniesionej na planie krzyża łacińskiego, trójnawowy, z transeptem. Bryła jednowieżowa, korpus nawowy przykryty dachem dwuspadowym. Wieża czterokondygnacyjna z zegarem w kondygnacji górnej, zwieńczona hełmem obeliskowym z łacińskim krzyżem. Ramiona transeptu niższe nakryte dachami dwuspadowymi o kalenicach prostopadłych w stosunku do kalenicy nawy. Na kalenicy nawy od strony prezbiterium sygnaturka z półkolistym przeźroczem na dzwon, nakryta dwuspadowym daszkiem. Ze względu na swą potężną wieżę wspartą na

potrójnych kolumnach w narożach, określaną jako manierystyczną, kościół należy do interesujących i unikatowych obiektów sakralnych regionu siedleckiego.

4.7. Budownictwo

Budownictwo z pogranicza mazowiecko-podlaskiego posiada swoisty charakter. Wśród obiektów figurujących w ewidencji zabytków na terenie gminy Wiśniew, spotykamy obiekty drewniane. Tych najstarszych pochodzących z początku XX wieku zachowało się niewiele. Przeważająca większość budynków zainteresowania konserwatorskiego, datowana jest na lata 20-te i 30-te naszego stulecia.

W zabudowie zagród wiejskich na terenie gminy Wiśniew, typowe rozwiązanie sprowadza się do założenia składającego się z trzech podstawowych budynków: domu mieszkalnego, budynku inwentarskiego i stodoły. W obiektach wchodzących w skład siedliska, występuje głównie konstrukcja zrębowa. Podstawę konstrukcji stanowi podwalina zwęgłowana na obłap lub na nakładkę z zamkiem, posadowiona na kamieniach polnych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję zrębu spinają oczepy związane na nakładkę z zamkiem oraz zacięte w oczepie belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Więźba dachowa konstrukcji krokwiowo - jętkowej, krokwie zaczopowane w opasce, oczepie lub belkach stropowych. Konstrukcja sumikowo - łątkowa do wznoszenia zrębu nie jest spotykana. Ten rodzaj konstrukcji stosowano do osadzenia okien i drzwi, zwłaszcza w okresie międzywojennym. W wielu budynkach występuje zewnętrzny szalunek. Deski szalunku z reguły przybijane są w układzie pionowym.

Na terenie gminy Wiśniew, przeważają domy szerokofrontowe, dwutraktowe, w których pomieszczenia tworzą dwa ciągi Wnętrz rozplanowanych równolegle do osi wzdłużnej budynku. Wnętrzami tymi zwykle są dwie lub trzy izby, komora i sień.

Rozplanowanie Wnętrz domów występujących na terenie gminy dzielimy zasadniczo na dwie grupy:

- z dośrodkowym układem pomieszczeń, gdzie urządzenia ogniowo - grzewcze są usytuowane w centrum budynku a pomieszczenia Wnętrza rozmieszczone są wokół tych urządzeń, np.: domy nr 6 i 22 w Ciosnach, dom nr 7 w Daćbogach, dom nr 27 w Gostchorzy, dom nr 10 w Mroczkach, dom nr 14 w Stoku Wiśniewskim.

- z osiowym układem pomieszczeń, gdzie pomieszczenia usytuowane są symetrycznie po obu stronach budynku, np.: domy przy ul. T. Kościuszki 57 w Wiśniewie, domy nr 12 i 15 w Borkach – Kosiorkach, dom nr 47 w Wólce Wiśniewskiej.

Na terenie gminy, zasadniczo spotykamy dwa typy dachów częściej spotykane i dwa typy należące do rzadkości, mianowicie:

- dwuspadowe, najczęściej spotykane, np.: domy nr nr 1 i 33 w Łupinach, domy nr nr 14 i 16 w Śmiarach, dom nr 35 w Tworkach, dom nr 43 w Wólce Wiśniewskiej.

- naczółkowe: domy nr nr 7 i 16 w Stoku Wiśniewskim.

- czterospadowe, bardzo rzadko spotykane, np.: czworak w zespole dworskim w Mościbrodach, dom nr 17 w Stoku Wiśniewskim.

W wielu domach datowanych od początku XX wieku do lat 40-tych naszego stulecia, występują dekoracyjnie opracowane szczyty, listwy podokapowe, szalunek narożników, nadokienniki, ganki itp. Ten rodzaj budownictwa reprezentują przede wszystkim: domy nr nr 6 i 20 w Daćbogach, domy nr nr 9 i 44 w Mroczkach, domy nr nr 27 i 50 w Radomysli, dom nr 27 w Tworkach.

4.8. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Licznie na terenie gminy występują kapliczki, figury i krzyże przydrożne, datowane na wiek XIX i XX. Bardzo często były wznoszone przy alejach i drogach dojazdowych do rezydencji pałacowych i dworskich; na skrzyżowaniach dróg; w przydomowych ogródkach. Do najokazalszych obiektów w tej grupie zabytków należą kapliczki domkowe z małym wnętrzem dostępnym przez drzwi. W kapliczkach zwykle umieszczano mały ołtarzyk, na którym były ustawione są figury osób boskich oraz popularnych świętych. Ten typ reprezentują murowane kaplice w: Borkach Paduchach, Borkach – Kosiorkach, Helenowie, Śmiarach.

Powszechnie na terenie gminy występują skromniejsze, murowane kapliczki w postaci słupów na rzucie kwadratu lub prostokąta, z małą wnęką, w której umieszcza się rzeźbę lub obraz z przedstawieniem postaci boskiej lub świętego. Kapliczki te często zdobione są szczycikami, gzymsami, płycinami o różnych formach i nakrywane daszkami wieńczonymi krzyżami wykutymi z metalu. Tego typu obiekty reprezentuje kapliczka w Starych Okninach.

Często też spotykamy na terenie gminy, krzyże przydrożne. Posiadają one różne formy i przy wznoszeniu ich stosowano różne materiały, jak: granit, piaskowiec, żeliwo, kute żelazo, drewno. Zabytkowe krzyże występują w takich miejscowościach, jak w: Borkach Paduchach z 1912 roku, przy ul. Batalionów Chłopskich w Wiśniewie z 1917 roku i zasługujący na wyjątkową uwagę krzyż zlokalizowany przy Urzędzie Gminy w Wiśniewie z lat 30-XX wieku, upamiętniający poległych o wolność Polski w latach 1914 – 1921.

4.9. Cmentarze

Zabytkową nekropolą na terenie gminy jest cmentarz w Wiśniewie. Założony został w 1920 roku i użytkowany jest do dnia dzisiejszego. Położony przy drodze Siedlce – Łuków, w odległości 200 m od kościoła parafialnego w kierunku północnym. Założony został na planie trapezu, powiększony w ostatnich latach od strony zachodniej. Otoczony ogrodzeniem współczesnym z betonowych i metalowych segmentów osadzonych na murowanych słupkach z cegły klinkierowej. Od strony wschodniej umieszczono bramę główną z dwoma furami po bokach, wykonanymi z metalu. Głównym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna, wiodąca od bramy w kierunku zachodnim. Przecinają ją pod kątem prostym alejki boczne. Alejki boczne obiegają też starą część cmentarza wzdłuż ogrodzenia. Podział na kwatery jest czytelny, choć w części południowo-zachodniej jest częściowo zatarty. Nagrobki sytuowane są przeważnie rzędowo, frontem zwrócone w kierunku wschodnim.

Cmentarz porasta nieliczny starodrzew, reprezentowany przede wszystkim przez lipy drobnolistne, klony zwyczajne. Okazale wyglądają lipy drobnolistne będące pozostałościami cmentarnej alei głównej. Na terenie cmentarza przeważają współczesne lastrykowe nagrobki. Zachowało się niewiele zabytkowych nagrobków, wykonanych z piaskowca, granitu, żelaza. Do cenniejszych nagrobków o indywidualnym opracowaniu formy zaliczamy: Ignacego Szklarza, zm. w 1930 roku, wykonanego z granitu, mającego formę stylizowanego pnia drzewa z obciętymi konarami. Do nagrobków osób zasłużonych dla tego terenu, należy nagrobek ks. Pulikowskiego, założyciela parafii w Wiśniewie.

W kręgu zainteresowania konserwatorskiego jest też cmentarz w Radomyśli (Zabłociu). Założony został w 1931 roku i użytkowany jest do dnia dzisiejszego. Położony przy drodze Radomyśl - Okniny, w odległości 400 m od kościoła parafialnego w kierunku północnym. Założony został na planie prostokąta. Otoczony ogrodzeniem z metalowych segmentów osadzonych na metalowych słupkach. Od strony wschodniej umieszczono bramę główną z dwoma furtkami po bokach, wykonanymi z metalu. Głównym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna, wiodąca od bramy w kierunku zachodnim. Przecinają ją pod kątem prostym alejki boczne. Podział na kwatery jest czytelny. Nagrobki sytuowane są przeważnie rzędowo, frontem zwrócone w kierunku wschodnim. Prawie wszystkie nagrobki to współczesne realizacje z betonu i lastryka. Jednym z niewielu zasługujących na uwagę, jest nagrobek Piotra Oknińskiego, zm. 1945 r., wykonany w formie dekoracyjnie opracowanego krzyża z granitu, imitującego pień drzewa z obciętymi konarami.

Należy wspomnieć też o cmentarzu przykościelnym, przy kościele parafialnym w Radomyśli (Zabłociu). Pochowany tu został ks. Szymon Pióro – fundator i budowniczy tutejszego kościoła. Upamiętnia to dekoracyjne epitafium umieszczone w południowej ścianie kościoła, opatrzone tablicą inskrypcyjną.

4.10. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Mościbrody

1. Dwór, mur., 2 poł. XIX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993 r.
2. Oficyna z zespołu dworskiego, mur., pocz. XX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993r.
3. Park z zespołu dworskiego, XIX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993 r.

4.9. Wykaz obiektów ujętych w ewidencji zabytków

Borki-Kosiorki

1. Kapliczka przy domu nr 22, mur., l. 20-XX w.
2. Dom nr 12, drewniany, l. 30-XX w.
3. Dom nr 15, drewniany, l.30-XX w.

Borki-Paduchy

4. Kaplica przy domu nr 70, mur., l. 30 - XX w., rozbudowana w l. 80 – XX w.
5. Dom nr 69, drewniany, l. 30-XX w.
6. Dom nr 72, drewniany, l. 30-XX w.
7. Dom nr 73, drewniany,l. 30-XX w.
8. Krzyż przydrożny przy domu nr 22, granit, żeliwo, 1912 r.

Borki-Soldy

9. Dom nr 6, drewniany, pocz. XX w.
10. Dom nr 7, drewniany, 1 poł. XX w.?

Ciosny

11. Dom nr 6, drewniany, 1 poł. XX w.
12. Dom nr 15, drewniany, 1 poł. XX w.
13. Dom nr 22, drewniany, 1 poł. XX w.
14. Dom nr 40, drewniany, 1 poł. XX w.
15. Dom nr 48, drewniany, l. 30-XX w.

Daćbogi

16. Szkoła Powszechna, ob. świetlica nr 24, mur, l. 30-XX w.
17. Dom nr 6, drewniany, 1 poł. XX w.
18. Dom nr 7, drewniany, l. 30-XX w.
19. Dom nr 20, drewniany, 1 poł. XX w.
20. Dom nr 23, drewniany, 1 poł. XX w.

Gostchorz

- 21. Szkoła Powszechna, ob. Ośrodek Wychowawczy, mur, 1929 r.
- 22. Dom nr 27, drewniany, l. 30-XX w.
- 23. Dom nr 40, drewniany, 1 poł. XX w.
- 24. Młyn, mur., 1 poł. XX w.
- 25. Budynek gospodarczy, mur., l. 30-XX w.

Helenów

- 26. Kapliczka przy domu nr 28, mur., l. 20 – XX w.

Kaczory

- 27. Dom nr 17, drewniany, 1 poł. XX w.
- 28. Dom nr 19, drewniany, l. 30-XX w.

Łupiny

- 29. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 30. Dwór, nr 84, mur., 2 poł. XIX w., proponowany do wpisu do rejestru zabytków
- 31. Obora w zespole dworskim, mur., pocz. XX w.
- 32. Park z zespole dworskim, ok. poł. XIX w., proponowany do wpisu do rejestru zabytków
- 33. Dom nr 1, drewniany, l. 20- XX w.
- 34. Dom nr 13, drewniany, l. 20-XX w.
- 35. Dom nr 33, drewniany, pocz. XX w.

Mościbrody

- 36. Czworak z zespołu dworskiego, ob. bud. mieszkalny, drewniany, 1938 r.
- 37. Piwnica z zespołu dworskiego, mur., XIX/XX w.
- 38. Stodoła z zespołu dworskiego, drewniany, pocz. XX w.
- 39. Dawna szkoła przeniesiona ze Śmiar, drewniany, l. 30 – XX w., modernizowana współcześnie

Mroczy

- 40. Dom nr 9, drewniany, 1 poł. XX w.
- 41. Dom nr 10, drewniany, l. 30-XX w.
- 42. Dom nr 27, drewniany, 1 poł. XX w.
- 43. Dom nr 28, drewniany, l. 20-XX w.
- 44. Dom nr 34, drewniany, l. 30-XX w.
- 45. Dom nr 35, drewniany, 1 poł. XX w.
- 46. Dom nr 36, drewniany, l. 30-XX w.
- 47. Dom nr 44, drewniany, 1 20-XX w.
- 48. Dom nr 45, drewniany, pocz. XX w.

Nowe Okniny

- 49. Dom nr 4, drewniany, 1 poł. XX w.
- 50. Dom nr 14, drewniany, 1 poł. XX w.

Pluty

- 51. Dom nr 19, drewniany, l. 30-XX w.

Radomyśl

- 52. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 53. Kościół par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, mur., 1931 r.

54. Dzwonnica w zespole kościoła par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, mur., 1931 r.
55. Brama w zespole kościoła par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, mur., 1931 r.
56. Cmentarz przykościelny w zespole kościoła par. pw. św. Andrzeja z Avelinu, 1938 r.
57. Cmentarz parafialny, 1931 r.
58. Spichlerz w zagrodzie nr 3, drewniany,
59. Dom nr 10, drewniany, I poł. XX w.
60. Dom nr 15, drewniany, I poł. XX w.
61. Dom nr 27, drewniany, I poł. XX w.
62. Dom nr 36, drewniany, pocz. XX w.
63. Dom nr 39, drewniany, I. 30-XX w.
64. Dom nr 41, drewniany, I. 30-XX w.
65. Dom nr 50, drewniany, I 30-XX w.
66. Dom nr 58, drewniany, I poł. XX w.

Stare Okniny

67. Dom nr 4, drewniany, I. 30-XX w.
68. Dom nr 41, drewniany, I poł. XX w.
69. Dom nr 46, drewniany, I poł. XX w.
70. Dom nr 49, drewniany, I poł. XX w.
71. Dom nr 56, drewniany, I. 30-XX w.
72. Kapliczka przy domu nr 31, mur., I. 20-XX w.

Stok Wiśniewski

73. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
74. Dom nr 2, drewniany, I. 30-XX w.
75. Dom nr 5A, drewniany, I poł. XX w.
76. Dom nr 6, drewniany, I. 30-XX w.
77. Dom nr 7A, Dawna plebania przeniesiona z Olszewa, gm. Ceranów, drewniany, I. 20 – XX w.
78. Dom nr 14, drewniany, I. 30-XX w.
79. Dom nr 15, drewniany, I poł. XX w.
80. Dom nr 16, Dawna plebania, przeniesiona z Jabłonnej Lackiej, drewniany, pocz. XX w.
81. Dom z zagrody nr 17, przeniesiony z Krynki, gm. Łuków, drewniany, pocz. XX w.
82. Wiatrak z zagrody nr 17, przeniesiony z miejscowości Zahajki, koło Międzyrzecza Podlaskiego, drewniany, pocz. XX w., odnowiony współcześnie
83. Dom nr 31, drewniany, I poł. XX w.
84. Dom nr 33, drewniany, I. 30-XX

Śmiary

85. Układ przestrzenny miejscowości, XVI – XIX w.
86. Kapliczka przy strażnicy OSP, mur., I. 20-XX w., odnowiona współcześnie
87. Dom nr 1, drewniany, I. 30-XX w.
88. Dom nr 3, drewniany, I poł. XX w.
89. Dom nr 6, drewniany, I poł. XX w.
90. Dom nr 7B, drewniany, I poł. XX w.
91. Dom nr 14, drewniany, I. 20-XX w.

- 92. Dom nr 16, drewniany, l. 30-XX w.
- 93. Dom nr 17, drewniany, 1 poł. XX w.
- 94. Dom nr 21, drewniany, 1 poł. XX w.
- 95. Dom nr 38, drewniany, 1 poł. XX w.
- 96. Dom nr 45, drewniany, 1 poł. XX w.
- 97. Dom nr 62, drewniany, l. 30-XX w.
- 98. Młyn motorowy, mur., 1 poł. XX w.

Tworki

- 99. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 100. Dom nr 27, drewniany, 1 20-XX w.
- 101. Dom nr 31, drewniany, 1 poł. XX w.
- 102. Dom nr 35, drewniany, 1 30-XX w.
- 103. Dom nr 47, drewniany, 1 poł. XX w.
- 104. Dom nr 59, drewniany, 1 poł. XX w.
- 105. Kuźnia przy domu nr 49, drewniany, 1 poł. XX w.

Wiśniew

- 106. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.
- 107. Kościół par. pw. Najświętszego Serca Jezusowego, mur., 1945 – 1954 r.
- 108. Cmentarz parafialny, 1920 r.
- 109. Krzyż poświęcony poległym w latach 1914 – 1921, masa betonowa, l. 30-XX w.

ul. Batalionów Chłopskich

- 110. Dom nr 22, drewniany, 1 poł. XX w.
- 111. Dom nr 28, drewniany, l. 20-XX w.
- 112. Dom nr 70, drewniany, 1 poł. XX w.
- 113. Dom nr 71, drewniany, l. 30-XX w.
- 114. Krzyż przydrożny przy domu nr 71, granit, 1917 r.

ul. T. Kościuszki

- 115. D. Szkoła Powszechna, ob. Zespół Oświatowy, nr 54, mur., k. XIX w.
- 116. Dom nr 2, drewniany, 1 poł. XX w.
- 117. Dom nr 27, drewniany, l. 30-XX w.
- 118. Obora w zagrodzie nr 38, drewniany, l. 30-XX w.
- 119. Spichlerz w zagrodzie nr 38, drewniany, l. 30-XX w.
- 120. Stodoła w zagrodzie nr 38, drewniany, l. 30-XX w.
- 121. Dom nr 57, drewniany, pocz. XX w.
- 122. Dom nr 56, drewniany, 1 poł. XX w.
- 123. Dom nr 66, drewniany, l. 20-XX w.
- 124. Dom nr 71, drewniany, l. 20-XX w.
- 125. Dom nr 73, drewniany, 1 poł. XX w.
- 126. Dom nr 92, drewniany, l. 20-XX w.

Wiśniew-Kolonia

- 127. Dom nr 41, drewniany, l. 30-XX w.

128. Dom nr 49, drewniany, 1 poł. XX w.

Wólka Wiśniewska

129. Układ przestrzenny miejscowości, XV – XIX w.

130. Dom nr 17, drewniany, l. 20-XX w.

131. Dom nr 19, drewniany, l. 30-XX w.

132. Dom nr 47, drewniany, l. 20-XX w.

133. Dom nr 53, drewniany, pocz. XX w.

134. Dom nr 62, drewniany, l. 30-XX w.

5. Warunki i jakość życia mieszkańców

5.1. Ludność

Gmina Wiśniew charakteryzuje się dość stabilną liczbą ludności z niewielką tendencją spadkową. W latach 1950-1970 (w większych niż obecnie granicach) liczba ludności zwiększyła się z 6909 do 7239 osób tj. o 330 osób (4,8%), a następnie zmniejszyła się o 216 (3,0%) - do 7023 osób w roku 1988. W latach 2002-2011 (po odłączeniu kilku wiosek do utworzonej gminy Domanice) utrzymuje się stabilna liczba ludności (5901osób w 2002 roku, 5900 osób w roku 2011). W latach 2002-2009 przyrost ludności odnotowano w siedemnastu spośród 24 miejscowości w gminie, w tym w dziewięciu miejscowościach przyrost wynosił 5 lub więcej procent. Spośród tych ostatnich należy wymienić: Lipniak, Borki Paduchy, Wiśniew, Wólkę Wiśniewską, Wiśniew-Kolonię i Kaczory, w których przyrost ludności wynosił od 6,9% do 15,3%. W 6 miejscowościach miał miejsce ubytek ludności od 0,9% do 10,1%, a w jednej (Stare Okniny) stan się nie zmienił (tabela 1 i mapa 2).

Tabela 1. Zmiany liczby mieszkańców w latach 2002-2009 według miejscowości

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców w latach		Wskaźnik 2002=100
	2002	2009	
Borki-Kosioroki	158	162	102,5
Borki-Paduchy	446	478	107,2
Borki-Soldy	181	183	101,1
Ciosny	134	137	102,2
Daćbogi	125	132	105,6
Gostchorz	179	184	102,8
Helenów	184	194	105,4
Kaczory	137	158	115,3
Lipniak	144	154	106,9
Łupiny	308	301	97,7
Mościbrody	234	215	91,9
Mroczyki	251	243	96,8
Myrcha	99	89	89,9
Pluty	149	137	91,9
Radomyśl	477	478	100,2

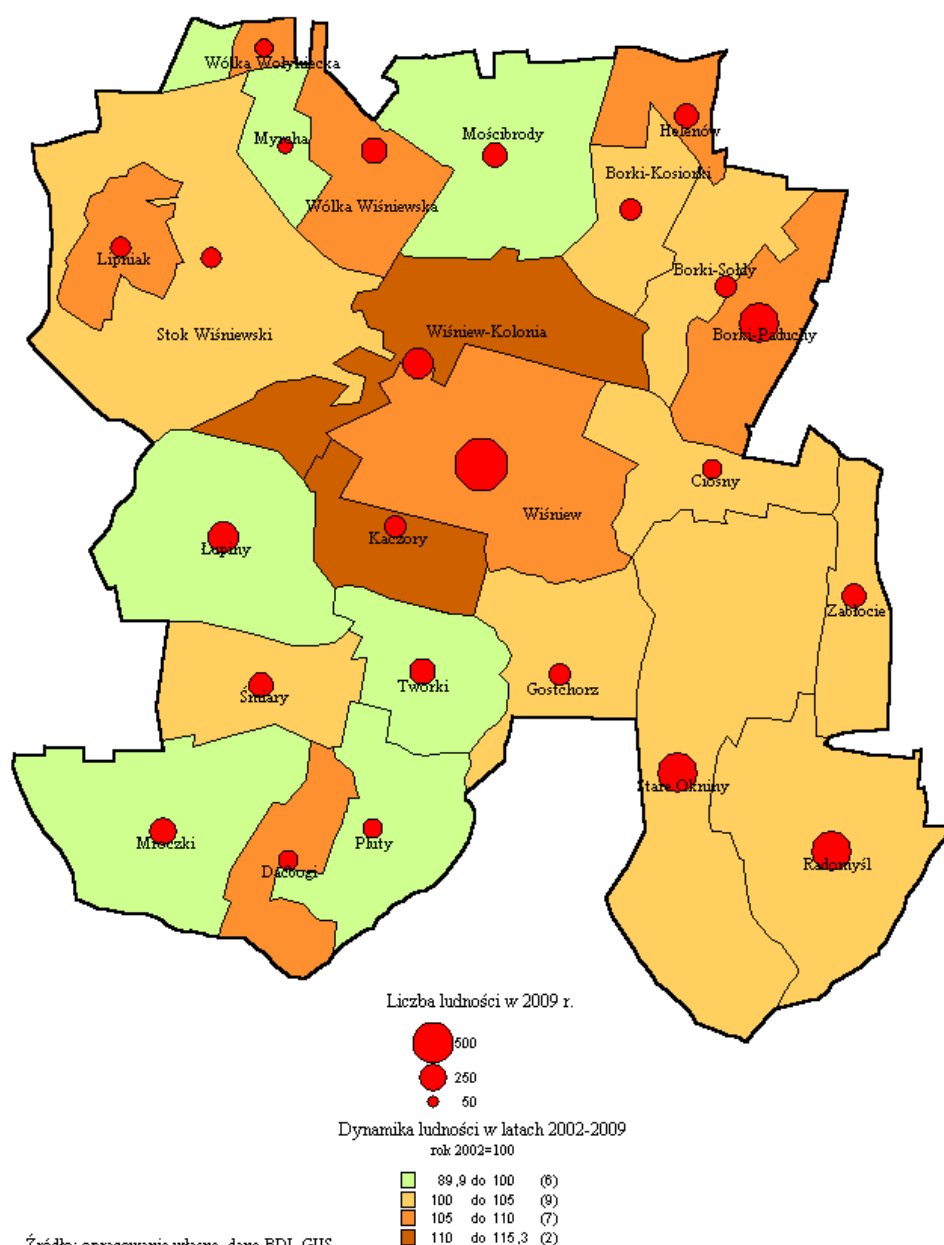
Stare Okniny	487	487	100,0
Stok Wiśniewski	142	145	102,1
Śmiary	207	208	100,5
Tworki	231	229	99,1
Wiśniew	818	882	107,8
Wiśniew-Kolonia	270	297	110,0
Wólka Wiśniewska	211	228	108,1
Wólka Wołyńska	120	127	105,8
Zabłocie	187	195	104,3
Razem	5879	6043	102,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Stabilność liczby ludności chroni przed nadmiernym starzeniem mieszkańców gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi (2010 r.) 15,1 % ogółu ludności, co w gminach wiejskich jest odsetkiem stosunkowo niskim. Gmina charakteryzuje się przewagą liczby mężczyzn nad liczbą kobiet (w końcu 2011 roku 97,3 kobiet na 100 mężczyzn), co oznacza zaawansowany proces defeminizacji. W latach 2002-2011 przyrost naturalny był dodatni. Liczba urodzeń była w tym czasie o 93 wyższa od liczby zgonów, co daje wskaźnik przyrostu naturalnego 1,6‰. Saldo migracji było w tym okresie ujemne (-110) i ono rzutowało na niewielki ubytek ludności w gminie.

Strukturę wiekową ludności gminy, podobnie jak w całym kraju, charakteryzuje zróżnicowana liczebność poszczególnych roczników, określana mianem wyżów i niżów demograficznych. W najbliższych latach do poszczególnych typów szkół będą wkraczać roczniki o coraz mniejszej liczebności, co wpłynie na znaczne zmniejszenie liczby uczniów. Liczba osób w wieku szkoły podstawowej (7-12 lat) wynosząca w gminie w 2010 roku 469, w roku 2017 zmniejszy się do około 400, a w wieku gimnazjalnym zmniejszy się odpowiednio z 301 do 225. Tak znaczne zmiany liczby uczniów mogą mieć wpływ na organizację szkół (zmniejszenie liczby oddziałów, a w ślad za tym zapewne i nauczycieli).

Mapa 2. Liczba ludności w 2009 roku i dynamika w latach 2002-2009

W najbliższych latach należy się liczyć ze znacznym zwiększeniem liczebności generacji w wieku poprodukcyjnym (60 i więcej lat kobiety, 65 i więcej lat mężczyźni), gdyż generację tę już zaczęły zasilać bardzo liczne roczniki z powojennego wyżu demograficznego. Sytuacja ta w skali globalnej może wpłynąć na zachwianie systemu emerytalnego w całym kraju, a w skali gminy zwiększy się udział ludności w wieku poprodukcyjnym², a więc świadczeniobiorców ZUS i KRUS. Generacja ludności w wieku produkcyjnym, zacznie się stopniowo kurczyć, gdyż będą ją zasilać roczniki o coraz mniejszej liczebności. Z drugiej zaś strony roczniki o dużej liczebności z

² Skalę zwiększania liczby ludności w wieku poprodukcyjnym można ocenić przez porównanie obecnej liczby ludności w przedziałach wiekowych: 60-64 lat - 214 osób, 55-59 lat - 313 osób, 50-54 lat - 360 osób. Oznacza to, że

powojennego wyżu demograficznego będą osiągać wiek emerytalny. Zmniejszanie zasobów pracy będzie wpływać ograniczająco na poziom bezrobocia.

Według NSP 2002 60,9% ludności gminy posiadało własne źródła utrzymania, a 39,1% pozostawało na utrzymaniu. Spośród posiadających własne źródła utrzymania z pracy w rolnictwie utrzymywało się 27,4 %, z pracy poza rolnictwem 30,7 %. Wysoki był odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania (renty, emerytury i inne), który wynosił 41,9%.

5.2. Osadnictwo

Sieć osadniczą gminy tworzy 24 miejscowości. Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości jest bardzo zróżnicowana; zawiera się w przedziale od 89 do 882 osób³. Dominuje grupa najmniejszych miejscowości, poniżej 200 mieszkańców, licząca 13. W przedziale 200-300 osób mieściło się 6 miejscowości, 300-400 osób – 1, 400-500 osób – 3 i miejscowość gminna Wiśniew liczyła dokładnie 882 osoby.

Rozmieszczenie miejscowości na terenie gminy, charakter zabudowy (zwarta, rozproszona) i ich powiązania (kolej, drogi) ilustruje mapa 3.

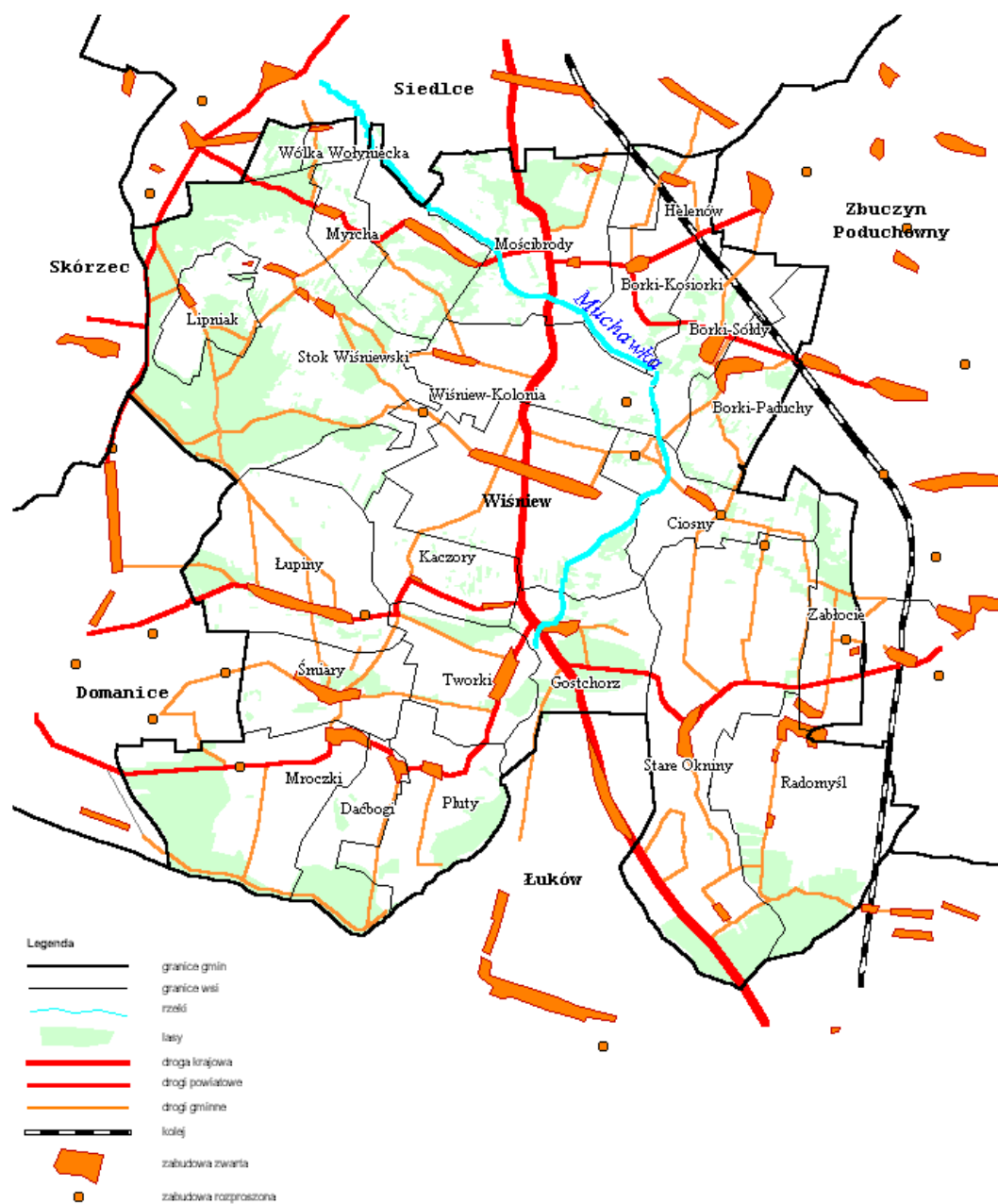
Zamieszczona wyżej mapa pozwala na kilka istotnych spostrzeżeń, a mianowicie:

- większość wsi jest dobrze powiązana z centralnie położoną miejscowością gminną układem dróg, wśród których najważniejszą rolę odgrywa krajowa nr 63, stanowiąca centralną oś układu, spinającą większość pozostałych dróg,
- istotną rolę, zwłaszcza dla mieszkańców wsi: Radomyśl, Borki-Kosiorki, Borki-Paduchy, Borki-Sółdy i Helenów, odgrywa linia kolejowa Warszawa – Siedlce – Łuków - Terespol,
- wszystkie wioski mają dobre i stosunkowo bliskie powiązania drogowe, a położone we wschodniej części gminy - również kolejowe, z ośrodkiem powiatowym i jednocześnie subregionalnym – Siedlcami, a także z Łukowem – atrakcyjnym ośrodkiem powiatowym w województwie lubelskim,
- na terenie gminy dominuje zabudowa zwarta, ulicowa, w większości usytuowana wzdłuż dróg powiatowych, a skupiska zabudowy rozproszonej są tylko niewielkim uzupełnieniem,
- północno-zachodnia część gminy jest bardzo atrakcyjna pod względem przyrodniczym, czym przyciąga do osiedlania się mieszkańców Siedlec.

liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie może się zwiększyć z 881 w 2010 roku do około 1200 w 2020 r.

³ Liczba mieszkańców na koniec 2009 roku według BDL GUS.

Mapa 3. Osadnictwo

5.3. Warunki mieszkaniowe

Scharakteryzowane wyżej procesy demograficzne znajdują odbicie w sytuacji mieszkaniowej. W 2002 roku⁴ na 1481 mieszkań - 1459 było zamieszkałych stale. Ponadto było 38 mieszkań niezamieszkałych przeznaczonych do zamieszkania. Odsetek mieszkań zamieszkałych w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem wynosił 12,0%, a więc był stosunkowo niski. Ruch budowlany w gminie nie jest zbyt duży. W latach 2005-2011 oddano do użytku 37 mieszkań. Mieszkania w gminie Wiśniew są duże i posiadają niezły standard wyposażenia w podstawowe

⁴ według NSP

instalacje. W końcu 2010 roku na ogólną liczbę 1613 mieszkań - wodociąg posiadało 73,7 %, łazienkę 63,4 %, centralne ogrzewanie 58,0%. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 79,7 m², a powierzchnia na 1 osobę 22,0 m². Dominuje prywatna własność mieszkań.

5.4. Szkolnictwo

Na terenie gminy funkcjonują 3 szkoły podstawowe (w: Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach), do których w 2011 roku uczęszczało 349 uczniów oraz 3 publiczne gimnazja prowadzone przez samorząd gminy (również w Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach) z liczbą uczniów 209 i jedno gimnazjum specjalne w Gostchorzy, prowadzone przez inne organizacje, z liczbą uczniów 28. Wszyscy uczniowie, tak w szkołach podstawowych jak i gimnazjach, uczą się języka angielskiego, a część dodatkowo rosyjskiego. Poziom komputeryzacji szkół należy ocenić jako wysoki. W szkołach podstawowych na 1 komputer z dostępem do internetu przypadało 11,63 uczniów, a w gimnazjach 6,97. Większość komputerów (66,67%) posiada dostęp do Internetu. Należy zwrócić uwagę, że przez szkoły przechodzą obecnie roczniki dzieci i młodzieży o niskiej liczebności (niż demograficzny). W latach 2005-2011 liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się z 433 do 349, a w gimnazjach zwiększyła się z 233 do 237. Na poziomie ponadgimnazjalnym młodzież z terenu gminy kształci się głównie w Siedlcach.

5.5. Wychowanie przedszkolne

Wychowaniem przedszkolnym zajmują się przedszkole dwuoddziałowe w Wiśniewie o 51 miejscach, w 2011 roku w pełni wykorzystanych oraz 3 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało 59 dzieci.

5.6. Inne placówki obsługi ludności

Gmina posiada na swoim terenie większość placówek niezbędnych do prawidłowej obsługi swoich mieszkańców oraz osób spoza gminy. Do placówek tych należą dwa zakłady opieki zdrowotnej: publiczny i niepubliczny oraz prywatna praktyka lekarska prowadzona przez 1 osobę (w 2011 roku łącznie 23,3 tys. porad, w tym 4,8 tys. w przychodni prowadzonej przez samorząd gminy), apteka, bank spółdzielczy, poczta, posterunek policji.

Działalność kulturalną prowadzą Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna. Ośrodek Kultury w 2011 roku zorganizował 47 różnych imprez, które zgromadziły 4,7 tys. uczestników. Biblioteka zatrudnia 3 osoby, posiada księgozbiór 15,9 tys. wolumenów, ponad 500 czytelników i około 10 tys. wypożyczeń rocznie.

6. Uwarunkowania gospodarcze

6.1. Rolnictwo

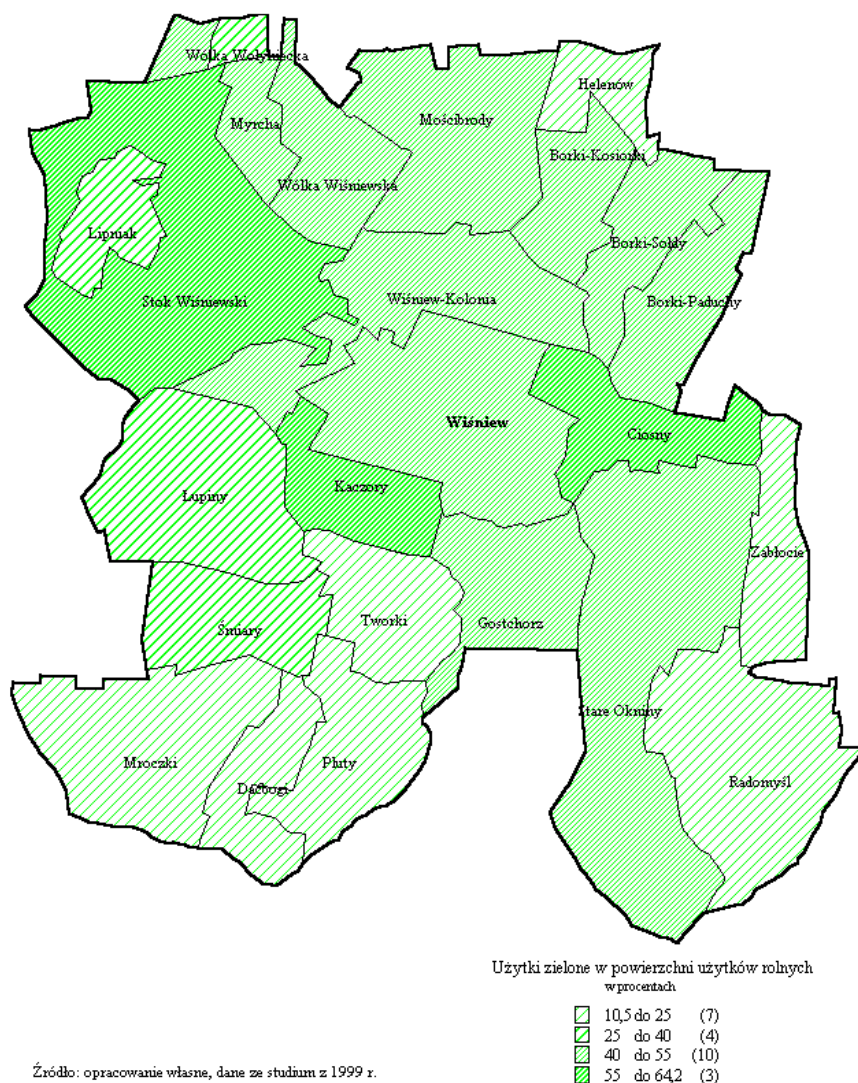
Główną funkcją gminy jest rolnictwo. Decyduje o tym⁵ 9,6 tys. ha użytków rolnych, 1563 indywidualnych gospodarstw rolnych (w tym 1309 o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha) i około 1,0 tys. osób utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie. Rolnicza przestrzeń produkcyjna charakteryzuje się: stosunkowo niską jakością (55,3 pkt wg IUNG) i wysokim udziałem trwałych użytków zielonych (37,4 % ogólnej powierzchni użytków rolnych). Najwyższy udział trwałych użytków zielonych⁶, powyżej 50 %, posiadają wsie: Myrcha, Ciosny, Kaczory i Stok Wiśniewski. Udział w przedziale 40 do 50 % występuje we wsiach: Mościbrody, Borki-Kosiorki, Wiśniew, Borki-Paduchy, Borki-Soldy, Wólka Wiśniewska, Okniny, Wiśniew Kolonia i Gostchorz (mapa 4).

Do warunków tych dostosowane są kierunki produkcji i wyposażenie gospodarstw w maszyny i urządzenia. W produkcji roślinnej dominują zboża (85,0 % ogólnej powierzchni zasiewów), kukurydza na zielonkę i na ziarno (2,0%) i ziemniaki (10,7%), a w produkcji zwierzęcej - wysoka obsada zarówno bydła (48,2 sztuk/100 ha użytków rolnych) jak i trzody chlewnej (131,1 sztuk/100ha użytków rolnych). W wyposażeniu gospodarstw znajdowało się między innymi: 880 ciągników, 44 samochody ciężarowe, 71 kombajnów zbożowych i 79 kombajnów ziemniaczanych. Struktura obszarowa gospodarstw w gminie jest dość rozdrobniona. Na jedno gospodarstwo przypada 6,2 ha użytków rolnych, a pomijając działki rolne do 1 ha – 7,3 ha. We władaniu gospodarstw powyżej 10 ha użytków rolnych koncentrowało się 54,8% powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych.

Niska jakość gruntów i przeciętna struktura obszarowa gospodarstw sprawiają, że na terenie gminy problemem jest wypadanie ziemi z rolniczego użytkowania. W 2002 roku w gospodarstwach rolnych na terenie gminy było 609 ha ugorów i odłogów. Stanowiły one 9,8 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Ponadto nie było użytkowanych 433 ha łąk i pastwisk (12,5% ich ogólnej powierzchni).

⁵ Dane PSR 2002

Mapa 4. Udział użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych

Opublikowane przez GUS częściowe wyniki Powszechnego Spisu Rolniczego z 2010 r.⁷ w odniesieniu do gminy Wiśniew wskazują na następujące tendencje w stosunku do spisu z 2002 r:

- duże zmniejszenie ogólnej liczby gospodarstw rolnych z 1563 do 947,
- zmniejszenie spisanej powierzchni ogólnej gruntów w gospodarstwach rolnych z 11,4 do 7,7 tys. ha, w tym powierzchni użytków rolnych z 9,7 do 6,4 tys. ha,
- zmniejszenie: pogłównia bydła z 4,7 do 4,5 tys. sztuk tj. o 3,9 %, w tym krów z 2,6 do 1,9 tys. sztuk tj. o 26,7 %, trzody chlewnej z 12,7 do 8,0 tys. sztuk tj. o 36,7 %, kur z 335,8 do 165,2 tys. sztuk tj. o 50,8 %,
- obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wyniosła w 2010 roku 70 sztuk, a

⁶ Dane: Roczne sprawozdanie wg systemu EGB III według stanu na 1.01.1999. Starostwo Powiatowe w Siedlcach.

⁷ Wyniki te zaczęły się ukazywać sukcesywnie w BDL GUS w maju 2012 r.. Dotychczas (25 maja) obejmują liczbę gospodarstw, powierzchnię gruntów i liczbę zwierząt gospodarskich.

trzody chlewnej 64 sztuk,

- liczba ciągników rolniczych w gospodarstwach rolnych zmniejszyła się z 880 w 2002 roku do 817 w roku 2010,
- przytoczone dane wskazują na znaczne zmniejszenie: spisanej powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych, pogłowia zwierząt gospodarskich (zwłaszcza krów, trzody chlewnej i kur) oraz liczby ciągników rolniczych.

6.2. Leśnictwo

Gmina Wiśniew posiada 2668,4 ha lasów i gruntów leśnych (na koniec 2011 r.). Charakteryzuje się niskim wskaźnikiem lesistości 21,0 %. W strukturze własnościowej dominują lasy prywatne, które stanowią 66,0 % ogólnej powierzchni leśnej. Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa mają powierzchnię 895,6 ha (33,9 %) i położone są w większości w zachodniej i południowej części gminy. Lasy prywatne są rozproszone na obszarze całej gminy w miarę równomiernie.

W latach 2005-2011 zalesiono powierzchnię 31,3 ha, z tego 20,6 w lasach publicznych i 10,7 ha w lasach prywatnych. Pozyskanie drewna (grubizny) w lasach prywatnych wyniosło w tym czasie 10,6 tys. m³.

6.3. Rynek pracy

Liczba pracujących na terenie gminy poza rolnictwem indywidualnym wynosiła na koniec 2011 roku 730 osób.

W końcu 2011 roku na terenie gminy było zarejestrowanych 233 bezrobotnych, w tym 112 kobiet. W latach 2005-2008 liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 316 do 155 osób, a w ostatnich latach nieznacznie zwiększyła się. Aktualny (2010 r.) poziom bezrobocia w gminie można uznać za niski. Liczba bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 6,7.

Położenie gminy (przy drodze krajowej, pomiędzy Siedlcami i Łukowem) sprzyja dojazdowi do pracy. Według dostępnych danych z 2006 roku z gminy wyjeżdżało codziennie do pracy 493 osoby, zaś przyjeżdżało na teren gminy 177, co daje nadwyżkę wyjazdów nad przyjazdami w wysokości 316 osób.

6.4. Podmioty gospodarcze

W rejestrze REGON na koniec 2011 roku figurowało 319 podmiotów gospodarczych (w tym 1 o zatrudnieniu 250 i więcej osób, 1 o zatrudnieniu w przedziale 50-249 osób i 9 o zatrudnieniu w przedziale 10-49 osób). Struktura tych podmiotów według sektorów własnościowych przedstawiała się następująco:

podmioty gospodarki narodowej ogółem	319
sektor publiczny - ogółem	15
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	12
sektor prywatny - ogółem	304
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	248
sektor prywatny - spółki handlowe	11
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1
sektor prywatny - spółdzielnie	3
sektor prywatny - fundacje	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	21

Dominują zakłady osób fizycznych, prowadzące działalność gospodarczą.

W strukturze podmiotów (według sekcji PKD 2007) największy udział posiadają: handel - 69 podmiotów (21,6%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 68 (21,3%), przetwórstwo przemysłowe – 35 (11,0%), budownictwo - 29 (9,1%) oraz transport i gospodarka magazynowa - 27 (8,5 %). Największa liczba podmiotów występuje we wsi gminnej Wiśniew – 72 (22,6 %), następnie: Radomyśl – 29, Borki Paduchy - 23, Stare Okniny – 21, Wiśniew-Kolonia – 18, Gostchorz – 16, Tworki – 15, Śmiary – 13 oraz Pluty i Mościbrody – po 12 (tabela 2 i mapa 5).

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych w końcu 2011 roku według BDL GUS

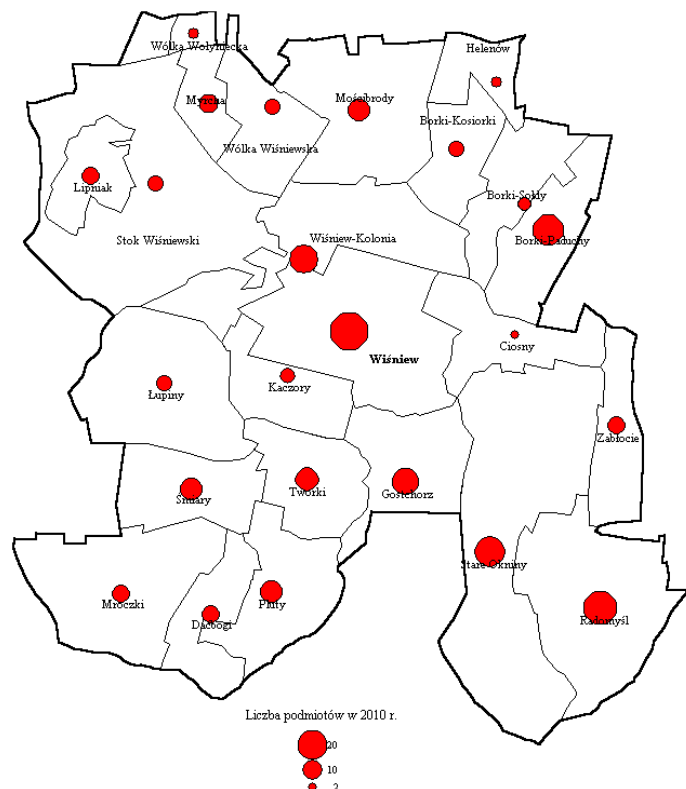
Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów				
	ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			
		0-9	10-49	50-249	250-999
Borki-Kosiorzki	7	7	0	0	0
Borki-Paduchy	23	23	0	0	0
Borki-Soldy	3	3	0	0	0
Ciosny	2	2	0	0	0
Daćbogi	9	9	0	0	0
Gostchorz	16	16	0	0	0
Helenów	4	4	0	0	0
Kaczory	8	7	1	0	0
Lipniak	7	7	0	0	0
Łupiny	6	6	0	0	0
Mościbrody	12	10	1	0	1
Mroczki	9	9	0	0	0
Myrcha	7	7	0	0	0
Pluty	12	11	1	0	0
Radomyśl	29	27	2	0	0
Stare Okniny	21	21	0	0	0
Stok Wiśniewski	8	8	0	0	0
Śmiary	13	12	1	0	0
Tworki	15	15	0	0	0
Wiśniew	72	68	3	1	0
Wiśniew-Kolonia	18	18	0	0	0
Wólka Wiśniewska	7	7	0	0	0
Wólka Wołyńska	2	2	0	0	0
Zabłocie	9	9	0	0	0
Razem	319	308	9	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

6.5. Budżet gminy

Dochody budżetu gminy w poszczególnych latach w okresie 2005-2009 kształtowały się na poziomie od 9,5 mln zł w 2005 roku do 15,0 mln zł w roku 2009. W 2010 roku zwiększyły się o ponad 5 mln do 20,4 mln zł, głównie dzięki środkom uzyskanym z budżetu państwa na finansowanie programów i projektów unijnych (5,1 mln zł). W 2011 roku obniżyły się do 14,4 mln zł. Ważną pozycją dochodów są dochody własne, które średnio w latach 2005-2011 stanowiły 26,6% ogólnej kwoty dochodów, a więc ich poziom był niski. Główną pozycję dochodów własnych stanowią udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, zwłaszcza w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatki: od nieruchomości i rolny. Subwencje ogólne średnio w latach 2005-2011 stanowiły 45,3% dochodów ogółem i były główną częścią dochodów budżetowych gminy.

Mapa 5. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON - stan na 31.12.2010 r.

Źródło: opracowanie własne, dane BDL GUS

Trzecią pozycją dochodów są dotacje celowe z budżetu państwa, które w omawianym okresie stanowiły 18,7% ogólnej kwoty dochodów. Istotnym źródłem dochodów były uzyskane w latach 2007-2009 środki z budżetu Unii Europejskiej w wysokości 2,3 mln zł oraz dochody uzyskane w latach 2010-2011 na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w wysokości 5,9 mln zł. Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w

analizowanym okresie od 1599 zł w 2005 roku do 2537 w 2009. W 2010 roku zwiększyły się do 3494 zł. Jest to poziom relatywnie niski.

Poziom wydatków ogółem musi być w skali każdego roku zbliżony do poziomowi dochodów. W strukturze wydatków największe pozycje stanowią wydatki na oświatę. W latach 2005-2011 wyniosły one 37,1 mln złotych, natomiast ich udział w ogólnej kwocie wydatków 36,0%.

Z punktu widzenia rozwoju gminy i poprawy warunków życia mieszkańców – istotne są wydatki inwestycyjne. W latach 2005-2011 wyniosły one 28,4 mln zł i stanowiły 27,5% ogólnej kwoty wydatków, co na tle ogółu gmin oznacza bardzo wysoki poziom inwestowania. Największe kwoty wydatków inwestycyjnych zostały w tym okresie przeznaczone na drogi (40,8% ogólnej kwoty wydatków inwestycyjnych), oświatę i wychowanie (15,8%) i rolnictwo (20,2%).

7. Infrastruktura techniczna

7.1. Komunikacja

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy realizuje droga krajowa nr 63 Łuków - Siedlce - Sokołów Podlaski – Łomża (około 12,7 km na terenie gminy). Droga ta ma przypisaną klasę G. Jej stan techniczny na terenie gminy nie jest aktualnie najlepszy. Chodzi o słaby stan nawierzchni na niektórych odcinkach i brak chodników dla pieszych i rowerzystów we wsi Wiśniew-Kolonia. Wzdłuż północno-wschodniej granicy gminy przebiega trasa projektowanej autostrady.

Powiązania z sąsiadującymi gminami realizują następujące drogi powiatowe⁸:

Numery (nowy, stary)	Nazwa
----------------------	-------

- 3633W 36373 Błogoszcz - Ługi Wielkie - Borki Kosiorki
- 3634W 36374 Wołyńce – Mościbrody
- 3635W 36375 Siedlce - Domanice - granica województwa (Wólka Zastawska)
- 3636W 36376 Zbuczyn - Borki Kosy - Mościbrody
- 3654W 36415 Kaczory - Łupiny - Domanice
- 3655W 36416 Domanice - Mroczki - Gostchorz
- 3656W 36417 Gostchorz - Zabłocie - Zbuczyn

Ich łączna długość na terenie gminy wynosi 35,8 km, z tego 33,3 km o nawierzchni twardej, a 2,5 km o nawierzchni gruntowej. Nie wszystkie te drogi posiadają wystarczającą szerokość jezdni i pasa drogowego oraz odpowiedni stan nawierzchni.

Połączenia wewnątrz gminy realizują następujące drogi gminne⁹:

361101W	3655001	droga krajowa 63-Ciosny-granica gminy Zbuczyn-Dziewule
361102W	3655002	Borki Söldy-granica gminy Zbuczyn-Borki Wyrki
361103W	3655005	Ujżzanów-granica gminy Siedlce-Helenów-Borki Kosiorki
361104W	3655006	Wiśniew-droga krajowa 63-Stok Wiśniewski-Mogiłki
361105W	3655007	Myrcha-Stok Wiśniewski
361106W	3655008	Rakowiec-granica gminy Siedlce-Wółka Wołyńska-Myrcha
361107W	3655009	droga powiatowa 3635W-Lipniak
361108W	3655010	droga krajowa 63-Wiśniew-Kaczory
361109W	3655011	Jastrzębie Łupiny-Jastrzębie Mroczyki
361110W	3655013	droga powiatowa 3656W (Gostchorz-Zbuczyn)-Radomyśl-granica gminy Zbuczyn-Smolanka
361111W	3655014	droga krajowa 63-koniec wsi Wiśniew
361112W	3655015	Wiśniew-droga gminna 361101W
361113W	3655016	droga do gminnej stacji paliw w Wiśniewie
361114W	3655017	Borki Kosy-granica gminy Zbuczyn Poduchowny-droga gminna 361101W
361115W	3655019	droga krajowa 63-Osiny Nowe-Osiny Stare
361116W	3655020	droga krajowa 63-Wiśniew-Kolonia-droga gminna 360104W (Stok Wiśniewski)
361117W		droga przez wieś Wółka Wołyńska
361118W		droga przez wieś Helenów
		od drogi nr 63 do drogi 361115W
		od drogi nr 361115W do drogi nr 361110W
		od drogi nr 361110W do granicy gruntów gminy Łuków
		od drogi nr 3656W do drogi nr 361101W
		od drogi nr 361110W przez wieś Zabłocie do drogi nr 361101W
		od drogi nr 3636W do granicy gminy Zbuczyn
		od drogi nr 3636W do drogi nr 3633W
		od drogi nr 361102W do granicy gminy Zbuczyn
		od drogi nr 3633W do drogi nr 361118W
		od drogi nr 63 do granicy gminy Siedlce
		od drogi nr 361118W przez wieś Mościbrody do granicy z Nadleśnictwem
		od drogi nr 63 do drogi nr 3634W
		od drogi nr 63 do końca wsi Wiśniew-Kolonia (strona wschodnia)
		od drogi nr 3655W do granicy gruntów gminy Domanice
		od drogi nr 361108W do końca wsi Kaczory
		od drogi nr 3654W do drogi nr 361109W
		od drogi nr 3655W do granicy gminy Łuków (Daćbogi, Pluty)
		od drogi nr 3655W do granicy gminy Łuków (Pluty)
		od drogi nr 63 do drogi nr 3656W
		od drogi nr 3655W do drogi nr 3654W

⁸ Źródło: Załącznik do uchwały Nr 1351/289/06 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 27 czerwca 2006 r.

⁹ Źródło: Załącznik do uchwały Nr 1994/306/06 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 12 września 2006 r. i uchwała Rady Gminy Wiśniew Nr XVIII/139/2012 z dnia 25 września 2012 roku w sprawie zaliczenia dróg wewnętrznych do kategorii dróg gminnych.

		od drogi nr 361104W ul. Południową do drogi nr 361104W
		od drogi nr 361113W ul. Północną do drogi nr 361104W
		od drogi nr 361111W ul. Szkolną do drogi nr 361112W
		od drogi nr 63 ul. Bankową do drogi nr 361111W
		od drogi nr 63 do końca ulicy Skoczylasa w Wiśniewie
		od drogi nr 361101W do drogi nr 3656W

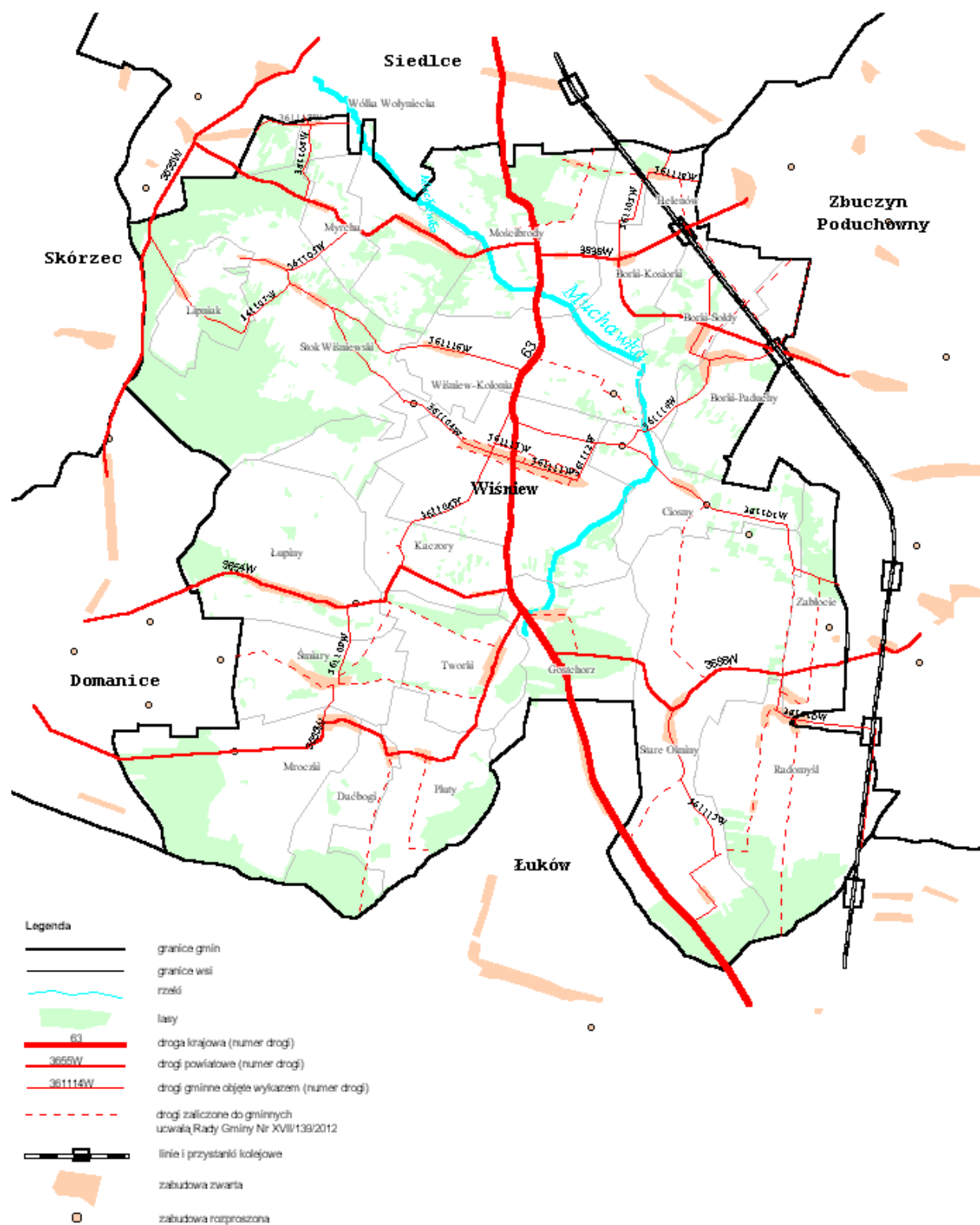
Długość dróg gminnych objętych powyższym wykazem wynosi 96,6 km. Drogi zaliczone do dróg gminnych uchwałą Rady Gminy Nr XVIII/139/2012 z dnia 25 września 2012 roku do czasu uchwalenia studium nie posiadały ustalonych numerów. Ich łączna długość wynosi 47,5 km. W większości posiadają one nawierzchnię gruntową.

Do 25 września 2012 roku łączna długość dróg publicznych na terenie gminy wynosiła 97,6 km, w tym o nawierzchni twardej 88,3 km tj. 90,5%. Wskaźnik gęstości dróg publicznych twardych wynosił dla gminy 70,1 km/100 km² i 15,2 km/1000 ludności (dla kraju odpowiednio 87,6 i 7,2). Obecnie łączna długość dróg publicznych wynosi 145,1 km. Gęstość sieci drogowej w gminie jest wystarczająca, natomiast jakość techniczna znacznej części dróg, zwłaszcza ostatnio zaliczonych do dróg gminnych, jest niska i wymaga budowy lub przebudowy.

Przez teren gminy przebiega dwutorowa, zelektryfikowana linia kolejowa Warszawa - Siedlce – Łuków – Terespol, która jest elementem korytarza transportowego o znaczeniu europejskim. Linia ta została zmodernizowana i jest dostosowana do prędkości 160 km/h dla ruchu osobowego i 120 km/h dla ruchu towarowego. Linia ta ułatwia mieszkańcom położonych przy niej wsi dojazdy do pracy. Dotyczy to zwłaszcza wsi: Borki-Kosiorki i Helenów (przystanek Kosiorki), Borki-Sołdy i Borki-Paduchy (przystanek Borki Kosy) oraz Radomyśl (przystanek Radomyśl). Według aktualnego rozkładu jazdy na odcinku Siedlce – Łuków kursuje 16 par pociągów osobowych na dobę.

Układ komunikacyjny gminy ilustruje mapa 6.

Mapa 6. Komunikacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

7.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Sieć wodociągowa

Na terenie gminy funkcjonuje zbiorcza sieć wodociągowa obejmująca większość wsi w gminie. Eksploatowane są dwa wodociągi: „Wiśniew” i „Radomyśl”.

Źródłem wody dla wodociągu „Wiśniew” są odwiercone w 1966 roku dwie studnie głębinowe (podstawowa i awaryjna) o głębokości 90 m i zatwierdzonych zasobach wodnych w wysokości 16,5 m³/h każda. Woda tłoczona jest do sieci poprzez stację wodociągową o wydajności 185 m³/d zlokalizowanej w miejscowości Wiśniew.

Wodociąg „Radomyśl” zasilany jest w wodę ze studni głębinowej o głębokości 102 m, wykonanej w 1989 r., zlokalizowanej na terenie wsi Radomyśl. Zasoby wodne zatwierdzone zostały w wysokości 90 m³/h. Woda surowa odpowiada jakości wody do picia i na potrzeby gospodarcze, w związku z czym nie poddawana jest uzdatnianiu. Poprzez stację wodociągową o wydajności 55 m³/h tłoczona jest wprost do sieci.

Wsie: Mościbrody, Borki Kosiorki, Borki Sólty, Borki Paduchy, Zachojniak i Helenów są zasilane w wodę z wodociągu „Ujrzanów” (gmina Siedlce).

Ujęcia służące zbiorowemu zaopatrzeniu ludności w wodę wymagają ochrony poprzez tworzenie stref ochronnych. Oprócz zabezpieczenia stref ochrony bezpośredniej (ogrodzenie terenu w promieniu 8-10 m od krawędzi obudowy studni) obowiązkiem użytkownika jest wykonanie dokumentacji hydrogeologicznych, które określą zasięg ewentualnych stref ochrony pośredniej i rygory w nich obowiązujące.

Dostarczana wodociągami zbiorowymi woda posiada jakość odpowiadającą normom, a jej ilość pokrywa zapotrzebowanie na cele bytowo-gospodarcze i przeciwpożarowe. Długość sieci na koniec 2011 roku¹⁰ wynosiła 88,7 km (całość w zarządzie gminy), a liczba przyłączy 1453. Ilość wody dostarczona gospodarstwom domowym w latach 2005-2010 wykazywała systematyczny przyrost do 2009 roku (z 98,4 dam³ do 168,9 dam³). W 2010 roku nastąpił znaczny spadek - do 115,0 dam³, w 2011 roku wzrost do 124,3 dam³.

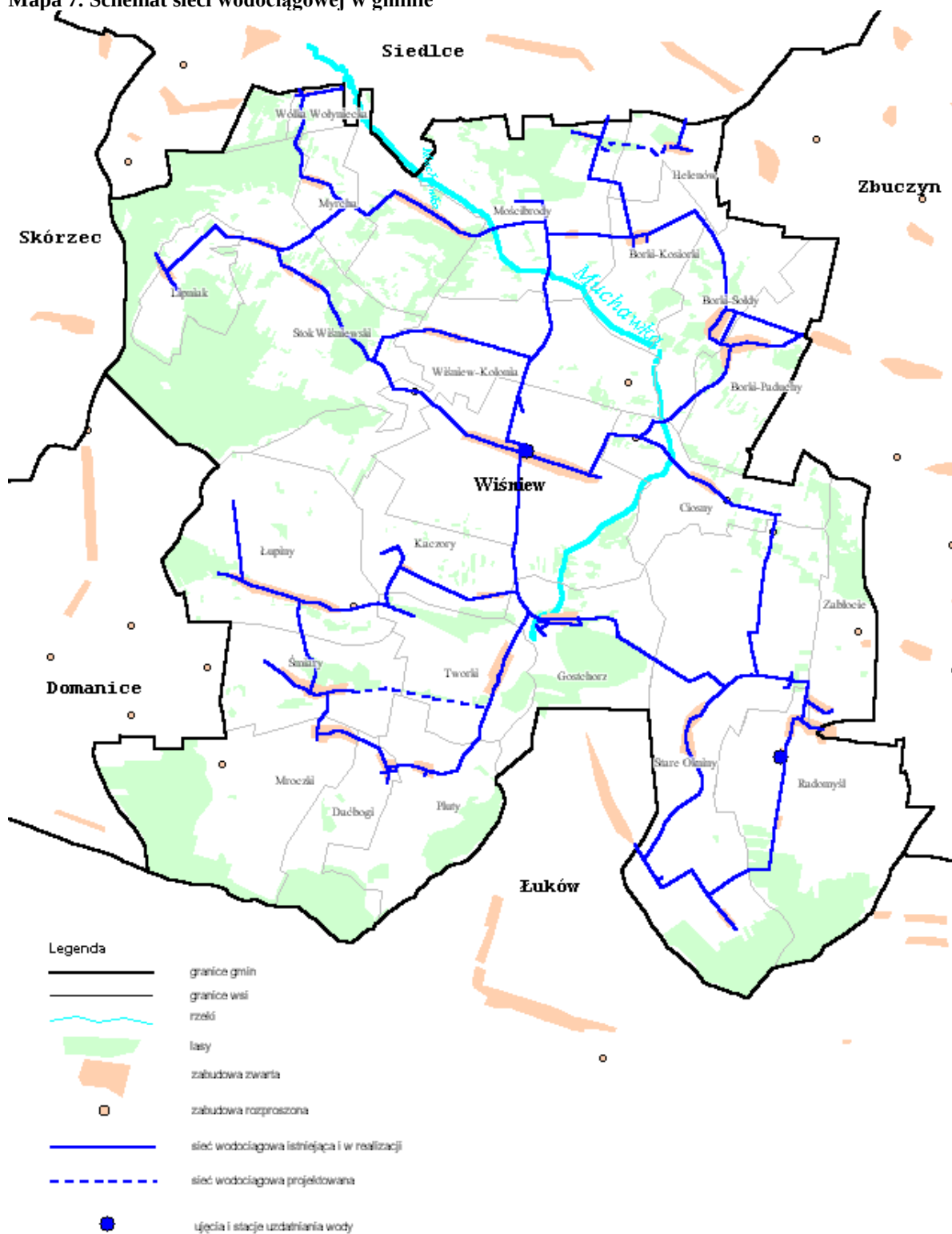
W roku bieżącym są realizowane zadania inwestycyjne obejmujące doprowadzenie wody do wsi: Wiśniew Kolonia, Stok Wiśniewski, Lipniak, Wólka Wiśniewska, Myrcha i Wólka Wołyńska oraz kilku spinek istniejącej sieci. W wyniku tych inwestycji zwarta zabudowa wszystkich wsi zostanie objęta systemem zbiorowego zaopatrzenia w wodę, zasilanego z ujęć wody w Wiśniewie i Radomyśli. Z wodociągu Ujrzanów będzie zasilana tylko wieś Helenów (do czasu wykonania spinki między tą wsią, a

¹⁰ Według BDL GUS

miejsowością Zachojniak).

Eksploatacją sieci wodociągowej na terenie gminy zajmuje się Urząd Gminy. Schemat sieci wodociągowej ilustruje mapa 7.

Mapa 7. Schemat sieci wodociągowej w gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Kanalizacja sanitarna

Na terenie gminy Wiśniew eksploatowana jest gminna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Wiśniew wykonana w 1999 roku. Posiada ona maksymalną przepustowość 250 m³/d. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna zaprojektowana i wykonana według technologii „EKO-AQUA” Warszawa opartej na trzystopniowym oczyszczaniu ścieków, przy czym ostatni stopień stanowi laguna przepływowa, zasiedlona roślinnością wodolubną. Odbiornikiem ścieków ze zbiorczego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków jest rów melioracyjny - dopływ rzeki Myrchy wpadającej do Muchawki.

Kanalizacją sanitarną objęta jest miejscowość gminna Wiśniew. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi na koniec 2011 roku 11,1 km, zaś liczba przyłączy - 176 sztuk. Z sieci tej korzysta około 12% mieszkańców gminy.

W celu uniezależnienia pracy oczyszczalni od warunków zewnętrznych, zwłaszcza niskich temperatur w okresie zimy, oraz ograniczenia uciążliwości oczyszczalni wszystkie obiekty technologiczne (oprócz punktu zlewnego i składowiska osadu odwodnionego) zlokalizowane zostały w specjalnie wykonanym do tego celu budynku.

Oprócz ścieków dopływających kanalizacją do oczyszczalni dowożone są ścieki ze zbiorników bezodpływowych.

7.3. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne powstające na terenie gminy są wywożone na wysypisko w Woli Suchożebrskiej. Odpady z gospodarstw domowych gromadzone są w typowych workach, a z obiektów użyteczności publicznej w kontenerach. Stosowana jest ich częściowa segregacja. Za unieszkodliwianie odpadów przemysłowych odpowiadają ich wytwórcy.

7.4. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy Wiśniew przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Ø 150 relacji Łuków - Siedlce (odgałęzienie magistrali gazowej Puławy - Warszawa). Teren gminy jest zasilany ze stacji redukcyjno-pomiarowej 1° we wsi Gostchorz. Na terenie gminy znajduje się¹¹ 10300 m sieci przesyłowej i 7270 m sieci rozdzielczej. Na koniec 2010 roku liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych wynosiła 169, liczba odbiorców gazu 175, w tym 55 wykorzystujących gaz do ogrzewania mieszkań, a liczba osób korzystających z instalacji gazowej 655 tj. 11,2% mieszkańców gminy.

¹¹ Według BDL GUS

7.5. Elektroenergetyka

7.5.1. Uwarunkowania zewnętrzne - powiązania ponadlokalne

Teren gminy Wiśniew jest miejscem lokalizacji ponadlokalnych sieci elektroenergetycznych różnych napięć realizujących infrastrukturalne połączenia zewnętrzne tej gminy z gminami sąsiednimi. Są to:

a) tranzytowa, jednotorowa linia najwyższego napięcia 220 kV o relacji Kozienice-Siedlce (obecnie pracuje pod napięciem 110 kV), wchodząca w skład systemu sieci przesyłowych administrowanych przez krajowego operatora systemu elektroenergetycznych sieci przesyłowych PSE Operator S.A.

b) sieć magistralnych linii dystrybucyjnych średniego napięcia 15 kV dostarczających energię elektryczną na teren gminy Wiśniew i gmin sąsiednich ze stacji 110/15 kV zlokalizowanej w Siedlcach i Łukowie. Sieć dystrybucyjna SN jest własnością operatora sieci dystrybucyjnych PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa.

Przesyłowa linia 220 kV

Linia została wybudowana jako perspektywiczna sieć zasilająca planowaną stację 220/110 kV w Ujrzanowie w gm. Siedlce, jednak nigdy nie pracowała pod napięciem przesyłowym 220 kV, pracuje natomiast pod napięciem 110 kV zasilając z elektrowni Kozienice siedlecki węzeł elektroenergetyczny 110 kV. W najnowszych planach operatora elektroenergetycznych sieci przesyłowych PSE Operator S.A. została przeznaczona do przebudowy na napięcie 400 kV, co będzie miało wpływ na zmianę wartości odległości ochronnych od osi linii.

Przez gminę Wiśniew linia biegnie głównie terenami rolnymi, fragmentarycznie przekracza tereny budowlane. Lokalizacja w pobliżu linii wysokiego napięcia 220 kV obiektów kubaturowych odpowiadać musi ustaleniom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1882 i 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od przewodów linii, przyjmuje się w oparciu o wytyczne PSE Operator S.A., że bezpieczną odległością (zwaną w terminologii operatora pasem technologicznym) budynków mieszkalnych od osi linii 220 kV jest odległość 25 m liczona w obydwie strony linii.

Z uwagi na perspektywę przebudowy linii 220 kV na parametry 400 kV zmianie ulegnie szerokość pasa technologicznego wokół linii, która wynosić będzie po przebudowie po 35 m w obydwie strony linii.

Zasilanie gminy energią elektryczną średniego napięcia 15 kV

Gmina Wiśniew nie posiadając na swym terenie stacji 110/15 kV zaopatrywana jest w energię SN 15 kV ze źródeł zewnętrznych, którymi w układzie podstawowym są:

- a) stacja 110/15 kV Siedlce Myśliwska, która zasilana pierścieniowo liniami NN 110kV wyposażona jest w dwa transformatory 110/15 kV o mocach po 16 MVA posiadające jeszcze odpowiednie rezerwy mocy. Stacja jest w dobrym stanie technicznym i w normalnym układzie połączeń magistralnych linii SN 15 kV zasila aż 90,4 % pracujących w gminie Wiśniew stacji 15/0,4 kV;
- b) stacja 110/15 kV Siedlce Przemysł, zasilana również siedleckim pierścieniem elektroenergetycznym NN 110 kV Kozienice - Miłosna , posiada trzy transformatory 110/15 kV o mocach dwa po 25 MVA oraz trzeci o mocy 16 MVA z rezerwą mocy. Stacja posiada już przestarzałe wyposażenie i przewidziana jest do modernizacji. W podstawowym układzie pracy zasila tylko 4 (5,5 %) stacje 15/0,4 kV pracujące w dwóch północnych wsiach gminy Wiśniew. Stacja posiada wysuniętą rozdzielnię SN 15 kV RSM 15/15 kV przeznaczoną do wyprowadzenia terenowych linii magistralnych SN;
- c) stacja 110/30/15 kV Łuków, zasilana z innego (niezależnego od siedleckiego) pierścienia WN 110 kV (Kozienice-Stoczek Łukowski – Łuków); posiada dwa transformatory: 110/30/15 kV - 16/10 MVA i 110/15 kV - 25 MV A. W układzie podstawowym pracy systemu sieci dystrybucyjnych SN 15 kV zasila tylko 3 (4,1 %) pracujących w gminie Wiśniew stacji 15/0,4 kV.

Jak widać z powyższej charakterystyki, podstawowe zasilanie gminy Wiśniew nie uległo zmianie i w dalszym ciągu opiera się w zasadzie na stacji Siedlce Myśliwska. W sytuacjach awaryjnych istnieje możliwość przełączeń linii SN 15 kV, które powiększą udział stacji Siedlce Przemysł i Łuków w zasilaniu omawianej gminy. W perspektywie najbliższych kilku – kilkunastu lat PGE Dystrybucja S.A. nie planuje budowy nowych stacji 110/15 kV w okolicach Siedlec i Łukowa, a więc zasilanie gminy Wiśniew i gmin sąsiednich energią elektryczną SN 15 kV nadal odbywać się będzie z istniejących i opisanych powyżej stacji 110/15 kV.

System magistralnych linii SN 15 kV

W okresie ostatnich kilkunastu lat jakie upłynęły od opracowania poprzedniego studium gminy Wiśniew, układ jej zasilania elektroenergetycznego sieciami zewnętrznymi SN 15 kV nie uległ istotnym zmianom. W dalszym ciągu w podstawowym zasilaniu gminy energią elektryczną SN 15 kV udział biorą cztery magistralne linie średniego napięcia, z których trzony dwóch przebiegają przez tereny gminy, a dwie pozostałe biorą udział w jej zasilaniu za pomocą odgałęzień od trzonów.

Linie magistralne łączą się ze sobą w punktach węzłowych wyposażonych w odłączniki realizujące stałe podziały zasilania, które wraz z łącznikami sekcyjnymi w trzonach linii umożliwiają w stanach awaryjnych i przy czynnościach remontowo - konserwacyjnych przełączanie zasilania z podstawowego na rezerwowe.

Podstawowe znaczenie w zasilaniu gminy Wiśniew mają linie (mapa 8):

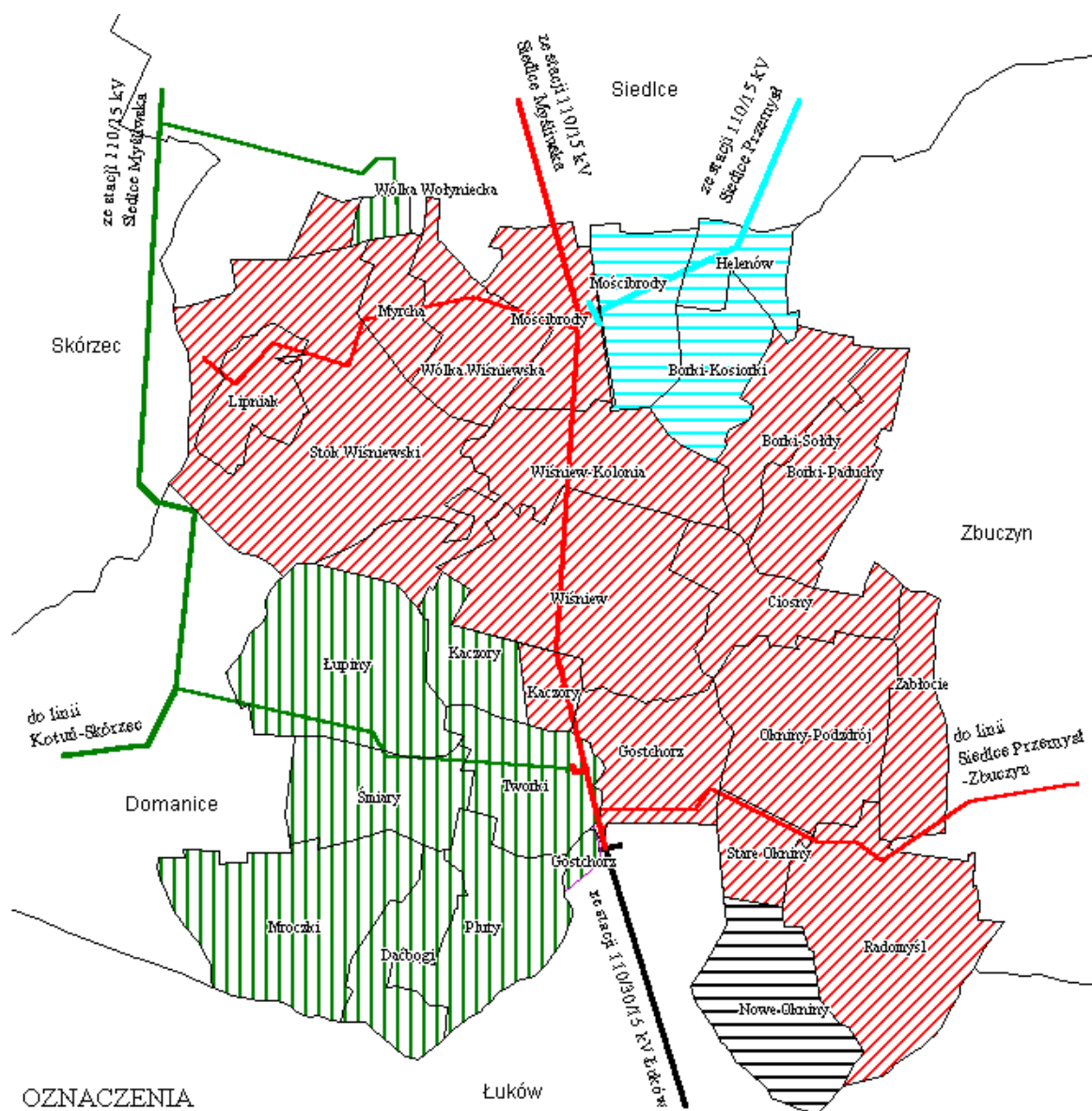
a) Siedlce Myśliwska - Łuków

Ma największe znaczenie dla gminy Wiśniew, bowiem w podstawowym układzie pracy zasila 48 (65,7 %) pracujących w niej stacji 15/0,4 kV. Linia jest jeszcze w dobrym stanie technicznym (przewody AFL 70 mm²), posiada połączenia z liniami Siedlce Myśliwska – Domanice, Siedlce Przemysł (RSM) - Ujrzanów, Siedlce Przemysł (RSM) – Zbuczyn, oraz Łuków-Siedlce, jest więc linią dobrze ubezpieczoną, jednak mocno obciążoną.

b) Siedlce Myśliwska – Domanice

Zasila (w normalnym układzie połączeń) 18 (24,7 %) gminnych stacji 15/0,4 kV. Trzon linii od stacji 110/15 kV do wsi Helenów (w gminie Wodynie) wykonany jest przewodami AFL 70 mm², natomiast dalszy odcinek do połączenia z magistralą Kotuń-Skórzec posiada przewody AFL 35 mm², wymaga więc modernizacji i przebudowy na pełnowartościową linię magistralną. Również modernizacji i powiększenia przekroju przewodów wymaga istniejący odcinek linii Domanice - Gostchorz stanowiący połączenie magistrali Siedlce Myśliwska - Domanice i Siedlce Myśliwska - Łuków. Trzon omawianej magistrali jest jednym z najdłuższych i najbardziej obciążonych linii na terenie RE Siedlce.

Mapa 8. Zasilanie gminy energią elektryczną średniego napięcia 15 kV (układ podstawowy)

OZNACZENIA

trzony magistralnych linii SN 15 kV

- Siedlce Myśliwska-Łuków
- Siedlce Myśliwska-Domanice
- Siedlce Przemysł-Ujrzanów
- Łuków-Siedlce

linie międzymagistralne SN 15 kV

-
-
-

Tereny zasilane ze stacji Siedlce Myśliwska

- ▨ linia Łuków
- ▨ linia Domanice

Tereny zasilane ze stacji Siedlce Przemysł

- ▨ linia Ujrzanów

Tereny zasilane ze stacji Łuków

- ▨ linia Siedlce

Źródło: opracowanie własne

c) Siedlce Przemysł (RSM) - Ujrzanów

Odcinek magistrali wyprowadzony z rozdzielni RSM -15/15 kV w Siedlcach powstał w celu

odciążenia magistrali Siedlce Przemysł - Zbuczyn oraz dodatkowego powiązania tej linii z magistralą Siedlce Myśliwska - Łuków. Linia jedynie w początkowym odcinku ma przewody AFL 70 mm², natomiast od Ujrzanowa aż do wsi Mościbrody jest starym odcinkiem linii wykonanej przewodami AFL 35 mm². W przyszłości linię należy zmodernizować i przedłużyć ze wsi Borki Kosiorki do wsi Borki Sólidy, co doprowadzi nowe źródło energii SN 15 kV do wsi gminnej Wiśniew. W chwili obecnej omawiana linia zasilana w gminie Wiśniew tylko 4 stacje 15/0,4 kV (5,5 %).

d) Łuków - Siedlce

Stanowi przedłużenie linii Siedlce-Łuków, zasilane jednak ze stacji 110/30/15 kV w Łukowie. Trzon linii wykonany jest częściowo przewodami AFL 70 mm², a częściowo AFL 50 mm², wymaga więc częściowej modernizacji. Linia jest mocno obciążona odbiorami w powiecie łukowskim na terenie działania RE Łuków, więc jej praktyczne zasilanie gminy Wiśniew jest niewielkie, bowiem do stałego podziału zasilania w układzie podstawowym zasilają tylko trzy stacje 15/0,4 kV na terenie gminy Wiśniew pracujące we wsi Okniny Nowe.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że gmina Wiśniew ma jeszcze stosunkowo dobre uwarunkowania rozwoju wynikające z zewnętrznego zasilania energią elektryczną średniego napięcia 15 kV, leży bowiem w zasięgu trzech stacji 110/SN. Istotnej rozbudowy wymaga jednak system magistralnych linii średniego napięcia, zasilających gminę. Odciążenia poprzez budowę przynajmniej jednej magistrali SN 15 kV wymagają linie Siedlce Myśliwska – Łuków i Siedlce Myśliwska – Domanice.

7.5.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Lokalne sieci dystrybucyjne

Są to sieci średniego napięcia i niskiego napięcia, których zadaniem jest bezpośrednie zasilanie odbiorców energią elektryczną.

W wiejskiej gminie Wiśniew urządzenia lokalne to niemal wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne. Stan techniczny tych urządzeń decyduje o jakości energii elektrycznej niskiego napięcia bezpośrednio dostarczanej odbiorcom.

W bardzo dobrym stanie technicznym są sieci budowane w ciągu ostatnich kilkunastu lat, a w dobrym stanie sieci pochodzące z lat 1980 - 95.

W ciągu ostatnich 13 lat istotna poprawa stanu technicznego lokalnych sieci dystrybucyjnych wystąpiła w 5 wsiach gminy, w których wybudowano nowe stacje trafo 15/0,4 kV, zmodernizowano stacje istniejące lub znacznie zmodernizowano bądź rozbudowano linie niskiego napięcia. Są to wsie: Borki Kosiorki, Borki Paduchy, Myrcha, Nowe Okniny, Wiśniew Kolonia.

Według stanu na połowę roku 2012 lokalne sieci dystrybucyjne w ogólnie dobrym stanie technicznym posiadają wsie: Borki Paduchy, Borki Sołdy, Daćbogi, Gostchorz, Kaczory, Radomyśl, Stare Okniny, Stok Wiśniewski, Śmiary, Tworki, Wólka Wiśniewska, Zabłocie. Sieci w tych wsiach były w latach 80 – tych objęte kompleksową modernizacją sieci lokalnych, pracują tam przeważnie stacje trafo typu STSa 20/250 (lub nowsze) i linie nN z odpowiednimi przekrojami przewodów.

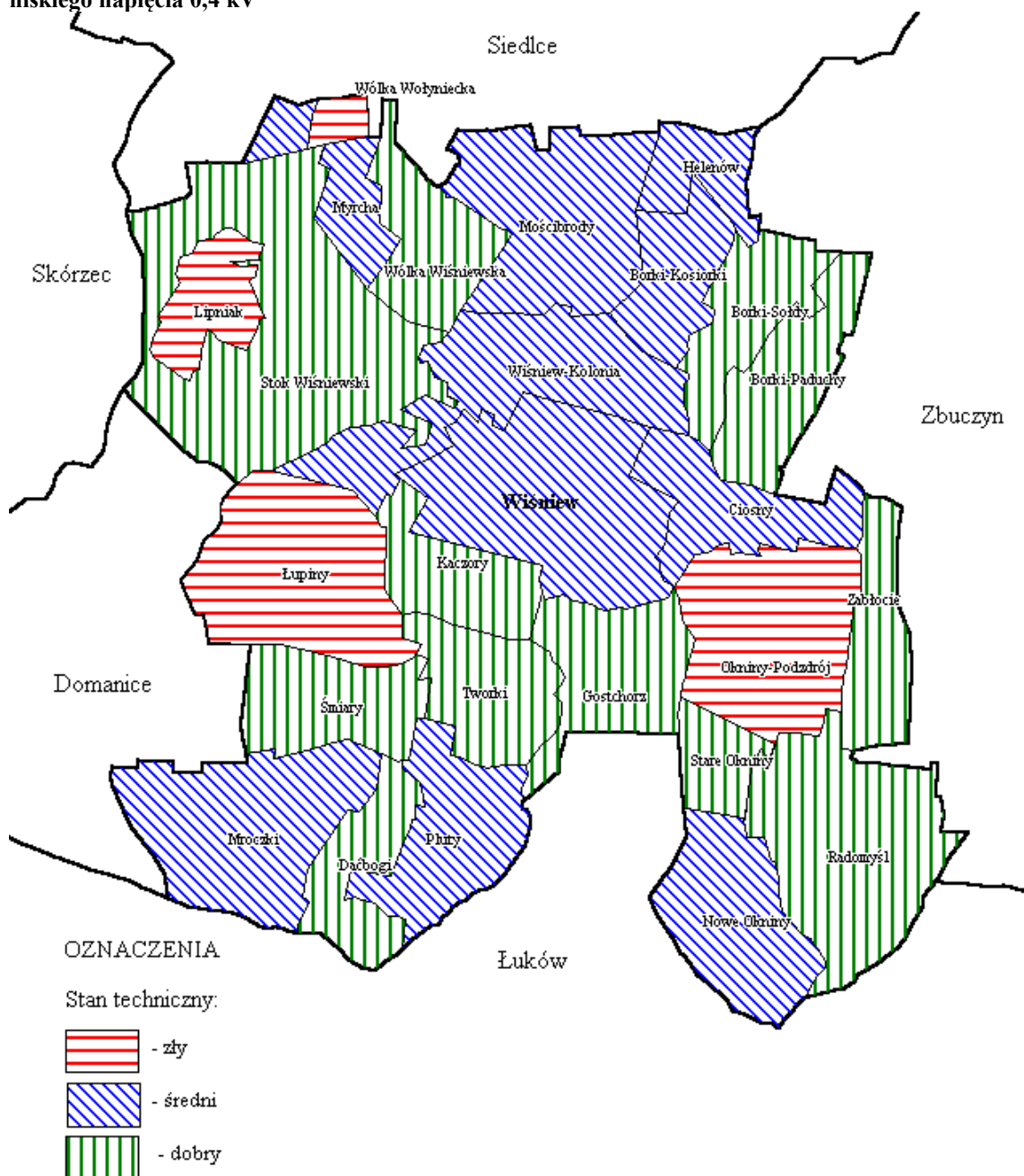
Urządzenia lokalne w dobrym stanie technicznym są źródłem energii elektrycznej niskiego napięcia 0,4 kV o właściwych parametrach technicznych, rezerwy mocy i przepustowości linii umożliwiają przyłączanie nowych odbiorców, co stanowi dobre uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego w/w wsi.

Następną grupę stanowią wsie mające sieci lokalne w bardzo zróżnicowanym stanie technicznym, część urządzeń pochodzi z lat 60-tych, 70-tych, część z 80-tych, zdarzają się też urządzenia najnowsze.

Zbyt długie obwody linii nN, małe przekroje przewodów, brak rezerw mocy w stacjach trafo 15/0,4 kV, postępujący proces przeciążenia sieci, zużycia najstarszych urządzeń nie zapewniają już właściwych parametrów energii, na znacznych obszarach niektórych wsi. Urządzenia lokalne, których ogólny stan techniczny określa się jako średni pracują we wsiach: Borki Kosiorki, Ciosny, Helenów, Mościbrody, Mroczyki, Myrcha, Nowe Okniny, Pluty, Wiśniew Kolonia, a także wieś gminna Wiśniew, której dynamiczny rozwój wymaga istotnej rozbudowy i modernizacji sieci.

W ostatniej grupie klasyfikacyjnej znajdują się wsie posiadające lokalne sieci dystrybucyjne pochodzące w całości lub znacznej większości z lat 60-tych i początków lat 70-tych. Są to wyeksploatowane stacje typu ŻH15B lub STS 20/100, linie nN z bardzo długimi obwodami i małymi przekrojami przewodów, co jest przyczyną powstawania dużych spadków napięć, częstych awarii, przeciążeń transformatorów. Taka sytuacja występuje we wsiach: Lipniak, Łupiny, Okniny Podzdrój, Wólka Wołyńska. Również we wsi Myrcha, w której zmodernizowano stację trafo istnieje pilna potrzeba modernizacji linii nN, bowiem występują tu jeszcze ostatnie w gminie Wiśniew fragmenty linii nN na słupach drewnianych.

Mapa 9. Stan techniczny lokalnych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych średniego napięcia 15 kV i niskiego napięcia 0,4 kV

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do stacji trafo 15/0,4 kV pracujących w gminie sytuacja przedstawia się następująco:

- stacje najstarsze z lat 60-tych, typu ŻH 15 – 10 sztuk (13,5%)
- stacje typu STSb20/125 i STSa20/100 z lat 70-tych – 16 sztuk (21,9%),
- stacje typu STSa20/250 z lat 80-tych – 35 sztuk (47,9%)
- stacje typu STSbp/STSp 20/250, STSR z lat 1998-2011 – 12 szt. (16,4%).

Jak widać z powyższego zestawienia, stacji pracujących około i ponad 40 lat, czyli w pełni zdekapitalizowanych technicznie jest 26 sztuk (35,6%), natomiast jedynie 12 stacji (16,4%) to stacje najnowsze.

Stosunkowo mały zakres działań modernizacyjnych i inwestycyjnych spowodował, że jedynie w 5 wsiach wystąpiła istotna poprawa ogólnego stanu technicznego lokalnych sieci dystrybucyjnych. Nadal jednak gmina Wiśniew jest jedną z gmin wiejskich powiatu siedleckiego posiadających lokalne sieci dystrybucyjne w ogólnie niezłym stanie technicznym. Średni odsetek wsi powiatu siedleckiego mających lokalne sieci dystrybucyjne w ogólnie złym stanie technicznym wynosi około 35 %, podobny wskaźnik występuje statystycznie również na terenach wiejskich woj. mazowieckiego.

Stan techniczny lokalnych sieci elektroenergetycznych pokazano na mapie 9.

II. CELE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

1. Cele rozwoju

Biorąc pod uwagę istniejące uwarunkowania przyjmuje się następujące cele dalszego rozwoju gminy:

- a) cel nadrzędny - poprawa jakości życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi pomiędzy działalnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- b) cel społeczny: poprawa jakości życia mieszkańców,
- c) cele gospodarcze:
 - efektywny rozwój rolnictwa i przetwórstwa spożywczego,
 - rozwój elektroenergetyki wiatrowej,
 - rozwój turystyki i wypoczynku,
 - rozwój usług związanych z obsługą ludności, rolnictwa oraz turystyki i wypoczynku;
- d) cele przyrodnicze: ochrona walorów wszystkich elementów środowiska przyrodniczego, a więc: lasów, dobrych gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, a także powietrza atmosferycznego;
- e) cele kulturowe: zachowanie cennych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków architektury i ich ekspozycji;
- f) cele przestrzenne: kształtowanie ładu przestrzennego, w szczególności przy planowaniu, modernizacji i rozwoju zagospodarowania miejscowości gminnej, której układ przestrzenny został wpisany do gminnej ewidencji zabytków.

2. Polityka przestrzenna gminy

Polityka przestrzenna gminy będzie wyrażać się w inicjowaniu działań zmierzających do realizacji wyżej sformułowanych celów, uznanych w aktualnych warunkach za najważniejsze. Wymaga to wyprzedzającego przygotowywania i uzbrajania terenów dla budownictwa mieszkaniowego i usługowego oraz działalności produkcyjnej. Gospodarka ściekowa będzie rozwiązywana poprzez rozbudowę istniejącej oczyszczalni ścieków i sukcesywną budowę kanalizacji sanitarnej. Prowadzona będzie modernizacja sieci elektroenergetycznych, zapewniająca poprawę parametrów zasilania w energię elektryczną mieszkańcom wsi odczuwającym braki w tym zakresie oraz odbiór do sieci energii wytworzonej w wybudowanych elektrowniach wiatrowych.

Poprawa obsługi mieszkańców będzie osiągnięta m.in. przez dostosowywanie systemów oświaty i służby zdrowia do zmieniających się uwarunkowań, zwłaszcza demograficznych. Czynione będą też starania na rzecz rozwoju kultury, zwiększenia bezpieczeństwa publicznego i zabezpieczenia przeciwpożarowego.

Realizacja celów gospodarczych w warunkach gospodarki rynkowej odbywać się będzie poprzez wspomaganie przedsięwzięć gospodarczych prowadzących do uruchamiania lub powiększania skali produkcji i usług, a poprzez to do zmniejszania bezrobocia, wzrostu zamożności i lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

Realizacja celów przyrodniczych powinna się odbywać poprzez egzekwowanie przepisów prawnych dotyczących ochrony przyrody, ochrony środowiska, lasów, ochrony gleb. Należy współdziałać z właścicielami gruntów i administracją leśną w realizacji zalesiania. Współpracując z odpowiednimi organami ochrony środowiska dążyć się będzie do wprowadzenia form ochrony prawnej środowiska w dostosowaniu do rangi występujących walorów. Ochronie wód służyć będą budowa systemu kanalizacji sanitarnej oraz zorganizowany system odbioru i utylizacji odpadów stałych.

Ochrona wartości kulturowych będzie polegała na utrzymaniu należytego stanu technicznego obiektów zabytkowych i uzgadnianiu z Państwową Służbą Ochrony Zabytków wszelkich przedsięwzięć w ustanowionych strefach ochrony konserwatorskiej, w odniesieniu do obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków oraz obiektów zainteresowania konserwatorskiego.

Polityka przestrzenna gminy będzie realizowana poprzez sterowanie procesem sporządzania planów miejscowych, kierując się wskazaniem niniejszego studium oraz egzekwowanie przepisów prawa budowlanego.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

1.1. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy

Na podstawie wieloletnich tendencji w przestrzennym rozmieszczeniu ludności i aktywności pozarolniczych oraz prognozy demograficznej można stwierdzić, że w perspektywie kilkunastu lat nie nastąpią istotne zmiany w strukturze przestrzennej gminy. Wystąpi kontynuacja rozwoju **rolnictwa**. Funkcja ta pozostanie wiodąca w gminie Wiśniew. O jakości rolnictwa powinno decydować położenie gminy w sąsiedztwie miasta Siedlce. Gmina stanowi naturalne zaplecze miasta. Produkcja rolna powinna być ukierunkowana przede wszystkim na potrzeby miasta i wytwarzać produkty nie znoszące długiego transportu. Produkcja tego rodzaju jest produkcją intensywną, wymagającą dużego nakładu pracy, a jednocześnie przynoszącą duże dochody, co leży w interesie mieszkańców gminy.

Produkcja rolnicza wiąże się także z dalszym dynamicznym rozwojem funkcjonującego zakładu przetwórstwa mięsnego we wsi Mościbrody.

Rolniczy charakter gminy wymaga rozwoju innych funkcji, a w szczególności:

- funkcji usługowych związanych z obsługą rolnictwa, oświatą, kulturą, zdrowiem i opieką społeczną,
- funkcji mieszkaniowej wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą komunalną.

Pomysłem na rozwój i aktywizację gminy jest wykorzystanie pustych obecnie przestrzeni sąsiadujących z terenami leśnymi i stawami pod lokalizację obiektów wypoczynkowo - rekreacyjnych. Aby zapewnić wysoką, jakość i atrakcyjność przestrzeni wypoczynkowych należy oprócz rekreacji indywidualnej wdrażać rekreację zorganizowaną. Lokalizacja dużych obiektów komercyjnych służących rekreacji, zabawie i sportom, a położonych z dala od zabudowy mieszkaniowej i dużych tras komunikacyjnych przyciągnie inwestorów, stworzy nowe miejsca pracy oraz przyciągnie potencjalnych konsumentów.

Jedną z możliwości rozwoju gminy może być agroturystyka. Rejonem powstawania gospodarstw agroturystycznych są tereny zabudowy zagrodowej w północno - zachodniej części gminy, związane z obszarami chronionego krajobrazu i występowaniem obiektów zabytkowych. W celu rozwoju turystyki należy:

- stworzyć warunki do budowy i rozbudowy gospodarstw rolniczych, przystosowując je do przyjmowania turystów,
- stworzyć szlaki turystyczne piesze, rowerowe i jazdy konnej, obejmujące tereny gminy najcenniejsze pod względem przyrodniczym i kulturowym,
- wyeksponować posiadane walory przyrodnicze i kulturowe poprzez ich oznakowanie i promocję w regionie.

Dojdzie do niewielkiego zwiększenia powierzchni przeznaczonej pod budownictwo mieszkaniowe, usługi, działalność gospodarczą, urządzenia obsługi gospodarki rolnej. Obszary te powinny osiągnąć pełny standard wyposażenia technicznego w zakresie komunikacji, zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków, energetyki, telekomunikacji i gospodarki odpadami. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi urbanizacji będzie poprawa stanu infrastruktury technicznej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

1.2. Przeznaczenie terenów

Do opracowania kierunków zmian w przeznaczeniu terenów i zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew wykorzystano:

- a) ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowości gminnej, które z mocy prawa straciły ważność z dniem 31 grudnia 2003 r.
- b) ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących niewielkie obszary, których granice zobrazowano na części graficznej studium,
- c) inne opracowania planistyczne przy uwzględnieniu ustaleń studium z 1999 r.
- d) analizy w zakresie:
 - położenia geograficznego gminy,
 - walorów, stanu i konieczności ochrony środowiska,
 - możliwości rozwoju funkcji gospodarczych,
 - stanu zagospodarowania,
 - możliwości rozwoju infrastruktury.

Na podstawie szczegółowej analizy w/w uwarunkowań rozwoju gminy wyznaczono na rysunku studium... **obszary urbanizacji i obszary otwarte.**

W ramach tych obszarów określono przeznaczenie terenów. Granice terenów uwidocznione na rysunku „Studium...”, określające ich przeznaczenie, są orientacyjne. Wyznacza

się tereny o dominujących funkcjach, w których dopuszcza się realizację innych funkcji – z zastrzeżeniem, że funkcje te nie mogą powodować uciążliwości dla funkcji wiodącej oraz wykluczać lub ograniczać możliwości jej rozwoju.

Określa się zasady zagospodarowania i użytkowania przestrzeni. Ustalone w Studium.. wytyczne powinny być stosowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zwanych w dalszej części niniejszego opracowania „planami miejscowymi”.

1.2.1. Obszary urbanizacji

W obszarze urbanizacji wyodrębniono tereny przeznaczone pod zabudowę zagrodową, mieszkaniową jednorodzinną, usługową, produkcyjno - usługową i techniczno - produkcyjną. W obrębie w/w podstawowych funkcji wyznacza się następujące tereny:

RM - tereny zabudowy zagrodowej

Obejmują tereny istniejącej i projektowanej zwartej zabudowy zagrodowej. Wyznaczono je we wszystkich miejscowościach gminy w oparciu o istniejącą zabudowę i zgłoszone wnioski. Zabudowa zagrodowa będzie stanowić ponad połowę powierzchni tych terenów. Dopuszcza się lokalizację obiektów specjalistycznej produkcji rolnej na warunkach określonych w przepisach odrębnych. Umożliwia się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz funkcje usługowe nieuciążliwe, a nadto lokalizację infrastruktury technicznej i komunikacji.

1RM - tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej oraz letniskowej

Obejmują tereny istniejącej i projektowanej zabudowy zagrodowej oraz mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej i letniskowej we wsiach: Stok Wiśniewski, Myrcha, Wólka Wiśniewska, Wólka Wołyńska i Lipniak. Ze względu na dynamikę zachodzących procesów trudno tu wskazać funkcję dominującą.

Dopuszcza się lokalizację obiektów specjalistycznej produkcji rolnej na warunkach określonych w przepisach odrębnych. Umożliwia się funkcje usługowe nieuciążliwe oraz lokalizację infrastruktury technicznej i komunikacji.

MN/U – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej

Obejmują tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usługowej o charakterze usług nieuciążliwych zarówno wbudowanych jak wolnostojących we

wsiach: Wiśniew, Mościbrody, Wiśniew-Kolonia i Borki Paduchy. Dopuszcza się lokalizację usług publicznych oraz lokalizację infrastruktury technicznej i komunikacji.

W przypadku zabudowy bliźniaczej należy ściśle narzucać konieczność zachowania powtarzalności poszczególnych segmentów zabudowy w odniesieniu do wysokości, kształtu, geometrii dachu, kolorystyki dachu i elewacji zewnętrznych oraz stolarki okiennej i drzwiowej.

Nowe tereny wyznaczono w oparciu o zebrane Wnioski.

Tereny te zgodnie z zamierzeniami gminy włączono do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ponieważ wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

1MN/U – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej

Obejmuje projektowaną zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz usługową o charakterze usług nieuciążliwych zarówno wbudowanych jak wolnostojących we wsi Borki-Paduchy. Dopuszcza się lokalizację usług publicznych oraz lokalizację infrastruktury technicznej i komunikacji.

Na ten teren gmina zamierza przystąpić do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ponieważ jego część wymaga uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Przewiduje się zabudowę o niskiej intensywności, nawiązującą gabarytami do istniejącej zabudowy. Maksymalny wskaźnik zabudowy – 50%. Wysokość nowych budynków maksymalnie do 10m. Dachy dwuspadowe i wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych do 42°. Dopuszcza się stosowanie dachów płaskich. Powierzchnia biologicznie czynna minimum 30% powierzchni działki.

2RM - teren zabudowy zagrodowej

Obejmuje teren projektowanej zabudowy zagrodowej. Wyznaczono je we wsi Kolonia Wiśniew w związku z planowanym demontażem linii elektroenergetycznej NN 220kV. Dopuszcza się lokalizację obiektów specjalistycznej produkcji rolnej na warunkach określonych w przepisach odrębnych. Dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz funkcje usługowe nieuciążliwe, a nadto lokalizację infrastruktury technicznej i komunikacji. Przewiduje się zabudowę o niskiej intensywności, nawiązującą gabarytami do istniejącej zabudowy. Maksymalny wskaźnik zabudowy – nie może przekroczyć 40 % powierzchni działki. Powierzchnia biologicznie czynna minimum

30%. Wysokość nowych budynków - maksymalnie do 10,0 m. Dachy dwuspadowe i wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych do 42°. Parametry i gabaryty budynków inwentarskich i budowli rolniczych – według indywidualnych potrzeb.

UP - tereny zabudowy usług publicznych

Obejmują tereny istniejących usług publicznych, które mogą być zaadaptowane na inne cele ze szczególnym uwzględnieniem innych usług. Jako usługi publiczne rozumie się usługi w zakresie administracji, oświaty, opiekuńczo- wychowawcze, łączności, kultury, sportu, rekreacji, zdrowia i opieki społecznej i świetlic wiejskich oraz inne świadczone przez administrację publiczną służące interesowi ogółu. Dopuszcza się lokalizację obiektów infrastruktury technicznej.

UK - tereny usług sakralnych

Obejmują tereny istniejących kościołów i obiektów sakralnych położonych we wsiach: Wiśniew, Radomyśl i Śmiary. Dopuszcza się lokalizację obiektów związanych z usługami sakralnymi oraz obiektów infrastruktury technicznej.

W - tereny zaopatrzenia w wodę

Obejmują tereny istniejących stacji uzdatniania wody we wsi Wiśniew i Radomyśl. Na tych terenach dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej.

NO - teren oczyszczalni ścieków

Obejmują teren istniejącej oczyszczalni ścieków we wsi Wiśniew. Na tym terenie dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej.

ZC – tereny cmentarzy

Obejmują tereny istniejących cmentarzy we wsiach: Wiśniew, Radomyśl i Śmiary, które planowane są do zachowania z możliwością lokalizacji obiektów kultu religijnego i małej architektury.

US/W - tereny usług sportu i rekreacji.

Obejmują tereny istniejących i projektowanych usług turystyki, sportu i rekreacji we wsi Wiśniew. Dopuszcza się inne obiekty usługowe (handel) związane z funkcją podstawową oraz infrastrukturę techniczną.

U/KS - tereny usług komunikacji samochodowej

Obejmuje tereny istniejących stacji paliw płynnych i gazowych z uzupełniającą funkcją handlu, gastronomii. Na tych terenach położonych we wsi Wiśniew dopuszcza się inne usługi nieuciążliwe oraz infrastrukturę techniczną.

ZP/U – tereny zieleni parkowej i usług

Obejmują tereny zespołu dworsko – parkowego we wsi Mościbrody. Na wskazanym terenie dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych. Obowiązuje nakaz pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej, a wszelka działalność inwestycyjna musi być prowadzona pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

P-T – teren zabudowy produkcyjno-technicznej

Obejmuje teren przeznaczony pod lokalizację budynków przemysłowych, składów, magazynów, hurtowni, budynków funkcji mieszanych, zabudowy pomocniczej, baz technicznej obsługi oraz innych zakładów produkcyjnych. Dopuszcza się inne usługi o podobnym charakterze oraz obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji. Wokół granic działek budowlanych graniczących z terenami dróg publicznych należy lokalizować pasy wielowarstwowej zieleni izolacyjnej, jeśli wymagać będzie tego specyfika technologii i skutków emisji do powietrza.

P-U – tereny zabudowy produkcyjno-usługowej

Obejmują istniejące i nowoprojektowane tereny przewidziane do lokalizacji zakładów związanych z działalnością gospodarczą, świadczących usługi o charakterze ogólnodostępnym. Dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

RM1 – tereny specjalistycznej produkcji rolnej

Obejmują tereny istniejących ferm w zakresie hodowli drobiu. Na wskazanych terenach wielkości produkcyjne uzależnia się od wymogów wynikających z przepisów odrębnych, a w szczególności dotyczących ochrony środowiska. Dopuszcza się inną specjalistyczną produkcję rolną oraz lokalizację obiektów infrastruktury technicznej i innych usług związanych z tą funkcją.

Obszary potencjalnego rozwoju urbanizacji powinny być wyposażone w elementy infrastruktury technicznej, a w szczególności:

- komunikacji,
- zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- elektroenergetyki,

- telekomunikacji,
- gospodarki odpadami.

Dopuszcza się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego korygowanie i ustalanie ostatecznych przebiegów linii rozgraniczających pomiędzy terenami o różnym przeznaczeniu i różnych zasadach zagospodarowania, w zależności od zaistniałych uwarunkowań i potrzeb, których nie można było przewidzieć na etapie sporządzania niniejszej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew – w szczególności ze względu na granice działek wynikające z układów geodezyjnych map ewidencyjnych albo ochronę klas bonitacyjnych użytków rolnych i leśnych lub ochronę wód powierzchniowych i podziemnych.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się korekty przebiegu określonych linii rozgraniczających dróg publicznych, w zależności od zaistniałych uwarunkowań i potrzeb oraz możliwości technicznych wytyczania i budowy tych dróg.

Na terenach wyznaczonych liniami rozgraniczającymi, gdzie studium dopuszcza różne formy zagospodarowania w obrębie jednego przeznaczenia terenu, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego może nastąpić dodatkowe rozgraniczenie tych funkcji i doprecyzowanie ich lokalizacji.

Wskazane w studium przebiegi sieci infrastruktury technicznej są przebiegami orientacyjnymi i mogą ulegać korektom na etapie planów miejscowych lub projektów technicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi. Wszystkie zmiany przepisów, uchylenie obowiązujących przepisów przywołanych w niniejszym studium lub ustanowienie nowych przepisów po uchwaleniu niniejszego studium mające wpływ na zagospodarowanie terenu, nie powodują nieważności studium, a sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą uznawały przepisy obowiązujące na dzień uchwalania przedmiotowych planów, co będzie zgodne z niniejszym studium.

W przypadku sporządzania planów miejscowych, jeśli istniejące zagospodarowanie terenu jest odmienne od projektowanego w studium, w celu doprowadzenia do zgodności planu ze studium dopuszcza się utrzymanie w planie miejscowym istniejącej funkcji danego terenu. Reguła ta nie może dotyczyć wskazanych w studium terenów dróg publicznych.

1.2.2. Obszary otwarte

Obszary otwarte obejmują grunty orne z rozproszoną kolonijną zabudową zagrodową, użytki zielone (łąki i pastwiska), doliny rzeczne, wody powierzchniowe i użytki leśne. Doliny cieków powierzchniowych i ekosystemów leśnych tworzą podstawowy system przyrodniczy gminy, który powinien być wyłączony z lokalizacji zabudowy kubaturowej oraz powinien podlegać wzmożonej ochronie przed zmianą użytkowania.

Część obszarów otwartych położonych w zachodniej i południowej części gminy podlega prawnej ochronie w myśl ustawy o ochronie przyrody jako obszary chronionego krajobrazu.

Do obszarów otwartych należą wyznaczone na rysunku Studium *Kierunki zagospodarowania przestrzennego*:

- tereny rolne,
- tereny zieleni,
- tereny wód.

TERENY ROLNE

R1 – obejmują tereny rolne z rozproszoną zabudową zagrodową. Na tych terenach dopuszcza się, przy zachowaniu zasad ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu, lokalizację nowej zabudowy zagrodowej z możliwością wykorzystania jej do celów agroturystyki, a także obiektów związanych z produkcją rolną i jej obsługą, na działkach posiadających dostęp do drogi publicznej. Wskazane na terenach rolnych R1 tereny występowania potencjalnych złóż surowców naturalnych należy chronić w trybie przepisów szczególnych. Na części terenów R1, które zostały włączone do obszarów możliwej lokalizacji elektrowni wiatrowych i ich stref ochronnych należy zachować dotychczasowy sposób zagospodarowania. Szczegółowe zasady zagospodarowania zostaną określone w sporządzanych dla tych terenów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

R2 – obejmują grunty orne z niewielkim udziałem łąk i pastwisk oraz rozproszoną zabudową zagrodową, położone w granicach obszaru chronionego krajobrazu, gdzie produkcja rolna powinna być podporządkowana reżimom ochrony walorów przyrodniczo – krajobrazowych szczegółowo omówionych w rozdziale „Kierunki ochrony środowiska..”. Zaleca się pozostawienie funkcji rolniczej z możliwością zalesień najsłabszych gleb.

Na tych terenach powinna nastąpić aktywizacja rolnictwa poprzez wytwarzanie żywności metodami ekologicznymi.

RE - obejmują głównie łąki i pastwiska w dolinach rzek i cieków powierzchniowych tworzące podstawowy system przyrodniczy gminy. Są to w większości doliny rzeczne objęte ochroną lub wskazane do ochrony. Na tych terenach zaleca się utrzymanie dotychczasowej funkcji rolnej i rybackiej (również zabudowy z nimi związanej) oraz wprowadzenia uzupełniających zalesień.

TERENY ZIELENI

Obejmują tereny lasów, zalesień i parków. Na tych terenach obowiązują zasady zagospodarowania zgodne z przeznaczeniem w oparciu o przepisy odrębne. Wprowadza się zakaz zabudowy kubaturowej w obrębie parków, z wyjątkiem małej architektury, obiektów budowlanych związanych z muzealnictwem, rekreacją i wypoczynkiem (np. oranżerie, SPA, rehabilitacja zdrowotną). Wyjątki nie są dopuszczalne w obrębie parków z jednoznacznym graficznym określeniem takiej części. Dopuszcza się realizację obiektów infrastruktury technicznej.

TERENY WÓD

Obejmują wody powierzchniowe i istniejące zbiorniki wodne.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy

2.1. Kierunki zagospodarowania terenów

Wszechstronne analizy stanu zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew oraz zapisy z planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, pozwalają na stwierdzenie, że w gminie nie należy spodziewać się szczególnej presji inwestorów na nowe tereny budowlane. Również analiza porównawcza ze studium gminy Wiśniew z 1999 roku wykazała, że znaczna część terenów przeznaczonych wówczas w studium na cele zabudowy w ciągu 13 lat nie została wykorzystana.

Położenie gminy Wiśniew, a w szczególności oddalenie od dużej aglomeracji miejskiej, powoduje, że nie ma tu nacisku inwestycyjnego na pozyskiwanie nowych terenów budowlanych na terenach wiejskich. Ruch migracyjny na terenie gminy Wiśniew jest raczej ustabilizowany i odbywa się w kierunku z obszarów wiejskich do miasta.

Na obszarach wiejskich gminy zabudowa ma przeważnie charakter liniowy, a nowa zabudowa powstaje w oparciu o uzupełnienie układów wokół istniejących dróg.

Dalszy rozwój zabudowy jest ściśle uzależniony od występujących uwarunkowań. Powinien opierać się o istniejące tereny zwartej zabudowy wsi, z tendencją do ich poszerzania, a nie wyznaczania nowych terenów rozwojowych. W miejscowości gminnej dominować będzie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa. Natomiast na obszarach pozostałych wszystkich wsi generalnie będzie dominować zabudowa mieszkaniowa, głównie zagrodowa wymieszana w różnym stopniu z zabudową jednorodzinną. Stopień wymieszania zabudowy i udział poszczególnych typów zabudowy mieszkaniowej w strukturze osadniczej danej miejscowości ściśle uwarunkowany jest położeniem. W miejscowościach położonych w południowej części gminy, dominuje zabudowa zagrodowa i ta tendencja powinna się utrwać.

Kierunki zagospodarowania i użytkowania terenów określają wyodrębnione w poszczególnych wsiach obszary urbanizacji i obszary otwarte. Ich granice zostały wyznaczone na rysunku Studium.

W granicach obszarów urbanizacji do podstawowego układu wsi oprócz terenów rolnych przeznaczonych pod zagospodarowanie, w stosunku, do których podjęte zostały decyzje o zmianie ich przeznaczenia na cele nierolnicze, włączone zostały także tereny rolne w stosunku, do których na wniosek Wójta, Rada Gminy w przyszłości w miarę potrzeb będzie mogła przystąpić do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W granicach obszarów urbanizacji, określonych na rysunku studium, obowiązują następujące zasady w zakresie kształtowania zagospodarowania terenów:

- wyeksponowanie rozwiązań urbanistycznych w ważnych miejscach układów przestrzennych w poszczególnych jednostkach osadniczych, a w szczególności skrzyżowań głównych dróg (ulic), ciągów ulicznych, w terenach położonych wzdłuż drogi krajowej nr 63, a nadto w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów odgrywających istotną rolę w strukturze przestrzennej,
- forma architektoniczna budynków mieszkalnych, mieszkalno-usługowych, usługowych, powinna harmonijnie wpisywać się w otaczający krajobraz,
- ograniczenie maksymalnej wysokości nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – do 10 m, mieszkaniowo - usługowej do 12m, zagrodowej do 12m, letniskowej do 9,0m. Nie wprowadza się ograniczeń gabarytów zabudowy o innym przeznaczeniu dopuszczając możliwość zastosowania indywidualnych parametrów wynikających z funkcji lub potrzeb technologicznych obiektów;

- minimalne wielkości działek przeznaczonych pod zabudowę: jednorodzinną - ponad 700 m², jednorodzinną z usługami - ponad 1000 m², letniskową - ponad 600 m².

Dopuszczalne są odstępstwa w indywidualnych przypadkach w następstwie podziałów wtórnych na terenach wyposażonych w dostępne do przyłączenia co najmniej sieci wodociągowe, kanalizacji sanitarnej, energii elektrycznej i dróg publicznych.

2.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów

W Studium.. ustala się wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania nowych terenów położonych w granicach obszarów urbanizacji. Dotyczą one wybranych podstawowych funkcji.

➤ Maksymalny wskaźnik zabudowy dla terenów:

- zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej – 40%,
- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – 50%,
- zabudowy usługowej – 60%,
- usług publicznych – 80%,
- zabudowy produkcyjno – usługowej – 70%,
- zaopatrzenia w wodę – 80%,
- usług sportu i rekreacji – 20%,
- zabudowy usług komunikacji samochodowej – 80%,
- zabudowy techniczno – produkcyjnej – 80%.

➤ Minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej dla nowych terenów:

- zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej – 30%,
- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – 20%,
- zabudowy usługowej – 15%,
- usług publicznych – 20%,
- zabudowy produkcyjno – usługowej – 10%,
- zaopatrzenia w wodę – 20%,
- usług sportu i rekreacji – 80%,
- zabudowy usług komunikacji samochodowej – 80%,
- zabudowy techniczno – produkcyjnej – 20%.

Przy kształtowaniu zagospodarowania na nowo wyznaczonych terenach, w Studium dopuszcza się odstępstwa od przyjętych wskaźników, po ich szczegółowej analizie uzasadnionej przepisami odrębnymi lub intensywności istniejącej zabudowy na danej działce. Dotyczy to także budowy nowych budynków na działkach z istniejącą zabudową.

2.3. Tereny wyłączone z zabudowy

W studium wyłącza się z zabudowy:

- obszary projektowanych rezerwatów przyrody,
- tereny leśne za wyjątkiem zabudowy związanej z obsługą gospodarstw leśnych i innej zabudowy wskazanej w niniejszym studium,
- doliny rzeczne i ciekі powierzchniowe stanowiące podstawowy system przyrodniczy,
- tereny przeznaczone do zalesienia.

Na terenie gminy występują również ograniczenia w lokalizowaniu zabudowy wynikające z występowania:

- obszarów złóż kopalin – w granicach obszaru nakazuje się umożliwienie eksploatacji złoża kopaliny,
- terenów leśnych – w odległości do 12 m zakazuje się lokalizacji nowych obiektów budowlanych z wyjątkiem infrastruktury technicznej,
- terenów cmentarzy – w strefie do 50 m od granic cmentarza wyklucza się realizację zabudowy mieszkaniowej, usług publicznych oraz ujęć wody i przewodów wodociągowych, w strefie 150 m od granic cmentarza wyklucza się realizację ujęć wody. W obydwu strefach nakazuje się zaopatrzenie w wodę z sieci wodociągowej wszystkich użytkowników;
- ujęć wody – w strefie bezpośredniej ochrony ujęcia zakazuje się użytkowania terenu do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody,
- linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia – w strefie do 19 m od osi linii 110 kV w obie strony i w strefie do 35 m. od osi linii 400kV, w której może być przekroczony dopuszczalny poziom promieniowania elektromagnetycznego, zakazuje się lokalizowania obiektów budowlanych przeznaczonych na pobyt ludzi,
- gazociągu wysokiego ciśnienia – w odległości do 15 m od osi gazociągu zakazuje się lokalizacji budynków, parkingów oraz podziemnych sieci infrastruktury technicznej posiadającej bezpośrednie połączenie z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt, natomiast do 5

m od osi gazociągu zakazuje się lokalizacji podziemnych sieci infrastruktury technicznej nie posiadającej bezpośredniego połączenia z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt,

- drogi krajowej - w odległości do 100 m od osi drogi, w wyniku uciążliwości wywołanych przekroczeniem dopuszczalnych poziomów hałasu, nakazuje się zachowanie odpowiednich warunków akustycznych w zabudowie mieszkaniowej, zabudowie związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży oraz w terenach wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
- linii kolejowej – w strefie do 20 m od osi skrajnego toru zakazuje się sytuowania obiektów budowlanych niezwiązanych z obsługą terenu kolejowego, w strefie do 100 m nakazuje się zachowanie odpowiednich warunków akustycznych w zabudowie mieszkaniowej, zabudowie związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży oraz w terenach wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów

W celu ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych w zagospodarowaniu gminy należy prowadzić racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi takimi jak: woda, gleby, lasy, powietrze i złoża kopalin, poprzez:

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

- zachowanie i ochronę przed zasypywaniem i zanieczyszczaniem naturalnych stawów jako ważnych elementów krajobrazu wsi, śródpolnych oczek wodnych z przylegającymi pasami zieleni oraz oczek śródleśnych,
- zachowanie istniejących zbiorników retencyjnych, drożności systemu kanałów oraz rowów i urządzeń melioracyjnych;
- zachowanie w miarę możliwości naturalnych linii brzegowych rzek;
- utrzymanie istniejących i wprowadzenie trwałych użytków zielonych, pasów zadrzewień i zakrzewień wzdłuż linii brzegowej rzek na terenach sąsiadujących z terenami rolnymi;
- zachowanie i ochronę obszarów źródliskowych;
- wyposażenie obszarów zwartej zabudowy w systemy wodno-kanalizacyjne z

odprowadzaniem ścieków do oczyszczalni,

- wyposażenie rozproszonej zabudowy kolonijnej w szczelne zbiorniki na ścieki sanitarne, z których ścieki wywożone będą do oczyszczalni,
- nieodprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub gruntu,
- ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania chemicznych środków ochrony roślin na terenach dolin i zagłębień bezodpływowych,
- pozostawienie zadrzewień, stanowiących efektywne filtry biogeochemiczne, skutecznie wstrzymujące spływ nawozów sztucznych, detergentów i środków ochrony roślin,
- składowanie odpadów stałych wyłącznie na urządzonych terenach gromadzenia odpadów,
- zachowanie wzmożonego nadzoru sanitarnego wokół ujęć wód głębinowych;

Ochrona gleb

- ochronę przed zainwestowaniem gleb mineralnych zaliczonych do III klasy bonitacyjnej oraz gleb organicznych;

Ochrona gruntów leśnych

- maksymalną ochronę i utrzymanie w dotychczasowym użytkowaniu gruntów leśnych, z uwagi na ich znaczenie ekologiczne i gospodarcze;
- zwiększanie areału gruntów leśnych powinno w szczególności dotyczyć terenów przyległych do istniejących kompleksów leśnych i gruntów V, VI i IV z klas bonitacyjnych oraz gruntów IV klasy bonitacyjnej jeśli areał przeznaczony do zalesienia nie przekracza 10 arów lub jest gruntem zdegradowanym;
- zalesianie gruntów zgodnie z operatem granicy polno-leśnej, w którym wskazano miejsca i kolejność zalesień;
- utrzymanie w dotychczasowym użytkowaniu zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, nad ciekami oraz wewnątrz wsi (ze względu na ich znaczenie ekologiczne i krajobrazowe);
- w lasach uznanych za ochronne prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający ciągłe spełnianie celów, dla których zostały wydzielone;

Ochrona powietrza

- lokalizację inwestycji minimalizujących emisję zanieczyszczeń,

- stosowanie źródeł energii tzw. ekologicznych (energia elektryczna i gaz);

Ochrona złóż kopalin

- ochronę przed zainwestowaniem udokumentowanych złóż kopalin,
- poszukiwanie złóż kopalin wyłącznie na podstawie koncesji wydanych zgodnie z przepisami odrębnymi,
- wydobywanie kopalin ze złóż wyłącznie na podstawie koncesji zgodnie z planem zagospodarowania złoża, w sposób gospodarczo uzasadniony i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopalin,
- rekultywację terenów po zakończeniu eksploatacji złóż.

W/w ustalenia dotyczące ochrony złóż kopalin oraz zasad ich eksploatacji obowiązują Również w stosunku do nowoodkrytych surowców (tj. odkrytych po uchwaleniu niniejszego studium).

3.2. Obszary objęte prawną ochroną przyrody

W studium zachowuje się wszystkie ustanowione prawnie formy ochrony szczegółowo omówione w I – ej części opracowania „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

Granice w/w form ochrony zostały określone na rysunku studium.

Do nich należą:

- 1) *obszar Natura 2000* SOO „Gołobórz” o symbolu PLH 140028. W gminie Wiśniew znajduje się niewielki, południowo-wschodni fragment tego obszaru. Zasady gospodarowania w tym obszarze regulują przepisy szczególne, a zostaną one określone w planie ochrony tego obszaru;
- 2) *obszar Natura 2000* OSO „Lasy Łukowskie” o symbolu PLB 060010. Niewielki fragment tego obszaru (4,3 ha) jest położony na terenie gminy Wiśniew. Zasady gospodarowania w tym obszarze regulują przepisy szczególne, a zostaną one określone w planie ochrony tego obszaru;
- 3) obszary chronionego krajobrazu: Siedlecko-Węgrowski i Łukowski

Na terenie obszarów chronionego krajobrazu obowiązują następujące nakazy i zakazy:

nakazy:

- wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajobrazowych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze

wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem,

- maksymalne ograniczenie zmiany użytków zielonych na grunty orne,
- ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych,
- zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych,
- eliminowanie nielegalnego eksploataowania surowców mineralnych oraz rekultywacja terenów powyrobiskowych,
- zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasmem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi.

zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu obowiązujących przepisów odrębnych, z wyjątkiem przedsięwzięć służących obsłudze ruchu komunikacyjnego, turystyce oraz bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym,
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego i wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów oraz naprawy urządzeń wodnych,
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, z wyjątkiem wydobywania piasku i żwiru na powierzchni nie przekraczającej 2 ha przy wydobyciu rocznym nie przekraczającym 20000 m³, a działalność będzie prowadzona bez użycia materiałów wybuchowych,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym oraz utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą i remontem urządzeń wodnych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybicka,
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnobłotnych,

- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki wodnej, leśnej i rybackiej.

4) pomniki przyrody.

Na terenie gminy Wiśniew w rejestrze pomników występują 3 drzewa (dąb szypułkowy położony przy leśniczówce w Stoku Wiśniewskim, lipa drobnolistna położona w miejscowości Wólka Wiśniewska, jesion wyniosły położony w miejscowości Mościbrody, na terenie parku dworskiego).

W studium ustala się konieczność zachowania 15m strefy ochronnej wokół pomników przyrody wykluczającej wszelkie zainwestowanie. Zakazuje się:

- wycinania i uszkodzania drzew,
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków,
- zanieczyszczania terenu i rozpalania ognia w pobliżu drzew,
- budowy urządzeń technicznych i telekomunikacyjnych w pobliżu drzew.

3.3. Obszary i obiekty proponowane do objęcia prawną ochroną przyrody

W gminie Wiśniew postuluje się utworzenie:

*** Łukowskiego Parku Krajobrazowego**

- właściwy obszar parku, to tereny położone w granicach ustanowionego Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz fragment kompleksu leśnego na południe od wsi Okniny Nowe;
- otulinę parku, która obejmowałaby tereny na północ od proponowanych granic Parku Krajobrazowego; granica otuliny przechodziłaby po drogach: Łupiny, Jastrzębie Kąty, Kaczory, droga krajowa, Okniny Stare, na południe od wsi Radomyśl oraz wzdłuż linii kolejowej do południowej granicy gminy. Powierzchnia projektowanego Łukowskiego Parku Krajobrazowego w granicach gminy Wiśniew wynosiłaby około 660 ha, natomiast otuliny około 3300 ha. Dokładne wyznaczenie granic oraz powierzchni parku i jego otuliny będzie możliwe po sporządzeniu dokumentacji parku. Objęcie ochroną w formie parku krajobrazowego następuje w drodze rozporządzenia wojewody.

*** 3 rezerwatów przyrody:**

Rezerwat Okniny

Rezerwat leśny, położony przy południowej granicy gminy i drodze krajowej Siedlce-Łuków. Fragment projektowanego rezerwatu znajduje się w granicach sąsiedniej gminy Łuków. Północna część rezerwatu obejmuje lasy prywatne należące do wsi Okniny Nowe, natomiast część południowa (w gm. Łuków) obejmuje lasy państwowe Nadleśnictwa Łuków (oddz. 385). Powierzchnia rezerwatu wynosi około 50 ha, z tego na terenie gm. Wiśniew około 18 ha. Projektowany rezerwat obejmuje dobrze zachowane bory sosnowe o dużym stopniu naturalności.

Rezerwat Mogilki

Rezerwat leśny obejmujący dwa oddziały lasów państwowych (161 i 162) Nadleśnictwa Siedlce, leśnictwo Stok Wiśniewski, położony przy północno-zachodniej granicy gminy. Występują tu żyzne drzewostany liściaste - grąd kokoryczowy i łęg jesionowo-wiązowy oraz podmokła świerczyna z udziałem torfowców. W granicach projektowanego rezerwatu znajduje się także psiara przechodząca w torfowisko wysokie oraz łąka z chronionymi gatunkami roślin. Powierzchnia projektowanego rezerwatu wynosi około 48 ha.

Rezerwat Niecka Oknińska

Rezerwat leśny położony na gruntach wsi Okniny, obejmujący płaskie wyniesienie ostańcowe w granicach niecki zastoiskowej, pomiędzy wsiami Ciosny i Okniny Stare. Zachowały się tu fragmenty drzewostanów z nielicznymi dębami i osiką. Bogate florystycznie runo wskazuje, że była tu dąbrowa świetlista. W północnej części wyniesienia występują zarośla z udziałem grabu, a na stokach zarośla z brzozą niską i wierzbą śniadą. Na terenie projektowanego rezerwatu licznie występuje wiele chronionych i rzadkich gatunków roślin. Powierzchnia rezerwatu we wstępnie przyjętych granicach wynosi około 31 ha.

Dokładne wyznaczenie granic oraz powierzchni projektowanych rezerwatów przyrody będzie wykonane po sporządzeniu ich dokumentacji. Objęcie ochroną w formie rezerwatu następuje w drodze rozporządzenia wojewody.

*** użytku ekologicznego:**

użytek ekologiczny Nr 1

Położony jest w pobliżu południowego skraju niewielkiego kompleksu leśnego, rozciągającego się na południe od wsi Gostchorz. Jest to śródleśne bagno silnie zarośnięte

roślinnością szuwarową. Wymaga utrzymywania wody na odpowiednim poziomie. Powierzchnia projektowanego użytku ekologicznego wynosi około 2,5 ha.

Dokładne wyznaczenie granic oraz powierzchni projektowanych użytków ekologicznych będzie możliwe do wykonania podczas sporządzania ich dokumentacji, która powinna zawierać, m.in. geodezyjny wykaz gruntów oraz ich właścicieli. Objęcie ochroną w formie użytku ekologicznego następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały rady gminy.

3.4. Ochrona walorów krajobrazowych

W studium gminy Wiśniew ustala się realizację ochrony walorów krajobrazowych poprzez:

- rozwój urbanizacji głównie wzdłuż istniejącego układu drogowego, jako kontynuację stanu istniejącego,
- dalszy rozwój zabudowy niskiej harmonijnie wpisanej w otaczający krajobraz,
- wprowadzenie nowej zieleni ulicznej i przydrożnej,
- urządzenie terenów zieleni izolujących tereny mieszkaniowe i komunikacji od obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko (np. fermy), zachowanie minimalnej powierzchni biologicznie czynnej na działkach przeznaczonych pod zabudowę, określonej w niniejszym studium.

4. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Obiekty wraz z otoczeniem wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków na terenie gminy Wiśniew:

Zespół dworski w Mościbrodach, w tym:

1. Dwór, mur., 2 poł. XIX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993 r.
2. Oficyna z zespołu dworskiego, mur., pocz. XX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993r.
3. Park z zespołu dworskiego, XIX w., nr rej. zabytków A – 423, z dnia 21.06.1993 r.

Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy szczególne.

4.2. Obiekty znajdujące się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków

Na obszarze gminy Wiśniew 135 obiektów posiadających wartości kulturowe, zostało wpisanych do ewidencji zabytków. Pełny wykaz obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków załączony jest do części uwarunkowania.

Wszelkie działania przy wymienionych obiektach wymagają uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Postuluje się wpisanie do rejestru zabytków następujących obiektów:

1. Kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Wiśniewie
2. Kościół parafialny pw. św. Andrzeja z Avelinu w Radomyśli (Zabłociu).

4.4. Strefy ochrony konserwatorskiej oraz warunki zagospodarowania w poszczególnych strefach

Na obszarze gminy Wiśniew, proponuje się wyznaczyć następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

STREFA "A"- pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej, obejmuje:

- Zespół dworski w Mościbrodach.

Wszelkie działania inwestycyjne w strefie „A” należy prowadzić w oparciu o przepisy szczególne.

STREFA "B" - ochrony zachowanych elementów zabytkowych, obejmuje:

- Układ przestrzenny miejscowości Wiśniew,
- Układ przestrzenny miejscowości Łupiny,
- Układ przestrzenny miejscowości Radomyśl i Zabłocie,
- Układ przestrzenny miejscowości Śmiary,
- Układ przestrzenny miejscowości Tworki
- Cmentarz parafialny w Wiśniewie,
- Cmentarz parafialny w Radomyśli.

Strefa ta powinna podlegać postulowanym rygorom:

- wymaga się zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj.

- utrzymania istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów osi widokowych i kompozycyjnych,
- dopuszcza się realizację nowej zabudowy, z wymogiem dostosowania jej do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły zabudowy, przy jednoczesnym założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej,
- zakazuje się wytyczania nowych publicznych ciągów komunikacyjnych,
- szczegółowe ustalenia zostaną sformułowane na etapie planu.

STREFA "OW" - ochrony stanowisk archeologicznych, obejmuje:

- wszystkie stanowiska archeologiczne z terenu gminy ujęte w gminnej ewidencji zabytków, których lokalizacja jest znana.

W strefie tej ustala się:

Wszelka działalność inwestycyjna połączona z prowadzeniem prac ziemnych schodzących poniżej powierzchni gruntu o 0,30 m jest dopuszczalne pod warunkiem przeprowadzenia badań archeologicznych polegających na sporządzeniu dokumentacji konserwatorskiej obiektów i nawarstwień kulturowych w granicach jego strefy ochrony. Oprócz inwestycji liniowych i kubaturowych w strefie warunkiem tym objęto także: poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin, prace modernizacyjne i budowa dróg publicznych, niwelacje terenu, usuwanie karpin, budowa urządzeń wodnych i regulacji wód.

STREFA "R" - ochrony zachowanych układów wsi historycznych, obejmuje wsie historyczne według wykazu zamieszczonego w „Uwarunkowaniach ...”.

W strefie tej obowiązują ustalenia:

- wymaga się zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj. utrzymania istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów osi widokowych i kompozycyjnych,
- dopuszcza się realizację nowej zabudowy, z wymogiem dostosowania jej do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły zabudowy, przy jednoczesnym założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej,
- zakazuje się wytyczania nowych publicznych ciągów komunikacyjnych,
- szczegółowe ustalenia zostaną sformułowane na etapie planu.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

5.1. Komunikacja

System transportowy warunkuje prawidłowy rozwój i funkcjonowanie struktury przestrzennej. Zrealizowanie tego celu będzie uzależnione od:

- zapewnienia drogowych powiązań zewnętrznych z układem dróg krajowych, z najbliższymi miastami i sąsiednimi gminami,
- zapewnienia obsługi komunikacyjnej w układzie wewnętrznym gminy drogami o odpowiednich parametrach i nawierzchni twardej ulepszonej,
- dostosowania wybranych odcinków dróg do rozwoju turystyki rowerowej,
- rozwoju sieci zewnętrznych powiązań autobusowych gminy,
- poprawy sytuacji w dziedzinie obsługi technicznej pojazdów.

Gmina jest obsługiwana przez drogi: krajową, powiatowe i gminne.

W zakresie dróg krajowych przewiduje się w perspektywie budowę autostrady A-2, która będzie przebiegać wzdłuż północnej granicy gminy. Przebieg autostrady uwidoczniono na rysunku studium.

Dla obszarów położonych bezpośrednio przy planowanej autostradzie, na których dopuszczona będzie budowa obiektów budowlanych, zastosowanie mają przepisy szczególne.

Należy zachować określoną w przepisach szczególnych odległość obiektów budowlanych od krawędzi jezdni drogi krajowej nr 63 (klasa G), która obecnie wynosi co najmniej 10 m w terenie zabudowy oraz 25 m poza nią. Kwestię ograniczonej dostępności dróg krajowych Również regulują przepisy szczególne (obecnie jest to § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. nr 43 1999 r. poz. 430).

W celu poprawy bezpieczeństwa ruchu, w ciągu drogi krajowej nr 63 na odcinku Wiśniew – Gostchorz należy w perspektywie wybudować ścieżkę pieszo-rowerową lub wyodrębniony pas ruchu dla rowerzystów i pieszych.

Drogi powiatowe posiadają szczególne znaczenie w powiązaniach z sąsiadującymi gminami, zwłaszcza Zbuczyn, Domanice i Skórzec. Powinny być one utrzymywane w odpowiednim stanie technicznym. Drogi powiatowe mają klasę G lub L. Powinny być wyposażone w nawierzchnię twardą ulepszoną o nośności dostosowanej do natężenia ruchu, szerokości jezdni 5,5 m, zaś na trasach, po których odbywa się ruch ciężkich pojazdów - 6,0 m. Kolejność modernizacji tych dróg będzie uzależniona od potrzeb oraz możliwości finansowych zarządcy tych dróg.

Drogi gminne - realizujące powiązania: międzygminne bliskiego zasięgu, wewnątrz gminne i prowadzące obsługę obszarów rolniczych, należy projektować w klasie L. Docelowo wszystkie drogi gminne powinny posiadać nawierzchnię twardą ulepszoną.

W celu ukierunkowania rozwoju turystyki rowerowej, na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” uwidoczniono pięć tras rowerowych (w nawiasach przybliżona długość na terenie gminy Wiśniew w wariantie podstawowym), które należy wyposażyć w obiekty i urządzenia ułatwiające ruch turystyczny. Są to następujące trasy:

- Dolina Muchawki (10,1 km),
- Kosiorki – Lipniak (17,4 km),
- Wiśniew cz. północna (20,2 km) – przebieg podstawowy i wariantowy,
- Wiśniew cz. południowa (28,9 km) – przebieg podstawowy i wariantowy,
- Łupiny – Domanice – Mroczyki,
- Śladami historii (9,1 km).

Przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać następujące zasady:

- określić linie rozgraniczające dla poszczególnych ciągów drogowych przyjmując dla dróg: wojewódzkich - 20-25 m, powiatowych - min. 15 m, gminnych - min. 12 m,
- w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców wsi przyległych do drogi krajowej nr 63 należy zabezpieczyć teren pod budowę pasów pieszo-rowerowych,
- obiekty budowlane przy drogach powinny być sytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni co najmniej 10 m przy drodze krajowej, 8 m przy drogach powiatowych i 6 m przy gminnych na terenach zabudowanych oraz odpowiednio: 25 m, 20 m i 15 m poza terenami zabudowanymi. W szczególnie uzasadnionych przypadkach (np. na terenach zwartej zabudowy) organ zarządzający drogą może wyrazić zgodę na usytuowanie obiektu budowlanego przy drodze w odległości mniejszej niż wyżej określona;
- określenie potrzeb parkingowych powinno następować na podstawie poniższych wskaźników: mieszkalnictwo - minimum 2 miejsca postojowe na dom jednorodzinny, handel i usługi - minimum 1 miejsce postojowe na 30m² pow. użytkowej, gastronomia - minimum 1 miejsce postojowe na 4 miejsca konsumpcyjne, biura i urzędy - minimum 1 miejsce postojowe na 30m² pow. użytkowej.

5.2. Infrastruktura sanitarna

Gospodarka wodno-ściekowa

Przyjęte rozwiązania zaopatrzenia w wodę i unieszkodliwiania ścieków zostały podporządkowane następującym zasadom:

- zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody do picia i na potrzeby gospodarcze mieszkańców oraz na cele przeciwpożarowe,
- pełne sanitarne unieszkodliwienie ścieków z całego terenu gminy.

Tereny zwartej zabudowy we wszystkich wsiach są zaopatrzone w wodę dostarczaną przez jeden zbiorczy system wodociągowy zasilany ze stacji wodociągowych w Wiśniewie i Radomyśli. Rozbudowa systemu w przyszłości będzie obejmować ewentualne przyłączanie budynków w zabudowie rozproszonej.

Gmina posiada koncepcję gospodarki ściekowej opracowaną w 2007 roku przez Pracownię Projektową *EKO-SANEL* w Siedlcach. Spośród trzech zawartych w koncepcji wariantów docelowego rozwiązania gospodarki ściekowej w gminie, jako optymalny rekomendowany jest wariant A, który zakłada:

- rozbudowę istniejącej oczyszczalni ścieków w Wiśniewie do przepustowości 600 m³/d (obecnie 250 m³/d),
- budowę 32 przepompowni sieciowych,
- budowę 24,0 km kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej 200 mm oraz 20,9 km kolektorów tłocznych 90 mm, 18,8 km kolektorów tłocznych 110 mm, 4,0 km kolektorów tłocznych 160 mm i 580 m kolektorów tłocznych kanalizacji ciśnieniowej 90 mm,
- budowę 1481 przyłączy grawitacyjnych o szacunkowej długości łącznej około 37 km i 15 przyłączy kanalizacji ciśnieniowej (około 450 m),
- budowa 19 przydomowych oczyszczalni ścieków (we wsi Okniny Podzdrój).

Koszty realizacji tego wariantu zostały ocenione (2007 rok) na 26,8 mln zł, a roczne koszty eksploatacji na 315,4 tys. zł.

Gospodarka odpadami

W prowadzeniu gospodarki odpadami przyjmuje się zasady:

- maksymalnego wykorzystania gospodarczego odpadów,
- segregacji i zorganizowanej zbiórki pozostałych odpadów z całego terenu gminy,
- unieszkodliwiania w sposób bezpieczny dla środowiska.

Odpady komunalne po wstępnej segregacji, będą, tak jak dotychczas, wywożone na wysypisko w Woli Suchożebrskiej.

Odpady technologiczne powstające na terenie gminy będą:

- w miarę możliwości wykorzystywane gospodarczo,
- utylizowane według indywidualnych technologii,
- unieszkodliwiane razem z odpadami komunalnymi po uzgodnieniu z władzami gminy oraz służbami sanitarnymi i ochrony środowiska.

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Gmina posiada możliwości techniczne zaopatrzenia w gaz sieciowy poprzez rozbudowę sieci gazowej, której źródłem jest przebiegająca przez gminę magistrala gazowa wysokiego ciśnienia. Istniejąca stacja redukcyjno-pomiarowa we wsi Gostchorz oraz poprowadzony od niej gazociąg średniego ciśnienia umożliwia dalszą realizację programu gazyfikacji gminy. Zainteresowanie mieszkańców gazyfikacją jest jednak obecnie małe ze względu na wysokie ceny gazu, jak również wysokie koszty jego doprowadzenia i instalacji.

Zgodnie z uwagami Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Warszawie:

- warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26.04.2013 roku (Dz. U. z 04.06.2013 r. poz. 640), a w przypadku jego zmiany, muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami,
- w liniach rozgraniczających dróg publicznych i niepublicznych należy zarezerwować trasy dla projektowanej sieci gazowej,
- linia ogrodzeń powinna przebiegać w odległości minimum 0,5 m od gazociągu średniego ciśnienia,
- dla budownictwa jednorodzinnego lub zagrodowego szafki gazowe winny być zlokalizowane w linii ogrodzeń (otwierane na zewnątrz ogrodzenia), w pozostałych przypadkach w miejscu uzgodnionym z zarządzającym siecią gazową,
- gazociągi, które w wyniku modernizacji ulic znalazłyby się pod jezdnią, należy przenieść w pas drogowy poza jezdnię na koszt inwestora budowy,
- podczas prowadzenia prac modernizacyjnych dróg należy zabezpieczyć istniejące gazociągi przed uszkodzeniem przez ciężki sprzęt budowlany i samochody,
- dalsza gazyfikacja będzie możliwa po zawarciu umowy z Przedsiębiorstwem Gazowniczym po spełnieniu kryteriów technicznych oraz opłacalności ekonomicznej.

Od istniejącej magistrali gazowej wysokiego ciśnienia Ø 150 relacji Łuków - Siedlce (odgałęzienie magistrali gazowej Puławy - Warszawa) wymagane jest zachowanie bezpiecznych odległości od obiektów terenowych zgodnie z obowiązującymi przepisami. Wszystkie inwestycje w obszarze szerokości 150 m od magistrali powinny być uzgodnione z operatorem sieci.

Zaopatrzenie w ciepło

Budynki będą ogrzewane indywidualnie. Preferuje się wykorzystanie gazu ziemnego na cele grzewcze. Możliwość gazyfikacji gminy uzależniona jest od przyczyn ekonomicznych. Źródłem gazu średniego ciśnienia będzie istniejąca w miejscowości gminnej stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia na przebiegającym przez gminę gazociągu.

Wytyczne dla planów miejscowych

- w celu efektywnego wykorzystania istniejących systemów wodociągowych i kanalizacyjnych preferuje się w I kolejności uzupełnianie zabudowy w terenach uzbrojonych,
- dla nowych terenów zabudowy postuluje się tworzenie zwartych kompleksów, gwarantujących opłacalność ekonomiczną realizacji systemów infrastruktury technicznej.

5.3. Kierunki rozwoju elektroenergetyki

5.3.1. Kierunki rozwoju powiązań zewnętrznych

Sieci przesyłowe najwyższych napięć 400 kV

Na obecnym etapie planów rozbudowy krajowego systemu elektroenergetycznych sieci przesyłowych, na terenie gminy Wiśniew planuje się dwa zadania:

- a) budowę nowej linii elektroenergetycznej NN 400 kV relacji Miłosna – stacja 400/110 kV Siedlce Ujrzanów;
- b) budowę nowej linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii elektroenergetycznej NN 220 kV pracującej na 110 kV, przewidzianej do demontażu.

Na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”:

- a) wyznacza się granice w/w napowietrznych linii elektroenergetycznych NN 400 kV wraz z pasami technologicznymi (35m z każdej strony linii) w których ustala się

szereg wykluczeń i ograniczeń w zakresie przeznaczenia i zagospodarowania terenu określonych poniżej,

- b) oznacza się graficznie linię elektroenergetyczną NN 220kV przewidzianą do demontażu.

Wymogi prawne dotyczące ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym wytwarzanym przez linie elektroenergetyczne najwyższych i wysokich napięć zawarte w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1882 i 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii (w tym przypadku linii 400 kV), w niniejszym studium podaje konkretną szerokość pasa ochronnego od osi linii (nazywając go pasem technologicznym). Liczbowo jest to dla linii 400 kV pas o szerokości 70 m – symetrycznie po 35 m od osi linii w obydwie jej strony.

W studium..... ustala się szereg wykluczeń, ograniczeń dotyczących wykorzystania terenu w obszarze w/w pasów technologicznych i ich bezpośredniego sąsiedztwa. Są to:

- zakaz lokalizacji w pasach technologicznych linii budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej przeznaczonych na pobyt ludzi (szkoły, szpitale, domy dziecka, koszary itp.) oraz innych obiektów publicznych przeznaczonych do okresowego przebywania skupisk ludzi (plac targowy, cmentarz, infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, zakłady produkcyjne i handlowe itp.),
- wymóg uzgodnienia z właścicielem linii lokalizacji w pasie technologicznym innych obiektów o charakterze gospodarczym, niepublicznym,
- wymóg uzgodnienia z właścicielem linii lokalizacji w sąsiedztwie linii obiektów zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, materiały wybuchowe, stacji paliw, masztów elektrowni wiatrowych; minimalna wymagana odległość turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej NN, określona jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od trasy osi linii, wynosi trzykrotną długość średnicy koła (3xd) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej;
- zakaz tworzenia w pasie technologicznym hałd i nasypów oraz sadzenia drzew wysokich.

Inne szczegółowe zasady zagospodarowania pasa technologicznego linii i terenów sąsiednich ustalone zostaną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Sieci dystrybucyjne WN 110 kV

Linie dystrybucyjne 110 kV

Na terenie gminy Wiśniew nie ma obecnie linii dystrybucyjnych 110 kV, nie wpłynęły też na etapie opracowania niniejszego studium wnioski operatorów systemów dystrybucyjnych dotyczące budowy linii elektroenergetycznych o tym napięciu. W przyszłości, po wybudowaniu w Ujrzanowie w gminie Siedlce stacji systemowej 400/110 kV zaistnieje możliwość znacznej rozbudowy systemu sieci dystrybucyjnych 110 kV we wschodnich obszarach woj. mazowieckiego i północnych terenach woj. lubelskiego, w związku z czym lokalizacja odcinka linii 110 kV o relacji Siedlce Ujrzanów – Łuków jest na terenie gminy Wiśniew bardzo prawdopodobna. Ewentualna możliwość budowy linii 110 kV związana jest z planami budowy farm wiatrowych, jednak brak konkretnych danych o mocach tych farm nie pozwala na określenie sposobu odbioru z nich energii elektrycznej.

Stacje elektroenergetyczne 110/15 kV

Operator sieci dystrybucyjnych, spółka PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa nie planuje obecnie budowy na terenie gminy Wiśniew stacji 110/SN, dlatego w dalszym ciągu zasilanie pracujących i planowanych w tej gminie stacji transformatorowych 15/0,4 kV odbywać się będzie ze stacji istniejących:

- 110/15 kV Siedlce Myśliwska i Siedlce Przemysł (zasilanie podstawowe),
- 110/30/15 kV Łuków (zasilanie rezerwowe).

W planach inwestycyjnych operatora ujęta jest modernizacja wyposażenia stacji Siedlce Przemysł. Podstawowe zasilanie tej gminy opierać się będzie tak jak dotychczas na stacjach Siedlce Myśliwska i Siedlce Przemysł, które będą sukcesywnie modernizowane i wyposażane w transformatory o większych mocach znamionowych.

W związku z wyznaczeniem w niniejszym studium terenów lokalizacji farm wiatrowych, nie można wykluczyć konieczności budowy w przyszłości nowej stacji SN/110 kV dedykowanej odbiorowi z nich energii elektrycznej.

Sieci dystrybucyjne średniego napięcia 15 kV

Duże znaczenie dla poprawy niezawodności zasilania gminy Wiśniew i gmin sąsiednich energią elektryczną średniego napięcia 15 kV będzie miała modernizacja i rozbudowa związanego z gminą systemu magistralnych linii SN 15 kV (wraz z powiązaniem międzyliniowymi).

Inwestycje postulowane:

- modernizacja z przebudową na linię o większych przekrojach przewodów istniejącej linii łączącej magistrale Siedlce Myśliwska - Domanice i Siedlce Myśliwska - Łuków,
- modernizacja z przebudową na linię o większych przekrojach przewodów istniejącej linii łączącej magistrale Siedlce Myśliwska - Łuków i Siedlce Przemysł –Zbuczyn,
- modernizację odcinka magistrali Łuków-Siedlce (na terenie RE Łuków),
- budowę nowego trzonu linii magistralnej zasilającej gminę poprzez przedłużenie linii Siedlce Przemysł – Ujżanów aż do wsi Zabłocie, z wykorzystaniem i przebudową na linię magistralną istniejących linii lokalnych do stacji 15/0,4 kV Borki Kosiorki, linii pomiędzy stacjami 15/0,4 kV Borki Sołdy 1 i Okniny Podzdrój 1;
- wykonanie nowego powiązania pomiędzy liniami Siedlce Myśliwska - Domanice i Siedlce Myśliwska – Łuków z wykorzystaniem i przebudową na linię magistralną długiego odcinka linii promieniowej z Wólki Wiśniewskiej do Osady Lipniak.

W przyszłości zaistnieć może również konieczność budowy innych linii magistralnych przeznaczonych do zasilania większych obiektów (o nieznanej obecnie lokalizacji) wymagających dużej mocy szczytowych i zasilania z dwóch magistral średniego napięcia 15 kV, oraz budowy linii przeznaczonych do odbioru energii elektrycznej wytworzonej w siłowniach wiatrowych.

Normalną działalnością operatora systemu dystrybucyjnego będzie budowa, rozbudowa i modernizacja sieci SN 15 kV ujętych w sporządzanych cyklicznie planach rozwoju. W polityce inwestycyjnej zakładu dystrybucyjnego coraz większą rolę odgrywać będą linie kablowe SN, jako element mniej konfliktowy przestrzennie oraz bezpieczniejszy w eksploatacji, bowiem odpada problem uszkodzeń linii przez drzewa, oblodzenia i silne wiatry.

Istotnym elementem w usprawnianiu pracy systemu linii magistralnych SN 15 kV ograniczającym długość przerw w dostawie energii SN 15 kV będzie montaż w trzonach linii magistralnych i na głównych odgałęzieniach manewrowych odłączników z napędami uruchamianymi drogą radiową.

5.3.2. Kierunki rozwoju urządzeń lokalnych

Lokalne sieci SN 15 kV i nN 0,4 kV

Najważniejszym kierunkiem rozwoju tych urządzeń jest ich remont i rozbudowa związana z koniecznością poprawy parametrów technicznych dostarczanej energii i przyłączaniem nowych odbiorców.

Największych działań inwestycyjnych wymagają wsie o najgorszym stanie technicznym sieci lokalnych. Są to: Lipniak, Łupiny, Okniny Podzdrój, Wólka Wołyńska.

Wykonania modernizacji częściowych obejmujących niektóre elementy urządzeń lokalnych (najczęściej dobudowa nowych stacji trafo 15/0,4, wymiana przewodów niektórych obwodów linii niskiego napięcia 0,4 kV) wymaga kilka dalszych wsi: Borki-Kosioroki, Ciosny, Helenów, Mościbrody, Mroczy, Myrcha, Nowe Okniny, Pluty, Wiśniew-Kolonia, a także wieś gminna Wiśniew, której dynamiczny rozwój wymaga istotnej rozbudowy i modernizacji sieci.

Oprócz prac modernizacyjnych o różnym zakresie, procesem ciągłym jest budowa na terenie całej gminy urządzeń nowych i rozbudowa części istniejących sieci, służących zasilaniu powstających obiektów. Istotne znaczenie ma Również budowa i rozbudowa oświetlenia ulicznego.

Według informacji przesłanych przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa we wnioskach do niniejszego studium, budowa, rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych realizowana będzie w gminie Wiśniew według następujących zasad:

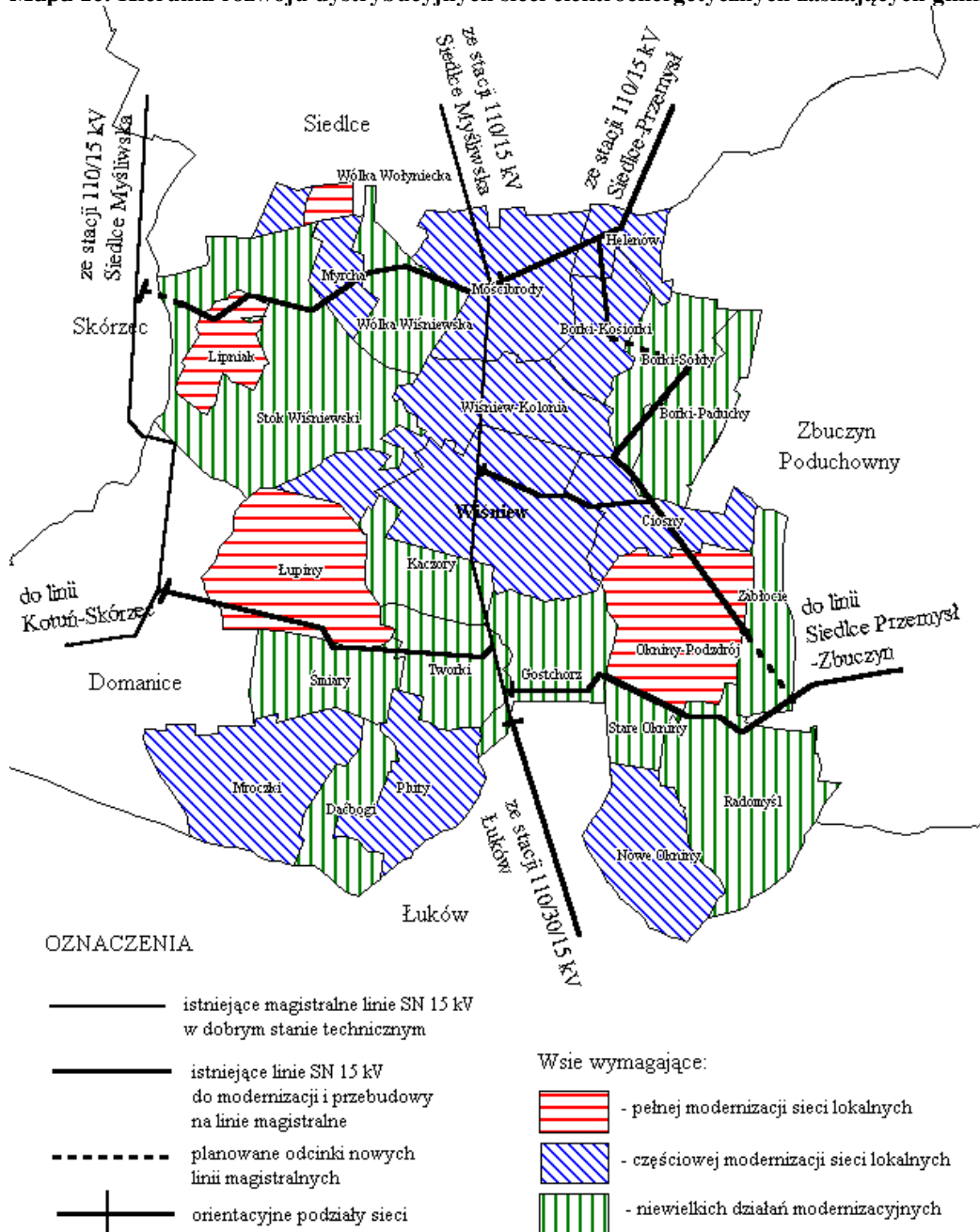
- a) dominującym systemem rozwoju sieci będzie system linii napowietrznych ze słupowymi stacjami trafo 15/0,4 kV, jednak zakład dystrybucyjny dopuszcza Również budowę sieci w systemie kablowym;
- b) kablowe sieci SN 15 kV i wewnętrzne stacje trafo 15/0,4 kV budowane będą głównie dla odbiorców o dużych mocach i w przypadku braku napowietrznych linii SN;
- c) napowietrzne linie SN i nN budowane będą z reguły po odrębnych trasach,
- d) trasy linii nN 0,4 kV (a także w miarę możliwości SN) obsługujących tereny budowlane lokalizować należy w pasach drogowych,
- e) projektowanie, budowa i eksploatacja sieci napowietrznych powinna być skoordynowana z racjonalną gospodarką drzewostanem uwzględniającą bezpieczeństwo sieci zlokalizowanych w zasięgu pni i gałęzi drzew.

Istniejące obecnie rozwiązania techniczne pozwalają na budowę sieci napowietrznych przewodami izolowanymi, na pojedynczych słupach wirowanych, co poprawia bezpieczeństwo

eksploatacji sieci, ich estetykę oraz zmniejsza zapotrzebowanie terenu pod słupowe stacje trafo 15/0,4 kV.

Bardzo ważnym elementem gospodarki energią elektryczną jest racjonalizacja jej zużycia poprzez stosowanie energooszczędnych źródeł światła oraz nowoczesnych, wysokosprawnych urządzeń i maszyn elektrycznych używanych w gospodarstwach domowych, usługach i w produkcji rolnej. Istotna jest Również dbałość odbiorców energii o stan techniczny swoich instalacji, a zakładu dystrybucyjnego o stan techniczny sieci, co zmniejszy straty energii i poprawi bezpieczeństwo ludzi i mienia.

Mapa 10. Kierunki rozwoju dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych zasilających gminę Wiśniew

Źródło: opracowanie własne

5.3.3. Odnawialne źródła energii elektrycznej

Elektrownie wiatrowe

Na rysunku Studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego, w granicach administracyjnych wsi Borki-Sółdy i Borki-Paduchy oraz wsi Gostchorz wskazuje się obszary rozmieszczenia elektrowni wiatrowych położone w terenach rolnych. Obejmują one zarówno obszar lokalizacji urządzeń energetyki wiatrowej, jak i strefy ich oddziaływania. We wskazanych obszarach wyklucza się zabudowę związaną z pobytem ludzi, a więc mieszkaniową, zagrodową, usługową i produkcyjną, można natomiast realizować drogi wewnętrzne, napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne średniego i wysokiego napięcia oraz stacje transformatorowe służące do obsługi urządzeń energetyki wiatrowej, w tym do ich podłączenia do sieci przesyłowej lub rozdzielczej. Ustala się, dla potrzeb obsługi komunikacyjnej elektrowni wiatrowych, możliwość poszerzenia istniejących dróg powiatowych, gminnych, wewnętrznych i dojazdowych.

Wyjście strefy oddziaływania turbin zlokalizowanych w sąsiedztwie gminy Zbuczyn i Łuków na tereny tych gmin jest możliwe pod warunkiem wdrożenia w tych gminach procedury zmiany obecnie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Przy ustalaniu lokalizacji elektrowni wiatrowych należy stosować następujące zasady:

- zachowanie minimalnej odległości 400 m od zabudowy, wyznaczonej na rysunku „Studium....”,
- zachowanie minimalnej odległości 200 m od ściany lasu (większych kompleksów)
- ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze, w tym na obszary i gatunki chronione przepisami prawa, środowisko akustyczne i krajobraz,
- stosowanie formy i kolorystyki obiektów elektrowni wiatrowych ujednoliconych w obrębie jednego obszaru oraz harmonizujących z krajobrazem.

Pozostałe ustalenia dotyczące lokalizacji tej inwestycji zostaną określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Inne lokalne źródła energii odnawialnej

Jednym z perspektywicznych kierunków rozwoju elektroenergetyki (obok energetyki wiatrowej) będzie budowa lokalnych źródeł energii elektrycznej wykorzystujących energię biogazu, biomasy, wody, słońca do napędu generatorów prądu lub skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej.

5.4. Kierunki rozwoju telekomunikacji

W związku z wejściem w życie nowych regulacji prawnych dotyczących wspierania rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (ustawa z dn. 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych – Dz. U. z 2010 r. Nr 106, poz. 675) wystąpiły możliwości znacznego przyspieszenia rozwoju wszelkich form komunikacji elektronicznej. Polityka przestrzenna gminy bazująca na w/w ustawie, w odniesieniu do szeroko rozumianego sektora telekomunikacyjnego uwzględnia następujące kierunki rozwoju tego sektora:

- budowę, rozbudowę, modernizację sieci i urządzeń telekomunikacyjnych w tradycyjnych i nowych technologiach, w tym światłowodowej – z zapewnieniem przestrzennego i technicznego dostępu do wybudowanych elementów,
- objęcie gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z ponadlokalnymi systemami sieci internetowych: wojewódzką i krajową,
- rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych oraz bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie, regionie.

Lokalizacja sieci i urządzeń telekomunikacyjnych jako inwestycji celu publicznego winna być zgodna z art. 46 ust.1 w/w ustawy, co oznacza, że niniejsze ustalenia studium w odniesieniu do infrastruktury z zakresy łączności publicznej nie ograniczają rozwoju tych urządzeń na obszarze gminy, z wyjątkiem terenów, które na podstawie przepisów odrębnych wyłączone są z lokalizacji wszystkich bądź niektórych elementów infrastruktury technicznej.

Realizowana obecnie przez operatorów systemów telekomunikacyjnych oraz planowana na lata następne budowa i rozbudowa sieci światłowodowych i bezprzewodowych w gminie Wiśniew w sposób istotny wpisuje się w powyższe kierunki rozwoju telekomunikacji, rozszerzy bowiem dostęp do szerokopasmowego Internetu. Umożliwi to powszechny rozwój e-usług, w tym e-administracji dostępnej dla wszystkich mieszkańców gminy.

6. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Program inwestycyjny gminy na lata 2013 – 2015 zawiera następujące ważniejsze zadania:

- Modernizacja oraz wyposażenie Wiejskiego Domu Kultury w Mroczkach
- Przebudowa Wiejskiego Domu Kultury w Łupinach
- Termomodernizacja, przebudowa dachu i budynku Zespołu Oświatowego w Wiśniewie
- Dokończenie budowy sieci wodociągowej w gminie

- Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy drodze krajowej Nr 63 na odcinku Wiśniew-Wiśniew-Kolonia i Wiśniew - Gostchorz.

W latach 2016-2020 pierwszoplanowym zadaniem stanie się rozbudowa oczyszczalni ścieków i etapowa budowa sieci kanalizacyjnej w gminie (według opracowanego programu w tym zakresie). Konieczna będzie także sukcesywna budowa i przebudowa wielu odcinków dróg gminnych.

7. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Na podstawie wniosków złożonych do niniejszego studium na obszarze gminy przewiduje się realizację następujących inwestycji celu publicznego:

- 1) Budowa autostrady A-2;
- 2) Budowa linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji Miłosna – Siedlce Ujrzanów;
- 3) Budowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów;
- 4) Przebudowa bądź budowa odcinków dróg powiatowych.

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

Do obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu

zagospodarowania przestrzennego według obecnie obowiązujących przepisów, należy zaliczyć:

- Pasma przebiegu linii elektroenergetycznej WN 400 kV
- Obszary, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych o mocy przekraczającej 100 kW.

Plany powinny być sporządzone przed przystąpieniem do realizacji tych inwestycji.

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Gmina zamierza przystąpić do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących:

- 1) zabudowę wsi gminnej Wiśniew;
- 2) zabudowę części wsi Wiśniew-Kolonia, położonej przy drodze krajowej nr 63;
- 3) zabudowę części wsi Mościbrody, położonej przy drodze krajowej nr 63;

- 4) zabudowę części wsi Borki-Sołdy i Borki-Paduchy;
- 5) zabudowę części wsi Radomyśl;
- 6) Okniny – zmiana obowiązującego planu z powiększeniem terenu objętego planem.

Wniosek firm: F.H.U. „TAMEX” Jakub Kożuchowski i F.H.U. ŻWIRKOP” Bożena Kożuchowska.

Niezależnie od w/w terenów wskazanych do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, plany należy także opracować dla innych terenów wyznaczonych na gruntach rolnych wymagających uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze.

Sporządzenie planów dla tych terenów ma na celu uporządkowanie zabudowy i umożliwienie wydawania pozwoleń na budowę bez konieczności przygotowania jednostkowych decyzji urbanistycznych. Granice tych terenów wskazano na rysunku studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”. Mają one charakter orientacyjny i mogą być uściślone w momencie przystąpienia do sporządzania planu.

10.Kierunki kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Tereny rolnicze

Wykorzystując instrumenty polityki rolnej państwa, należy dążyć do poprawy struktury obszarowej gospodarstw tzn. zwiększania liczby dużych, silnych ekonomicznie, towarowych gospodarstw, kosztem średnich i małych. Dla tych ostatnich należy tworzyć szansę w działalności pozarolniczej. Należy także umożliwiać powstawanie gospodarstw specjalistycznych i tworzenie grup producenckich.

Należy powrócić do zaniechanych w ostatnich kilkunastu latach melioracji. Na wszystkie obszary pozostałe do zmeliorowania nie ma wykonanej dokumentacji technicznej.

Ustala się ochronę urządzeń melioracyjnych – stosownie do ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm).

Wykorzystując walory przyrodnicze i krajobrazowe należy wprowadzać agroturystykę.

W kształtowaniu rolniczej przestrzeni produkcyjnej w studium kierowano się następującymi zasadami:

- wskazane na rysunku studium tereny nowej zabudowy, uszczuplające areał użytków rolnych, starano się lokalizować w enklawach i w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, na

- gruntach nadających się pod zabudowę, posiadających odpowiednie uzbrojenie lub łatwość jego wykonania, o relatywnie najniższej przydatności do produkcji rolnej,
- tereny o najniższej przydatności do produkcji rolnej wskazano pod zalesienia kierując się ponadto innymi zasadami, zwłaszcza dążeniem do wyrównywania granicy polno-leśnej,
 - w celu poprawy struktury agrarnej konieczne jest wdrażanie procesu scaleń i wymiany gruntów.

Na terenach rolniczych dopuszcza się:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę istniejących zagród,
- budowę kompletnej zagrody zgodnie z przepisami odrębnymi w tej mierze,
- lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- pobór kruszywa na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- budowę dróg lokalnych i dojazdowych niezbędnych do funkcjonowania tych terenów oraz poszerzanie istniejących dróg,
- przeznaczenie gruntów rolnych pod zalesienie na wniosek właściciela, jeśli spełniają one warunki określone w przepisach odrębnych.

Ochronie podlegają tereny zadrzewień śródpolnych, olsy nad ciekami wodnymi, zespoły roślinności wodnej i torfowiska. Zabrania się ich niszczenia, uszczuplania i osłabiania odporności siedliskowej. Działania mogące zmienić stosunki wodne wymagają uzyskania pozwoleń wodnoprawnych.

Tereny lasów

Na terenach lasów obowiązują zasady gospodarki i ochrony wynikające z planów urządzeniowych lasów oraz z przepisów odrębnych. Dopuszczalna jest lokalizacja urządzeń infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji oraz obiektów służących gospodarce leśnej.

Powiększanie zasobów leśnych powinno następować w wyniku zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo, zwłaszcza odłogujących, nieużytków, a w szczególności:

- gruntów ornych klas od V do VI z, które nie rokują możliwości prowadzenia gospodarki rolnej oraz łąk i pastwisk klas od V do VI i VI z,
- tereny po wyeksploatowaniu surowców naturalnych (piasku i żwiru).

Na rysunku studium wskazuje się rejony, w których należy preferować zalesienia na słabych gruntach rolniczych. Rejony te zostały wskazane jako postulowane. Ich granice określono, opierając się przede wszystkim na wynikach analizy rozmieszczenia powierzchni leśnych. Podstawową zasadą było powiększenie istniejących kompleksów lub rozszerzenie

nadmiernie rozdrobnionych wyrównując granice polno-leśne.

W studium dopuszcza się zalesienia innych terenów wg zasad określonych w niniejszym studium dotyczących powiększania zasobów leśnych.

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Nie występują

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na terenie objętym niniejszym opracowaniem występują obszary górnicze w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 163, poz.981), położone we wsiach: Łupiny, Kaczory i Okniny. Zostały one ustanowione w decyzjach koncesyjnych zezwalających na ich wydobywanie. Są to:

1. Złoże „Łupiny” o powierzchni 1,91 ha. Na rysunku studium „Kierunki ...” teren złoża oznaczono symbolem 1TG.
2. Złoże „Kaczory I” o pow.0,67 ha, na rysunku studium „Kierunki...”teren złoża oznaczono symbolem 2TG.
3. Złoże „Kaczory - Tworki” o łącznej powierzchni 0,456 ha. Położone w granicach administracyjnych wsi Kaczory, teren złoża na rysunku „Kierunki..”oznaczono symbolem 4TG i 4ATG.
4. Złoże „Okniny Nowe” o powierzchni 4,92 ha. Na rysunku studium „Kierunki..” teren złoża oznaczono symbolem 5TG.
5. Złoże „Okniny Stare” o powierzchni 1,42 ha. Na rysunku studium „Kierunki...” teren złoża oznaczono symbolem 6TG.
6. Złoże „Okniny Stare – Pole B” o powierzchni 1,98 ha. Na rysunku studium „Kierunki...” teren złoża oznaczono symbolem 7TG.

Na obszarach tych obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

- 1) w celu zabezpieczenia sąsiednich terenów nakazuje się zachowanie filarów ochronnych:
 - min.10,0m od granicy pasa drogowego drogi publicznej,
 - min 6,0m od granicy nieruchomości sąsiednich,
- 2) nakaz utrzymania bezpiecznego kąta nachylenia eksploatowanej ściany wyrobiska,
- 3) dopuszczalna eksploatacja kruszywa w ilości nie większej niż 20.000 m³/ rok,

- 4) nakaz rekultywacji i zagospodarowania obszaru poeksploatacyjnego (zalesienie lub zbiornik wodny) zgodnie z przepisami szczególnymi,
- 5) zakaz lokalizowania:
 - a) magazynów produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych;
 - b) punktu tankowania sprzętu mechanicznego;
 - c) miejsc postojowych sprzętu o napędzie spalinowym i hydraulicznym, w sposób mogący zagrozić zanieczyszczeniem gruntów i wód,
 - d) trwałych obiektów kubaturowych. Dopuszcza się wzniesienie obiektu tymczasowego, niezbędnego do zaspokojenia potrzeb socjalnych załogi (np. podręcznego magazynu sprzętu, WC);
- 6) zasięg szkodliwego oddziaływania eksploatacji złoża należy ograniczyć do granicy własnej działki,
- 7) zakaz wypełniania wyrobiska różnymi odpadami np. gruzem.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady

Na terenie gminy Wiśniew nie występują takie obszary.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Stwierdzono, że na terenie gminy Wiśniew nie zachodzi potrzeba przekształceń i rehabilitacji terenów.

Zarejestrowano niewielkie powierzchnie stanowiące nieużytki, które zakwalifikowano do rekultywacji w drodze zalesienia.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na terenie gminy Wiśniew tereny zamknięte w rozumieniu przepisów odrębnych to tereny kolejowe.

W związku z tym na rysunku studium wskazano ich granice i strefy ochronne - tereny wokół linii kolejowych.

IV. SYNTEZA ZMIANY STUDIUM I UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Podstawą prawną do dokonania zmiany w studium jest uchwała Rady Gminy Wiśniew nr XL/288/2014 z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew.

Granice zmiany studium, zgodnie z załącznikiem graficznym do uchwały, obejmują dwa obszary oznaczone:

- 1) literą A, w którym mieści się trasa istniejącej linii NN 220 kV pracującej na napięciu 110 kV przewidzianej do demontażu i przebieg projektowanej trasy linii NN 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów;
- 2) literą B w obrębach Borki-Paduchy i Borki-Soldy, z terenem przewidzianym pod zabudowę mieszkaniową i usługową.

Potrzeba dokonania zmiany studium wynika z wniosku inwestora linii elektroenergetycznej NN 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów, dotyczącego istotnej zmiany przebiegu tej linii na terenie gminy Wiśniew, w porównaniu z przebiegiem uwzględnionym w studium, przyjętym uchwałą Nr XXX/221/2013 z dnia 31 lipca 2013 r.. Budowa linii 400 kV to zadanie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych o znaczeniu krajowym. Inwestycja ta uwzględniona została w przyjętym Uchwałą nr XLIV/180/14 z dnia 7 lipca 2014 r. Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Do opracowania zmiany przyjęto materiały dotyczące przebiegu linii elektroenergetycznej NN 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów, a także wnioski zainteresowanych właścicieli gruntów oraz instytucji.

Zobrazowana na załączniku graficznym do studium (kierunki zagospodarowania przestrzennego) trasa linii NN 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów tylko na niewielkim odcinku pokrywa się z przebiegiem istniejącej linii 220 kV. W większości przebiegu, na terenie gminy Wiśniew, linia 400 kV biegnie po nowej trasie z uwzględnieniem istniejącej oraz planowanej zabudowy. Przebieg linii 400 kV całkowicie omija zabudowę miejscowości Wiśniew i Wiśniew-Kolonia. Po zdemontowaniu linii 220 kV w miejscowości Wiśniew-Kolonia zostaną uwolnione nowe tereny, które zostały przeznaczone pod zabudowę. W związku z tym należy uznać, że wprowadzone rozwiązanie jest

korzystniejsze, ponieważ nie koliduje swoją uciążliwością z istniejącą i projektowaną zabudową mieszkaniową.

W załączniku nr 1 do uchwały Nr XXX/221/2013 Rady Gminy Wiśniew z dnia 31 lipca 2013r. zawierającym tekst ustaleń studium wprowadza się następujące zmiany:

- 1) W rozdziale „1.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy”, w części zatytułowanej „Obszary urbanizacji” (str.74 i 75) wprowadza się nowy tekst dotyczący przeznaczenia terenu oznaczonego symbolem 1MN/U - teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej we wsi Borki-Paduchy oraz terenu 2RM - teren zabudowy zagrodowej we wsi Kolonia Wiśniew w związku z planowanym demontażem linii elektroenergetycznej NN 220kV.
- 2) W rozdziale 5.3.1. Kierunki rozwoju elektroenergetyki - Kierunki rozwoju powiązań zewnętrznych - Sieci przesyłowe najwyższych napięć 400 kV, dodano:
 - budowę nowej linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii elektroenergetycznej NN 220kV pracującej na 110kV przewidzianej do demontażu.

W załączniku nr 3 do uchwały Nr XXX/221/2013 Rady Gminy Wiśniew z dnia 31 lipca 2013 r. "Kierunki zagospodarowania przestrzennego" w granicach jego zmiany wyznaczono:

- 1) nową trasę przebiegu linii elektroenergetycznej NN 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów wraz ze strefą uciążliwości (granice pasa technologicznego),
- 2) teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, oznaczony symbolem 1MN/U, we wsi Borki-Paduchy,
- 3) teren zabudowy zagrodowej oznaczony symbolem 2RM, położony we wsi Wiśniew-Kolonia, w związku z planowanym demontażem linii elektroenergetycznej 220kV.

Istniejącą linię elektroenergetyczną NN 220kV oznaczono graficznie jako przewidzianą do demontażu.

Materiały wejściowe

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew. Zarząd Gminy Wiśniew, Fundacja Rozwoju Regionu Podlaskiego „EKOLAND” Centrum Edukacyjno Konsultingowe. Wiśniew, 1999. (przyjęte uchwałą nr XVII/117/2001 Rady Gminy w Wiśniewie z dnia 6 marca 2001 roku).
2. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Wiśniew. Zespół pod kierunkiem dr inż. arch. A. M. Sikorskiej. Warszawa, październik 1991.
3. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego wsi Wiśniew. Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Siedlcach. Siedlce, maj 1992.
4. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla wybranych terenów gminy Wiśniew; w nawiasie numer uchwały Rady Gminy i data jej podjęcia:
 - w miejscowości **Śmiary** (Uchwała Nr XVII/123/2001 z dnia 30.04.2001 r.),
 - w miejscowości **Mościbrody** (Uchwała Nr XXVII/172/2002 z dn. 29.08.2002 r.),
 - w miejscowości **Stare Okniny** (Uchwała Nr X/60/03 z dnia 21.10.2003 r.),
 - w miejscowości **Pluty** (Uchwała Nr X/61/03 z dnia 21.10.2003 r.),
 - w miejscowości **Nowe Okniny** (Uchwała Nr X/62/03 z dnia 21.10.2003 r.),
 - w miejscowości **Łupiny** (Uchwała Nr X/63/03 z dnia 21.10.2003 r.),
 - w miejscowości **Daćbogi** (Uchwała Nr XXVII/180/05 z dn. 27.07.05 r.)
5. Mapa topograficzna obszaru gminy Wiśniew w skali 1:25.000 w wersji elektronicznej. BGWM Warszawa.
6. Mapy ewidencji gruntów wszystkich wsi obszaru gminy Wiśniew w skali 1: 5.000, Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjno – Kartograficznej w Siedlcach .
7. Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz kierunku zmian w zakresie struktury funkcjonalno-przestrzennej na obszarze gminy Wiśniew. „ELFEKO” S.A., 2012.
8. Gminna ewidencja zabytków (opracowana przez Urząd Gminy Wiśniew).
9. Koncepcja gospodarki ściekowej gminy Wiśniew – sanitacja gminy. Pracownia Projektowa Eko-Sanel. Siedlce, 2007. (Udostępniona przez Urząd Gminy Wiśniew).
10. Wykaz gruntów gm. Wiśniew wg stanu na 1.01.2012. Roczne sprawozdanie geodezyjne. Urząd Gminy Wiśniew.
11. Dane statystyczne. Bank Danych Lokalnych GUS. www.stat.gov.pl
12. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (przyjęta przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011 r.). www.mrr.gov.pl.
13. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego . Samorząd Województwa Mazowieckiego. Warszawa, 2004.
14. Ocena planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego . Samorząd Województwa Mazowieckiego. Warszawa, 2010.

Spis map

Mapa 1. Gmina Wiśniew na tle powiatu siedleckiego	7
Mapa 2. Liczba ludności w 2009 roku i dynamika w latach 2002-2009	45
Mapa 3. Osadnictwo.....	47
Mapa 4. Udział użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych	50
Mapa 5. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON - stan na 31.12.2010 r.	53
Mapa 6. Komunikacja.....	57
Mapa 7. Schemat sieci wodociągowej w gminie	59
Mapa 8. Zasilanie gminy energią elektryczną średniego napięcia 15 kV (układ podstawowy).....	64
Mapa 9. Stan techniczny lokalnych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych średniego napięcia 15 kV i niskiego napięcia 0,4 kV.....	67
Mapa 10. Kierunki rozwoju dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych zasilających gminę Wiśniew	100